

Názov stratégie CLLD:

Stratégia miestneho rozvoja v regióne Zlatej cesty 2014 - 2020
„Naša minulosť nám pomáha hľadať cestu do budúcnosti“

Názov MAS: Občianske združenie Zlatá cesta

Logo MAS

OBSAH

Abstrakt	4
1. Základné informácie o MAS.....	5
1.1. Identifikačné údaje MAS	5
1.2. Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje.....	5
2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD.....	7
2.1. Vznik a história partnerstva.....	7
2.2. Tvorba partnerstva a stratégie CLLD	13
3. Analytický rámec	16
3.1. Analýza zdrojov územia.....	16
3.2. SWOT analýza	66
3.3. Identifikácia potrieb.....	70
4. Strategický rámec.....	77
4.1. Definovanie vízie a strategického cieľa.....	79
4.2. Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení.....	81
4.3. Súhrnná tabuľka strategického rámca.....	87
4.4. Integrované znaky stratégie CLLD.....	100
4.5. Inovatívne znaky stratégie CLLD.....	101
5. Implementačný rámec.....	106
5.1. Popis riadiaceho a implementačného procesu.....	106
5.1.1. Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS.....	106
5.1.2. Implementačný proces.....	109
5.2. Akčný plán.....	112
5.3. Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD.....	133
5.3.1. Opis monitorovacích a hodnotiacich opatrení stratégie CLLD.....	134
5.3.2. Monitorovacie ukazovatele.....	139
6. Finančný rámec.....	145
6.1. Financovanie stratégie CLLD.....	145
6.2. Finančný plán pre opatrenia.....	147
7. Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť.....	153
7.1. Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia.....	153
7.2. Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV.....	155
7.3. Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP.....	157
7.4. Prínosy k začleňovaniu zraniteľných skupín obyvateľstva.....	158
7.5. Prínosy k životnému prostrediu.....	158
7.6. Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD.....	159
7.6.1. Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať	159
7.6.2. Synergie a komplementarity.....	159

Zoznam tabuliek (uvádzajú sa povinné aj vlastné tabuľky)

Tabuľka č. 1: Identifikačné údaje MAS	5
Tabuľka č. 2: SWOT analýza	68
Tabuľka č. 3: Súhrnný prehľad strategického rámca	87
Tabuľka č. 4.A: Opatrenie Stratégie CLLD.....	112
Tabuľka č. 4.B: Opatrenie Stratégie CLLD.....	114
Tabuľka č. 4.C: Opatrenie Stratégie CLLD.....	116
Tabuľka č. 4.D: Opatrenie Stratégie CLLD.....	118
Tabuľka č. 4.E: Opatrenie Stratégie CLLD.....	120
Tabuľka č. 4.F: Opatrenie Stratégie CLLD.....	122
Tabuľka č. 4.G: Opatrenie Stratégie CLLD.....	125
Tabuľka č. 4.H: Opatrenie Stratégie CLLD.....	126
Tabuľka č. 4.I: Opatrenie Stratégie CLLD.....	128
Tabuľka č. 4.J: Opatrenie Stratégie CLLD.....	129
Tabuľka č. 4.K: Opatrenie Stratégie CLLD.....	131
Tabuľka č. 4.L: Opatrenie Stratégie CLLD.....	132
Tabuľka č. 5: Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR 2014-2020..	139
Tabuľka č. 6: Celkové verejné výdavky – PRV SR 2014-2020.....	139
Tabuľka č. 7: Povinné ukazovatele na úrovni IROP 2014-2020.....	140
Tabuľka č. 8: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP.....	145
Tabuľka č. 9: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP rozdelené podľa fondov	145
Tabuľka č. 10: Rozdelenie zdrojov na jednotlivé typy nákladov v rámci príslušných programov.....	146
Tabuľka č. 11: Sumárna tabuľka finančného plánu.....	147
Tabuľka č. 12: Celkový pomer medzi fondmi na stratégiu.....	151
Tabuľka č. 13: Zameranie stratégie podľa sektorov.....	151

ABSTRAKT

Územie OZ Zlatá cesta je územie dvoch okresov Banská Štiavnica a Krupina s 32 obcami, počtom obyvateľov 25 224, vidieckym osídlením, s orientáciou na poľnohospodárstvo, pomerne vysokou nezamestnanosťou, nepriaznivou demografickou štruktúrou, nerozvinutým podnikateľským prostredím, ale je to aj územie s vysokou kvalitou životného prostredia, neznečistenou prírodou a mimoriadnymi prírodnými, geologickými, kultúrno-historickými a technickými hodnotami národného až celosvetového významu. Tieto hodnoty priam predurčujú toto územie na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu, ktorý tu už zapustil korene, ale treba ho podporiť k rastu – chýba infraštruktúra, služby, marketing územia je nedostatočný. V obciach vládne aktívny komunitný život, obyvatelia sa zúčastňujú na kultúrno-spoločenských a športových podujatiach, rezervy sú v ponuke služieb sociálnej a zdravotnej starostlivosti, celoživotného vzdelávania. OZ Zlatá cesta v rokoch 2010-2017 úspešne implementuje Integrovanú stratégiu rozvoja územia OZ Zlatá cesta. Na základe dosiahnutých výsledkov, svojich skúseností a vybudovaného partnerstva schválilo pre nové Programové obdobie 2014-2020 stratégiu CLLD pod názvom: ***Stratégia miestneho rozvoja v regióne Zlatej cesty 2014-2020***, ktorá analyzuje územie Zlatej cesty za obdobie 2004-2014 a stanovuje priority s cieľom zabezpečiť trvaloudržateľný regionálny rozvoj na obdobie 2015 – 2025. Táto stratégia napĺňa víziu: ***„V malebnom prostredí vidieka pod majestátnym Sitnom žijú aktívni ľudia, ktorí v horizonte 10 rokov budujú spolupracujúci a prosperujúci región, intenzívne ale ohľaduplne využívajúci svoje prírodné kultúrne a historické dedičstvo pre rozvoj cestovného ruchu, ktorý úspešne absorbuje miestnu poľnohospodársku produkciu a služby ako regionálny produkt HONT a prispeje k trvaloudržateľnému rozvoju a ekonomickému a sociálnemu blahobytu všetkých generácií“***, ktorú chceme doceliť naplnením 5 priorít - ***Hospodársky a ekonomický rozvoj, Rozvoj sociálnej spoločnosti, Vidiecky cestovný ruch a ochrana prírodného a kultúrneho dedičstva, Infraštruktúra a služby pre obyvateľov, Rozvoj partnerstva a efektívna činnosť MAS***. Ekonomický rozvoj regiónu sa budeme snažiť dosiahnuť implementáciou 12 opatrení s tým, že 52% z finančných prostriedkov je alokovaných na opatrenia pre neverejný sektor. Otvoria sa tak príležitosti na zavádzanie inovatívnych riešení, vytváranie krátkych dodávateľských reťazcov s umiestňovaním regionálnych produktov. Pre rozvoj ekonomiky, cestovného ruchu a kvalitnejšieho života obyvateľov stratégia podporí vybudovať chýbajúcu infraštruktúru, riešiť nezamestnanosť vytvorením min. 25 pracovných miest, skvalitňovať ponuku sociálnych, zdravotných a komunálnych služieb a tak rozvíjať mobilitu obyvateľov.

1. Základné informácie o MAS

1.1. Identifikačné údaje MAS

Tabuľka č. 1: Identifikačné údaje MAS

Údaje o MAS	Názov MAS	OZ ZLATÁ CESTA
	Dátum registrácie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov	15.7.2008
	Sídlo	Prenčov 300, 969 73
	IČO	45022909
	DIČ (ak relevantné)	2022695785
Údaje o banke	Názov banky	Prima banka
	Číslo účtu	1441212003/5600
	IBAN	SK55 5600 0000 0014 4121 2003
	SWIFT	KOMASK2X
Údaje o štatutárovi	Meno a priezvisko	Alena Ciglanová
	E-mail	starostka@prencov.sk
	Telefón	0903 482205
Údaje o kontaktnej osobe	Meno a priezvisko	Janka Bačíková
	E-mail	bacikova@zlatacesta.sk
	Telefón	0911 132741

1.2. Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje

Územie Občianskeho združenia ZLATÁ CESTA sa nachádza v juhozápadnej časti Banskobystrického kraja v okresoch Banská Štiavnica a Krupina. Zo severu zasahuje do územia CHKO Štiavnické vrchy a v centrálnej časti sa rozprestiera Krupinská planina.

OZ Zlatá cesta združuje všetky obce z okresu Banská Štiavnica spolu 15 (Baďan, Banská Belá, Banský Studenec, Banská Štiavnica, Beluj, Dekýš, Ilija, Kozelník, Močiar, Počúvadlo, Podhorie, Prenčov, Svätý Anton, Štiavnické Bane a Vysoká) a 17 obcí z okresu Krupina (Devičie, Domaníky, Drážovce, Dudince, Hontianske Moravce, Hontianske Nemce, Hontianske Tesáre, Kráľovce – Krnišov, Ladzany, Lišov, Medovarce, Rykynčice, Sebechleby, Sudince, Súdovce, Terany a Žibritov). Spolu má združenie **30 obcí a dve mestá** Banskú Štiavnicu a Dudince. Banská Štiavnica je jedným z najkrajších a historicky

najzaujímavejších miest na Slovensku. V decembri roku 1993 sa Banskej Štiavnici dostalo najvyššieho medzinárodného uznania, keď bolo mesto spolu s technickými pamiatkami v okolí zapísané do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO. Dudince sú malebné kúpeľné mestečko nachádzajúce sa na úpätí Krupinskej kotliny na juhu stredného Slovenska. Známe sú najmä liečivou vodou, ktorá ako jediná na Slovensku lieči pohybové a srdcovo-cievne choroby súčasne.

Územie Zlatej cesty je celistvé a jeho rozloha je 573,26 km², v regióne žije 25 224 obyvateľov a hustota obyvateľstva je 44 obyvateľov/km². Miera nezamestnanosti v regióne Zlatej cesty je 17,23 (okres Krupina 16,95, okres Banská Štiavnica 17,51).

Občianske združenie združuje verejných a súkromných partnerov a má zástupcov z rôznych sociálno - ekonomických sektorov existujúcich miestnych záujmových skupín. Na úrovni rozhodovania súkromný a občiansky sektor zastupuje viac ako 50 % členov miestneho partnerstva.

Partnerstvo OZ Zlatá cesta je celistvé, homogénne, spoločensky súdržné územie, ktoré sa vyznačuje spoločnými tradíciami, miestnou identitou a pocitom spolupatričnosti ako aj spoločnými potrebami a očakávaniami. Územie má dostatočnú ľudskú, ekonomickú, finančnú silu pre realizáciu stratégie CLLD, má skúsenosti s realizáciou Programu LEADER, nakoľko už má za sebou jednu implementáciu Integrovannej stratégie rozvoja územia úspešne ukončenú. Naše združenie je otvorené spolupráci s organizáciami na miestnej, regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni o čom svedčia aj viaceré projekty spolupráce na národnej aj nadnárodnej úrovni.

Implementácia stratégie CLLD sa bude dotýkať všetkých obyvateľov územia regiónu Zlatej cesty vrátane starých ľudí (strieborná ekonomika), deti a mládež, podnikatelia, poľnohospodári, marginalizované skupiny obyvateľstva.

Povinné prílohy:

- Príloha č. 1 – Vymedzenie územia a obyvateľstva MAS
- Príloha č. 2 – Doklad o súhlase všetkých obcí so zaradením do územia pôsobnosti MAS
- Mapa územia MAS

2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD

2.1. Vznik a história partnerstva

Pri tvorbe partnerstva sme veľký dôraz kládli na to, aby išlo o princíp zdola nahor, čo je jeden zo siedmich princípov prístupu LEADER. To znamená, že pri vytvorení partnerstva ako aj do vypracovania stratégie CLLD boli zapojení miestni aktéri, záujmové skupiny, verejné inštitúcie a iné organizácie. Z vlastnej skúsenosti vieme, že najlepší odborníci podieľajúci sa na rozvoji územia sú samotní občania, ktorí najlepšie poznajú územie v ktorom žijú a poznajú jeho silné a slabé stránky ako aj možnosti trvaloudržateľného rozvoja regiónu.

Korene OZ ZLATÁ CESTA siahajú do roku 1999, kedy bol založený Mikroregión Južné Sitno združujúci malé vidiecke obce do 1000 obyvateľov, ktorý realizoval viaceré pilotné projekty, ako napr. **Miestna Agenda 21**, a stal sa hybnou silou v regióne. Inicioval spoluprácu s MR Hontianka a Konkordia, ktoré tiež združovali malé vidiecke obce a historicky tvorili poľnohospodársku základňu pre mesto Banská Štiavnica, išlo spolu o 23 obcí. Spoločne realizovali projekt **Technická Pomoc SAPARD**, ako predprípravu Programu LEADER. Projekt sa realizoval v rokoch **2004 až 2006** za masívnej účasti verejnosti. Jednou z hlavných tém bolo upevnenie verejno-súkromného partnerstva. Do procesu budovania partnerstva boli zapojení aktéri zo všetkých sektorov - miestna samospráva (31 zástupcov samospráv), občianske združenia (5 združení), poľnohospodári (6 družstiev a SHR), živnostníci (5 SZČO) ako aj občiansky aktivisti (16 obyvateľov). Do iniciatívy Programu LEADER so okrem spomínaných 23 obcí pridalo ďalších 8 obcí z okresu Banská Štiavnica združených v Regionálnom združení pre rozvoj Banskej Štiavnice a okolia.

Pracovné skupiny sa pravidelne stretávali počas celého roku 2007 a po vyhlásení výzvy OSI 4 LEADER sme v zmysle Usmernenia **založili v máji 2008 OZ Zlatá cesta**, ktoré bolo na Ministerstve vnútra zaregistrované dňa 15.7. 2008 pod číslom VVS/1-900/90-32240. Spoločne sme pracovali na príprave Integrovannej stratégie rozvoja územia, ktorá bola predložená spolu so žiadosťou na schválenie v roku 2009 a v roku 2010 bola v druhom schvaľovaní kole vybratá ako úspešná. **Dňa 19.5. 2010 bol Občianskemu združeniu Zlatá cesta udelený štatút Miestna akčná skupina** a tým získalo finančnú podporu vo výške 2 086 684,- € na realizáciu projektov v rámci Implementácie Integrovannej stratégie rozvoja územia OZ Zlatá cesta a tiež finančné prostriedky vo výške 417 335,- € na podporu oprávnených činností MAS. Počas implementácie ISRÚ sme úspešne zvládli proces prípravy projektov, ich hodnotenia, realizáciu, monitoring a naplnenie stratégie.

2.1.1 Skúsenosti s implementáciou stratégie CLLD

Pre Programové obdobie 2014-2020 sme rozšírili územie OZ Zlatá cesta o obec Banská Belá, ktorá požiadala o vstup do združenia v roku 2014. Členská základňa od roku 2009 zaznamenala nárast o 11 členov. **Občianske združenie Zlatá cesta má v súčasnosti 81 členov.**

Tabuľka č. 2 A: Zoznam členov podľa sektorov

Verejný sektor 34 členov	obce	32
	múzeá	2
Súkromný sektor 21 členov	podnikatelia v CR	4
	potravínári	6
	poľnohospodári	3
	podnikatelia iní	8
Občiansky sektor 26 členov	združenia	10
	občania	16

zdroj: vlastné spracovanie

O prijatí za člena rozhoduje výkonný výbor. Členstvo v združení je dobrovoľné a vzniká na základe prejavu vôle uchádzača. Združenie je otvorené spolupráci a nerobí rozdiely medzi záujemcami o členstvo ak sa stotožnia so stanovami. Členmi združenia sú plnoleté fyzické a právnické osoby, ktoré súhlasia s cieľmi združenia a jeho stanovami. Sú to fyzické alebo právnické osoby, ktoré pôsobia (majú trvalé, prípadne prechodné bydlisko, sídlo alebo prevádzku) v území OZ Zlatá cesta. Členovia združenia sú z celého regiónu Zlatej cesty, zastupujú všetky sektory a korešpondujú s geografickými, sektorovými, sociálnymi a ekonomickými podmienkami daného regiónu. Aktívne sa podieľajú na činnosti združenia, propagujú jeho ciele a spolurozhodujú o realizovaných aktivitách.

Naše združenie je otvorené spolupráci s organizáciami na miestnej, regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni o čom svedčia aj viaceré projekty spolupráce na národnej aj nadnárodnej úrovni. Združenie je členom Národnej siete slovenských Miestnych akčných skupín, spolupracuje s Národnou sieťou rozvoja vidieka (zúčastňuje sa konferencií, zapája sa do aktivít, ktoré organizuje NSRV a pravidelne prispieva do Spravodajca NSRV), s regionálnym pracoviskom NSRV v banskobystrickom kraji ako aj s ostatnými Miestnymi akčnými skupinami z celého Slovenska. Spoločne sme zrealizovali výmenné pobyty na

Slovensku a v zahraničí pre členov MAS, kde sa prezentovali pozitívne skúsenosti s implementáciou Programu LEADER. Na Slovensku v Miestnych akčných skupinách Radošinka, Podpoľanie, Malohont, Partnerstvo Krtíšskeho Poiplia, Podhoran, Stará Čierna voda, LEV, KRAS, Dudváh, Terchovská dolina. V zahraničí sme sa zúčastnili odborných exkurzií a informačných aktivít zameraných na výmenu skúseností s Programom LEADER a trvaloudržateľný rozvoj CR. Navštívili sme Miestne akčné skupiny vo Francúzsku, Taliansku, Fínsku, Slovinsku, Estónsku, Rakúsku, Nemecku, Českej republike, Poľsku, Belgicku, Rumunsku a Srbsku. Robíme tiež poradenstvo pre novovznikajúce verejno-súkromné partnerstvá a zorganizovali sme pre nich informačné aktivity spojené s prezentáciou pozitívnych skúseností s Programom LEADER. Kvalitná propagácia OZ Zlatá cesta v regióne ako aj na celoštátnej a zahraničnej úrovni, prináša svoje ovocie a naša organizácia je vnímaná ako zaujímavý a spoľahlivý partner.

2.1.2 Kvalita manažmentu OZ Zlatá cesta

Na kvalite riadenia a budovaní dobrého mena OZ Zlatá cesta má veľkú zásluhu aj **sedemčlenný výkonný výbor**, ktorý sa pravidelne stretáva a rozhoduje o činnosti MAS. Traja členovia výkonného sú jeho členmi už od roku 2008. Takmer 100% členov má minimálne 5 ročné skúsenosti v oblasti poľnohospodárstva, potravinárstva, rozvoja vidieka a regionálneho rozvoja a 70 % členov výkonného výboru má minimálne 5 ročnú skúsenosť s riadením MAS. **Kancelária MAS** sa stala profesne skúsenou inštitúciou, ktorá organizačne zabezpečovala a riadila proces vyhlasovania výziev pre opatrenia Integrovannej stratégie rozvoja územia OZ Zlatá cesta. Manažérka Janka Bačíková má ukončené stredoškolské vzdelanie s maturitou a 8 ročnú prax ako manažérka OZ Zlatá cesta. Pre rozvoj regiónu pracuje od roku 2000, kde začínala ako koordinátorka MR Južné Sitno. Má bohaté skúsenosti v oblasti projektového manažmentu a regionálneho rozvoja a prax v oblasti tvorby, implementácie a koordinácie projektov v rámci EŠIF. Ďalší dvaja zamestnanci – administratívna pracovníčka Mgr. Drahomíra Prieberová a účtovníčka Anna Kriegerová majú taktiež bohaté skúsenosti (viac ako 5 rokov) s regionálnym rozvojom. 19 členná **Výberová komisia** schvaľovaná Valným zhromaždením na obdobie dvoch rokov tiež pristupovala zodpovedne k svojim úlohám, čo prispelo k úspešnému ukončeniu výziev. Výkonný výbor pred každou výzvou losoval 9 členov výberovej komisie, pomerné zastúpenie členov výberovej komisie vždy zodpovedalo podmienke, že verejný sektor nemal viac ako 49% rozhodovacích práv. Počas obdobia implementácie získalo skúsenosti s hodnotením projektov 32 členov výberovej komisie. 5 členný **Monitorovací výbor** pravidelne robil monitoring ukončených projektov a členovia

zastupujú všetky sektory. Vďaka súhre menovaných orgánov sa úspešne podarilo implementovať Program LEADER v regióne Zlatej cesty.

Menovitý zoznam členov všetkých orgánov OZ Zlatá cesta a životopisy členov výkonného výboru ako aj životopis a menovací dekrét manažéra je uvedený v povinných prílohách Stratégie CLLD.

V rámci implementácie ISRÚ sa nám podarilo naplniť aj jeden zo 7 základných princípov Programu LEADER a to národná a medzinárodná spolupráca.

Úspešne sme zrealizovali nasledovné projekty spolupráce:

Tabuľka č. 2 B: Realizované projekty spolupráce

P.č	Názov projektu	Ciele projektu	Partneri	Fin. prostriedky / zdroj
1.	Vytvorenie regionálnej značky produktov a služieb pre región HONT	Propagácia regiónu, Podpora miestnych výrobcov, poskytovateľov služieb a miestnych zdrojov, Podpora uchovávaní hodnôt tradícií, jedinečností regiónu	MAS Partnerstvo Krtíšskeho Poipia, Slovensko Termín realizácie 2011-2012	40.000,- € PRV SR
2.	Ekomúzeum Hont – „Spoznať život hontianskych dedín“	Zviditeľniť región Hont, ako región s bohatou a typickou minulosťou i pestrou a prívetivou prítomnosťou, Zabezpečiť spoluprácu podnikateľov, spolkov, združení, samospráv a občanov, Využiť vysokú koncentráciu jedinečných prírodných a kultúrnych atraktivít	MAS Partnerstvo Krtíšskeho Poipia, Slovensko Termín realizácie 2011-2012	40.000,- € PRV SR
3.	Včely a biodiverzita	Do projektu je zapojených 7 partnerov. Koordinačná MAS je z Francúzska a partnerské MAS okrem nás sú z Nemecka, Belgicka, Dánska, Anglicka a Fínska. Pomôcť včelárom, poľnohospodárom a širokej verejnosti v našom regióne. Podporiť ekologické poľnohospodárstvo, výskum	MAS Pays Voironnais, Francúzsko MAS Pays des Teges et Chavées, Belgicko MAS Dubener Heide, Nemecko MAS Merthyr Tydfil, UK - Wales MAS Living Kainuu	Vlastné zdroje

		a monitoring škodcov a chorôb, ktoré ohrozujú včelstvá a tiež udržať včelárstvo v našom kraji.	MTT Sotkamo, Fínsko MAS Lolland, Dánsko Termín realizácie 2011-2012	
4.	<i>Cieľom spoločného snaženia je rozvoj regionálneho značenia</i>	Posilnenie vzájomnej spolupráce medzi Miestnymi akčnými skupinami na medzinárodnej úrovni prostredníctvom zavedenia spoločného postupu pri certifikácii služieb	MAS Moravská cesta, Česko MAS Horné Pomoraví, Česko Termín realizácie 2014-2015	80.000,- € PRV SR
5.	<i>Sieť múzeí – tradície, spomienky, história</i>	Ochrana spoločného kultúrneho bohatstva a vytvoriť sieť múzeí ako produkt vidieckeho cestovného ruchu, ktorý je zostavený zo špecifických ponúk jednotlivých múzeí.	MAS Partnerstvo Krtíšskeho Poipia, Slovensko Termín realizácie 2014-2015	80.000,- € PRV SR
6.	<i>Kvalita z nášho regiónu regionálna značka HONT</i>	Podpora spolupráce na území dvoch MAS prostredníctvom inovačných prístupov so zameraním na rozvoj regionálneho značenia produktov a služieb.	MAS Partnerstvo Krtíšskeho Poipia, Slovensko Termín realizácie 2014	62 400,- € PRV SR
7.	<i>Medzinárodná spolupráca pre popularizáciu postavenia miestnych pestovateľov a výrobcov v stravovaní</i>	Riešiť stravovanie v základných školách, porovnať ponuku týchto dvoch krajín a miestnych výrobcov a dodávateľov v stravovaní a vzdelávaním prispieť k vytvoreniu zdravého životného prostredia.	FEDESZ, Maďarsko (Federácia pre ochranu spotrebiteľov a práv obyvateľov) Termín realizácie 2014	Vlastné zdroje

zdroj: vlastné spracovanie

Fotodokumentácia projektov spolupráce je uvedená v prílohe ku kapitole 2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD (príloha č.1)

Projekt spolupráce pod názvom „Včely a biodiverzita - Spoločne zastaviť úbytok opel'ovacieho hmyzu a ochrana biodiverzity“ bol prihlásený do súťaže o cenu Severo – Baltického Programu LEADER, ktorý organizujú národné siete z Dánska, Estónska, Fínska, Lotyšska, Litvy, Poľska a Švédska. Pre toto ocenenie bolo vybratých 60 projektov spolupráce, ktoré boli rozdelené do 5 kategórií. Náš projekt bol prihlásený do kategórie „Lokálny rozvoj a životné prostredie“, kde sa umiestnil ako finalista v prvej trojke.

Slávnostného odovzdávania ocenení, ktoré sa konalo v Estónsku 26.-27.9. 2013 sa zúčastnili partneri z Nemecka, ktorí ostatným partnerom odovzdali získané ocenenie.

V rokoch 2014 a 2015 sme sa ako jediná MAS zo Slovenska zúčastnili Medzinárodných konferencií „LAG Summer Festival“ v Chorvátsku (Biograd na Moru), kde sme prezentovali nielen náš región, ale aj celé Slovensko. Za našu účasť sme obdržali ďakovné listy.

Fotokópie ocenenia a ďakovných listov sú uvedené v prílohe ku kapitole 2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD (príloha č.2)

Pravidelne sme vydávali stolový kalendár zameraný na propagáciu certifikovaných výrobcov, podujatí a zrealizovaných projektov. Vydali sme časopis „Stránky Zlatej cesty“. Na spoločnom plagáte sme propagovali podujatia, ktoré sa konali v území. Venovali sme sa medializácii v regionálnych a obecných novinách, v médiách. Na marketingové aktivity sme použili 40 078,72 € z finančných prostriedkov z Chodu MAS. Zapájali sme sa do súťaží „Najkrajšia fotografia z územia MAS“, ktoré každoročne organizovala Národná sieť rozvoja vidieka. Zamestnanci kancelárie MAS a členovia OZ Zlatá cesta sa pravidelne zúčastňovali konferencií, študijných ciest, seminárov nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí. Folklórne skupiny sa prezentovali na LEADERfestoch, ktoré sa konali. Tiež sme robili výmenné informačné aktivity pre členov MAS do iných MAS a tiež sme radi prezentovali naše územie iným Miestnym akčným skupinám. V máji 2013 sa nám podarilo zorganizovať medzinárodnú konferenciu, ktorej sa mimo slovenských MAS zúčastnilo 6 MAS z Francúzska, Belgicka, Nemecka, Walesu, Fínska, Dánska.

Činnosť združenia a výstupy ISRÚ sme pravidelne prezentovali počas masových podujatí, ktoré sa konali nielen na miestnej, ale aj na regionálnej a celoslovenskej úrovni. Počas niektorých podujatí vystupovala aj rómska kapela Romano Jilo.

Zoznam + fotodokumentácia propagačných podujatí je uvedená v prílohe ku kapitole 2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD (príloha č.3)

2.2. Tvorba partnerstva a stratégie CLLD

Do procesu tvorby stratégie CLLD pre programové obdobie rokov 2014 - 2020 boli zapojení občania, spolky, samosprávy, štátne správy, podnikatelia, členovia MAS, ktorých je v súčasnosti 81.

Aby sme zistili potreby občanov v území, ich názory čo by chceli zmeniť, čo je podľa nich dôležité pre ďalší rozvoj územia, čo ich konkrétne trápi, aký problém by sme mali riešiť spoločne, urobili sme v júli 2014 dotazníkový prieskum pod názvom „Projekt načúvania, ktorý bol cez – e-maily rozposlaný do všetkých obcí a tie si následne zabezpečili ich distribúciu do domácností. Dotazník bol taktiež umiestnený na internetovej stránke www.zlatacesta.sk. Tento systém získania spätnej väzby od občanov sa nám veľmi osvedčil a preto sme si ho zopakovali aj pri príprave na nové Programové obdobie roky 2014 – 2020.

Do dotazníkového prieskumu sa zapojilo 60% obcí a vrátilo sa naspäť 382 vyplnených dotazníkov. Dotazníky vyplnila široká vzorka obyvateľstva od 18 do 80 rokov, zástupcovia všetkých sektorov.

Vzor dotazníka „Projekt načúvania“ a jeho výstupy sú uvedené v prílohe ku kapitole 2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD (príloha č.4)

Keďže OZ Zlatá cesta združovalo 31 obcí a v novom Programovom období 2014 - 2020 sa členom stala aj obec Banská Belá, čo znamená, že združenie má 32 obcí, rozhodli sme sa pre jednoduchšiu prácu s prítomnými občanmi zorganizovať **8 stretnutí s rovnakým programom a témami. Stretnutia sa konali po MR Konkordia, MR Hontianka, MR Južné Sitno, a Regionálne združenie pre rozvoj Banskej Štiavnice a okolia**, v ktorých sú obce z OZ Zlatá cesta združené. Stretnutia sa konali v podvečerných hodinách, aby sa ich mohli zúčastniť zástupcovia všetkých sektorov – verejného, súkromného aj občianskeho. Spolu sa týchto stretnutí zúčastnilo 209 osôb. Bola vytvorená pracovná skupina pozostávajúca zo 4 osôb, ktorá tieto stretnutia facilitovala.

Program stretnutí bol nasledovný:

1.Predstavenie projektu načúvania; 2.Predstavenie SWOT ANALÝZY a jej aktualizácia po jednotlivých obciach, 3. Informácie o tvorbe PHSR za jednotlivé obce, 4. Tvorba naivných máp, stretnutia sa konali:

Dňa 4.6. 2014, Hontianske Tesáre (19 osôb); ***dňa 9.6. 2014***, Prenčov (42 osôb); ***dňa 19.6. 2014*** Štiavnické Bane (26 osôb); ***dňa 23.6. 2014***, Ladzany (23 osôb); ***dňa 21.7. 2014***, Hontianske Tesáre (19 osôb); ***dňa 22.7. 2014***, Prenčov (37 osôb); ***dňa 23.7. 2014***, Štiavnické Bane (19 osôb); ***dňa 28.7. 2014***, Ladzany (24 osôb)

Pri tvorbe naivných máp každá obec dostala jeden papier väčších rozmerov, do ktorého sa zakreslila mapa obce a do tejto mapy sa zakresľovali miesta, budovy, ktoré by bolo potrebné zrekonštruovať, obnoviť, prípadne niečo nové vybudovať. Prítomní neboli obmedzovaní ani finančnými prostriedkami ani zákonmi a do máp mohli zakresliť, čokoľvek čo požadovali za svoje potreby a priority, jednoducho to čo by im pomohlo zlepšiť život v ich regióne.

Pri naivných mapách je dôležité, aby sa na ich tvorbe podieľali samotní občania, lebo oni najlepšie poznajú svoje územie, rozumejú mu a aj najlepšie vedia čo potrebujú. Ich názor je potom potrebné doplniť o názor odborníka a tiež aj o vonkajší pohľad. Na vypracovanie naivných máp mali zástupcovia obcí 1 hodinu a potom si výsledky svojej práce navzájom odprezentovali. Z naivných máp boli následne vybraté priority, stanovené strategické a špecifické ciele a jednotlivé opatrenia.

Pri tvorbe naivných máp mali prítomní ako pomôcku nasledovné oblasti, ktorými sa mali zaoberať: Identita a prostredie (*tradície, jedinečnosť, originalita, história*); Životné prostredie, hygiena prostredia a technická vybavenosť a ochrana; Obraz dediny a krajiny; Voľný čas a rekreácia; Obyvateľstvo, bývanie a sociálna infraštruktúra; Ekonomika a hospodárenie

Výstupy zo stretnutí boli nasledovné:

Identita a prostredie (tradície, jedinečnosť, originalita, história) - Obnoviť objekty ľudovej architektúry, rekonštruovať mlyny; Zachovať vínne pivnice, vybudovať vínnu cestu; Podporovať činnosť miestnych remeselníkov; Obnoviť remeselné dielne s ukážkami historických remesiel a nástrojov

Životné prostredie, hygiena prostredia a technická vybavenosť a ochrana - Vybudovať kanalizácie a čističky odpadových vôd; Dobudovať vodovody; Modernizovať verejné osvetlenia; Rekonštruovať obecné rozhlas; Regulácie potokov a vybudovanie nádrží na zachytávanie dažďovej vody; Budovanie protipovodňových stavieb; Vybudovanie zberných dvorov a kompostovísk; Rekonštrukcia ciest a chodníkov, miestnych komunikácií; Rekonštrukcia a modernizácia obecných a cirkevných budov; Modernizácie a rekonštrukcie materských a základných škôl

Obraz dediny a krajiny - Úprava verejných priestranstiev, výsadba zelene; Modernizácia cintorínov; Úprava verejnej zelene; Vybudovať oddychové zóny v obciach; Obnoviť ovocné

sady; Rozvíjať cestovný ruch; Podporiť rozvoj cestovného ruchu s využívaním kultúrneho dedičstva

Voľný čas a rekreácia - Vybudovať cyklotrasy, obnoviť náučné chodníky; Vybudovať rozhľadne, vyhliadkové veže; Vytvoriť oddychové miesta na trase cyklotrás a náučných chodníkoch; Vybudovať vodné plochy, kúpaliská; Pri existujúcich vodných plochách vybudovať parkoviská, bufety, kempingy; Vybudovať ubytovacie a stravovacie zariadenia; Podporovať ubytovanie na súkromí; Zmodernizovať športové areály; Vybudovať amfiteátre; Podporovať folklórne súbory; Vzdelávať ľudí v oblasti cestovného ruchu; Podporovať agroturizmus a ekoagroturizmus; Vybudovať alebo modernizovať lyžiarske vleky; Modernizovať informačný systém; Budovať skanzeny ľudovej architektúry; Podpora rozvoja amatérskej umeleckej činnosti; Využitie priestorov škôl a školských zariadení pre rozvoj kultúry; Podporovať voľno časové aktivity; Budovanie atrakcií, animačné programy

Obyvateľstvo, bývanie a sociálna infraštruktúra - Zriaďiť kluby pre dôchodcov; Vybudovať domovy dôchodcov; Dobudovať služby pre občanov – kaderníctvo, holičstvo, krajčírstvo, lekáreň, zdravotná starostlivosť; Podporovať terénnu sociálnu prácu

Ekonomika a hospodárenie - Podporovať zakladanie rodinných fariem; Vybudovať rybné hospodárstvo; Obnoviť sady, zriaďiť pálenice, muštárne, sušiarne; Zriaďiť odbytové družstvo pre rozvoj drobného podnikania; Podporovať predaj z dvora; Podporovať pestovanie liečivých rastlín; Podporovať zapojenie miestneho obyvateľstva, regionálnych produktov a gastronómie do ponuky vidieka pre návštevníkov; Zabezpečiť rast zamestnanosti realizáciou programov podpory malého a stredného podnikania; Vypracovať projekty na podporu podnikania v cestovnom ruchu na vidieku;

Ďalších 9 stretnutí k príprave stratégie CLLD sa konalo nasledovne:

Dňa 18.12. 2014, Súdoľce (12 osôb); ***dňa 6.5. 2015***, Počúvadlo (7 osôb); ***dňa 5.6. 2015***, Svätý Anton (7 osôb); ***dňa 29.9.2015***, Prenčov (20 osôb); ***dňa 13.10.2015***, Krupina (16 osôb); ***dňa 13.10. 2015***, Počúvadlo (6 osôb); ***dňa 29.10.2015***, Prenčov, (19 osôb); ***dňa 9.10.2015***, Prenčov (zasadnutie výkonného výboru);

Stratégia CLLD pod názvom ***Stratégia miestneho rozvoja v regióne Zlatej cesty „Naša minulosť nám pomáha hľadať cestu do budúcnosti“*** pre nové Programové obdobie bola

schválená Valným zhromaždením dňa 9.12.2015 v certifikovanom zariadení vo Svätom Anton, v počte 61 členov a 10 hostí.

Pozvánky, prezenčné listiny, zápisy aj fotodokumentácia sú uvedené v prílohe ku kapitole 2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD (príloha č.5)

V rámci implementácie ISRÚ v Programovom období 2007-2013 sme pre podnikateľské subjekty vyčlenili 10% z celkových finančných prostriedkov. Naproti tomu v novom Programovom období alokácia pre neverejný sektor tvorí viac ako 52%. Predpríprava stratégie CLLD bola zameraná okrem iného aj na školenia podnikateľských subjektov. Podnikatelia sa zúčastňovali stretnutí pri tvorbe SWOT analýzy, vypracovaní naivných máp, boli zapojení do dotazníkového prieskumu a dňa 29.10.2015 sme pre nich zorganizovali informačný seminár, ktorý bol zameraný na opatrenia z PRV a aktivity IROP. Okrem uvedeného seminára sme **pravidelne poskytovali poradenstvo a formálne konzultácie jednotlivým záujemcom o čerpanie finančných prostriedkov** v novom Programovom období 2014-2020. **Navštívili sme všetky podnikateľské subjekty**, ktorým sme predstavili zámery OZ Zlatá cesta a riadenou diskusiou sme získali od nich podnety pre stratégiu CLLD.

3. Analytický rámec

3.1 Analýza zdrojov územia

Cieľom analýzy územia je získať kvalifikovanú výpoveď o predpokladanom vývoji rozvoja územia OZ Zlatá cesta v horizonte do roku 2025 a naznačiť smery vývoja na základe skúseností z pôsobenia v regióne od roku 2005. Územie má k dispozícii kultúrno historický aj prírodný potenciál, pre rozvoj cestovného ruchu ktorý sa dnes využíva len nedostatočne.

Východiskom pre analýzu zdrojov územia boli informácie zo Štatistického úradu SR, Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, obecných úradov a vlastného zisťovania MAS Zlatá cesta. Všetky údaje sú analyzované do roku 2014.

Všeobecná charakteristika

○ *Lokalizácia územia*

Riešené územie Občianskeho združenia ZLATÁ CESTA sa nachádza v juhozápadnej časti Banskobystrického kraja v okresoch Banská Štiavnica a Krupina.

Banská Štiavnica je najmenším okresom Banskobystrického kraja. Leží na jeho juhozápadnom okraji, v centrálnej časti Štiavnických vrchov, ktoré sú najväčším sopečným pohorím Slovenska. Najvyšším vrchom je Sitno (1009 m n. m.). Štiavnické vrchy sú chránenou krajinou oblasťou. Mestská pamiatková rezervácia Banská Štiavnica a technické pamiatky jej okolia sú zapísané v Zozname pamiatok svetového kultúrneho dedičstva UNESCO.

Ťažiskom osídlenia je okresné mesto Banská Štiavnica. Odvetvová štruktúra priemyslu v meste Banská Štiavnica nie je rozvinutá. Vedúce postavenie v nej má strojársky, textilný, drevársky a keramický priemysel. Najväčším zamestnávateľom je stavebná firma Combin Banská Štiavnica s.r.o. Okres Banská Štiavnica má veľmi dobré prírodné podmienky a kultúrohistorické zázemie pre rozvoj cestovného ruchu. Okresné mesto má mnoho historicky cenných budov - Starý zámok, Nový zámok, kostoly, súsošia, Klopačka, výstavné meštianske domy. V Banskej Štiavnici sídlila najstaršia Banská akadémia v Európe.

Okres Krupina sa rozprestiera v juhozápadnej časti Banskobystrického kraja. Geomorfologický charakter okresu formujú na západnej strane Štiavnické vrchy a údolia Krupinice a Štiavnice, v strede a na východe Bzovická pahorkatina a Krupinská planina s riekou Litavou a jej prítokmi, na juhu Ipel'ská pahorkatina. Veľké percento územia okresu pokrývajú lesy, čo spolu s modeláciou terénneho reliéfu a sieťou vodných tokov a plôch vytvára vysoko hodnotné krajinné prostredie.

Okres patrí medzi podhorské poľnohospodárske krajinné typy a jeho územno-technický potenciál predstavuje hlavne zachovalý krajinný ráz s typickým vidieckym charakterom. Okres má slabšiu priemyselnú bázu. V poľnohospodárstve a lesníctve je zamestnaných viac obyvateľov ako v priemysle. Prírodné a klimatické podmienky vytvárajú dobré predpoklady na pestovanie poľnohospodárskych plodín vrátane ovocia. Prevažuje tu strojárka výroba, výroba nábytku a stavebných materiálov. Najväčším zamestnávateľom v okrese sú Kúpele Dudince a strojárka spoločnosť WAY INDUSTRIES, a.s. Z hľadiska cestovného ruchu najväčší význam má kúpeľné mesto Dudince. Liečebný účinok je založený na využití minerálnych vôd s veľkým obsahom kyslíčnika uhličitého a sírovodíka.

Územie je dopravne obsluhované cestou I. triedy európskeho významu E77 na cestnom ťahu (sever: Zvolen, Banská Bystrica – juh: Dudince). Spája juh Slovenska so severom a je najkratším prepojením pre turistov z Poľska a Maďarska (Krakovská cesta). Ďalšou významnou trasou je cestný ťah II. Triedy – západ (Levice - Šahy – Dudince).

V obci Hontianske Nemce je napojenie v križovatke na cestu I. triedy č. 66 na okresné a krajské centrá Krupinu, Zvolen, Banskú Bystricu, Levice, Nitru. Územím prechádza aj cesta I. triedy č.525 Hontianske Nemce – Prenčov – Banská Štiavnica- Hronská Breznica, ktorá prepája nadradené medzinárodné cesty naprieč Slovenskom smer západ-východ (E58/ E571), sever-juh (E77).

Prepojenie obcí do centra je zabezpečené cestami druhej a tretej triedy. Mesto Banská Štiavnica zabezpečuje prepojenie na medzi regionálnu úroveň železničnou traťou Banská Štiavnica - Hronská Dúbrava - Zvolen. Dopravné napojenie v území považujeme za nevyhovujúce, nakoľko súčasná hlavná prístupová komunikácia II/525 nepostačuje svojimi parametrami a v zimnom období spôsobuje predovšetkým kamiónovej doprave obrovské problémy z dôvodu výškového prevýšenia komunikácie (na úseku Banská Belá-Hájik prevýšenie 12%). Tento problém predstavuje slabú stránku celého územia a jeho veľkým ohrozením a bariérou rozvoja.

Územie je kvôli členitému reliéfu prostredníctvom siete ciest druhej a tretej triedy napojené na hlavné cestné ťahy sever-juh a západ-východ. Územím prechádza cesta druhej triedy 524 smerom od Levíc cez Banskú Štiavnicu a cesta prvej triedy 525 prechádzajúca centrom regiónu, spájajúca cestu diaľničného typu R1 s cestou prvej triedy E77 spájajúcej Zvolen-Šahy s napojením na Maďarskú republiku. Severozápadným okrajom regiónu prechádza významná cesta diaľničného typu R1.

Pravidelnú osobnú prepravu v území zabezpečujú autobusové a železničné spojenia.

Celkovo prepravu zabezpečuje 9 diaľkových autobusových liniek a 74 prímestských liniek. Železničná doprava zabezpečuje prepravu v spáde svojej trate a to z centra regiónu Banskej Štiavnice a prechádza obcami Banský Studenec, Banská Belá (spád obcí: Močiar, Podhorie, Svätý Anton), Kozelník. Pre územie sú dôležité aj trate, ktoré ním neprechádzajú, ale zabezpečujú obciam, ktoré svojou spádovitosťou inklinujú práve k nim. Obcou Voznica prechádza dôležitá elektrifikovaná železničná trať Košice-Zvolen-Bratislava a svojou polohou spáduje kúpele Sklené Teplice, Repište, Vyhne. Trať Zvolen – Šahy, ktorá lemuje východnú časť regiónu spáduje obce Krupinského okresu Kráľovce-Krnišov a Žibritov.

○ *Výhody územia*

- dobrá spolupráca medzi verejným a neverejným sektorom
- schopnosť územia získať finančné prostriedky a úspešne implementovať projekty (implementácia ISRÚ OZ Zlatá cesta)
- jedinečnosť a unikátnosť kultúrneho dedičstva zapísaného na listine UNESCO
- geografické podmienky, atraktívne prírodné prostredie, udržiavaná poľnohospodárska krajina
- prírodná rezervácia prvkov ľudovej architektúry Stará hora (Sebechleby)
- koncentrovanosť rôznorodej unikátnej a jedinečnej celoročnej ponuky pre cestovný ruch, historické banské mesto Banská Štiavnica, kúpele Dudince, produkty vidieckej turistiky, cykloturistika
- vybudované ekomúzeá a sieť ľudových izieb – múzeí
- významné kultúrne pamiatky, múzeu Sv. Anton, Slovenské banské múzeum
- vybudovaná značka regionálny produkt HONT (certifikované výrobky 22 a 1 služba)
- bohaté tradície a ich udržiavanie
- vybudované nové tržnice, autobusové zastávky, miestne komunikácie, verejné priestranstvá a parky, ktoré boli vybudované v rámci implementácie ISRÚ
- schopnosť územia získať finančné prostriedky a úspešne implementovať projekty (implementácia ISRÚ OZ Zlatá cesta)
- aktívni občania, spolky a združenia

○ *Nevýhody územia*

- nízka podnikateľská aktivita občanov hlavne v obciach do 500 obyvateľov
- zastaraná technická infraštruktúra
- kvalita a štruktúra komunikačnej siete z hľadiska dostupnosti územia,
- umiestnenie mimo hlavných dopravných ťahov

- dopravná sieť v území nezodpovedá dnešným požiadavkám automobilovej dopravy
- nevyhovujúci povrch vozoviek a odvodnenie cestného telesa
- existencia čiernych skládok
- nedostatok malých podnikateľov v poľnohospodárstve
- takmer 90% poľnohospodárskej pôdy obhospodarujú veľké poľnohospodárske družstvá
- nedostatok pracovných príležitostí
- odliv mladých ľudí za prácou mimo regiónu
- nedostatok doplnkových služieb v rámci turizmu

○ **Geografická charakteristika**

Región OZ Zlatá cesta sa nachádza v území Hontu, ktoré je na rozhraní stredného a západného Slovenska, na pomedzí južnej časti banskobystrického a východnej časti nitrianskeho kraja. Územie Hontu je na severe ohraničené Štiavnickými vrchmi, ktoré smerom na juh prechádzajú do Krupinskej planiny a Ipeľskej kotliny a na juhu zasahuje až do Podunajskej nížiny k rieke Dunaj.

Krajinárske hodnoty územia: 45% územia sa nachádza v Chránenej krajinskej oblasti Štiavnické vrchy. V CHKO sa nachádza niekoľko maloplošných chránených území. Najvyšší stupeň ochrany a zároveň národný význam má Národná prírodná rezervácia (ďalej len NPR).

NPR Sitno – najvyšší vrch pohoria, s vysokou úrovňou ochrany predovšetkým rastlinnej zložky biodiverzity so zachovanou časťou prirodzeného lesného ekosystému (pralesa), no majúci aj historicko-pamätný význam. V území sa nachádzajú lokality NATURA 2000 (Tlstý vrch, Stará hora, rieka Litava) a GEOPARK Banská Štiavnica.

Z ďalších maloplošných chránených území sú takisto s najvyšším stupňom ochrany prírodné rezervácie (ďalej len PR) ako napr.:

PR Jablonoňský Roháč, ktorého predmetom ochrany sú pôvodné zachovalé dubovo bukové karpatské lesy.

PR Holík, ktorého predmetom ochrany sú vrcholové lúky tohto vrchu

PR Kamenný jarok ako ukážka zachovalých prírodných lesných komplexov na vápennom podloží s výskytom viacerých vzácnych vápnomilných druhov fauny a flóry.

V území sa nachádzajú aj Chránené areály (ďalej len CHA) ako napr.:

CHA Michalštolníanske rašelinisko

CHA Banskoštiavnická botanická záhrada

CHA Arborétum Kysihýbel

CHA Banskoštiavnická Kalvária

CHA Žakýlske pleso

S geológiou súvisí špecifická geomorfológia a riečna sieť. Reliéf tvoria mierne zvlnené pahorkatiny, planiny, členitejšie hornatiny až vrchoviny. Hont je obklopený prstencom hôr, tak na juhu, ako aj na severe. Pozoruhodný je prechod z podhorského (vrchoviny) do rovinného reliéfu. Najvýznamnejšími pohoriami sú Štiavnické vrchy a Krupinská planina. „Strený pás“ tvorí Podunajská pahorkatina. Je tu špecifická riečna sieť – údolia riek Litavy, Krupinice a Štiavnice, ktoré vytvárajú rozsiahle kaňony, rokliny a hlboké erózne ryhy – a špecifická geoklíma, vytvárajúca príjemné teplé podnebie. Dudince často „trhajú“ slovenské teplotné rekordy. Je tu príjemná krajina viníc. A to čo poteší každého cestovateľa – tienené chladné údolia s dubovo-hrabovými a agátovými lesmi.

○ *Historický vývoj*

Územie označované ako hontianska oblasť či región je totožný s bývalou Hontianskou župou, ktorá bola situovaná v južnej časti stredného Slovenska. Vývoj hontianskeho komitátu sa viaže k 11. storočiu, kedy bol vyčlenený zo staršieho Novohradského komitátu. Administratívno-správnym centrom bol pôvodne hrad Hont, od polovice 18. storočia bolo župné centrum v Kremenci a napokon v Šahách. Južná hranica bola definitívne stanovená v roku 1925.

Hontianska župa v Česko-slovensku existovala do roku 1922. 1.1.1923 sa stala súčasťou Zvolenskej (veľ)župy, ktorá bola spolu s ostatnými župami na Slovensku v roku 1928 zrušená. Cez 2. svetovú vojnu bola južná časť slovenského Hontu okupovaná Maďarskom, no po vojne boli predvojnové hranice medzi ČSR a Maďarskom obnovené. V súčasnosti je slovenský Hont súčasťou Nitrianskeho a Banskobystrického kraja.

Územie Hontu bolo osídlené už v neolite v mladšej dobe kamennej t.j. asi 6 000 rokov pred naším letopočtom. Svedčia o tom početné archeologické nálezy, ktoré sa na tomto území zachovali. Ešte viac nálezov sa zachovalo z doby medenej a bronzovej (1900-750 rokov pred n. l.). Praveké a stredoveké nálezy svedčia o prítomnosti viacerých kultúr na tomto území.

V 5. storočí, teda v období sťahovania národov, začínajú do tejto oblasti prenikať Slovania, ktorí najskôr osídľujú úrodné nížiny, neskôr aj hornatejšie oblasti. Po páde Veľkej Moravy obsadzovali postupne južné časti Hontu aj maďarské kmene.

Hontiansku hradnú župu možno písomne doložiť už v 11. storočí. Rozvoju tohto regiónu pomohla v tomto období známa obchodná cesta, uvádzaná v historických prameňoch ako *via magna*. Cesta viedla z Budína popri hrade Hont cez Vracov do Krupiny, Zvolena až po Krakov a sprostredkovávala výmenu tovarov a medzinárodný obchod. Táto cesta ešte i dnes zabezpečuje prepojenie v strednej Európe v smere Balt – Krakov – Budapešť – Jadran. Tieto historicky podložené skutočnosti a množstvo kultúrnych pamiatok a prírodných zaujímavostí sú aj dnes predpokladom k rozvoju cestovného ruchu, vidieckeho turizmu a agroturizmu v tejto prítlačlivej oblasti.

Oblasť Hontu je charakteristická pomerne nízkym počtom obyvateľstva, rozptýleným osídlením s pomerne slabo vyvinutou cestnou sieťou. Prírodný charakter je typický prechodom z horských oblastí a podhorí do kotlín až rovín.

Hornaté severné územia sa pod vplyvom nemeckej kolonizácie od 12. storočia značne odlišili od južných, nakoľko sa tu rozvinula banská a hutnícka výroba. V nadväznosti na ťažobno-priemyselný charakter oblasti vznikali i drevospracujúci priemysel a priemysel spracúvajúci poľnohospodárske produkty. Od polovice 18. storočia sa konsolidoval spoločenský život, rozvíjali sa remeslá a obchod, oživovali sa sedliacke hospodárstva. 20. storočie prinieslo priemyselný úpadok s obmedzenou ťažbou a so strategických dôvodov sa začalo ďalšie spriemyselnovanie tejto oblasti so zameraním na strojársku a potravinársku výrobu.

Nížinná časť Hontu mala poľnohospodársky charakter. Rozvinul sa chov dobytka a v lazničkých dedinách Krupinskej planiny salašnícky chov oviec. Pestovala sa pšenica, jačmeň, menej ovos a na celom území zemiaky. Neskôr pribudla kukurica a teplomilné druhy zeleniny. Pásmo stredného Hontu je jednou z najvýznamnejších ovocinárskych oblastí Slovenska. Pestujú sa tu čerešne, hrušky, slivky, jablone, ale aj marhule, moruše či jedlé gaštany. Stredná časť územia je tiež tradičnou oblasťou pestovania viniča, čo výrazne ovplyvnilo vzhľad krajiny. Zároveň sa rozvíjalo poľovníctvo, rybárstvo a včelárstvo.

V remeselnej výrobe vyniklo hlavne spracovanie hliny a kameňa. Súčasťou bolo aj kachliarstvo. Medzi ostatné remeslá patrilo obuvníctvo, výroba čižiem, kožušníctvo, košíkárstvo a pod.

V ostatnom čase je to ale aj rekreačno-liečebné využívanie územia Hontu, čo súvisí s výskytom minerálnych prameňov ako aj väzbou na jeho prírodné a kultúrne zvláštnosti. K atrakтивitám nesporne patria národné prírodné rezervácie, prírodné pamiatky, prírodno-stavebné zaujímavosti, miestne múzeá a množstvo sakrálnych a svetských pamiatok.

Horniny sopečných pohorí – neovulkanitov – v krajine Hontu vytvorili špecifickú geológiu. Usadený sopečný popol tu zanechal rozsiahle vrstvy tufov, teda mäkkých piesčitých hornín,

čo podnietilo vznik rôznorodých skalných útvarov, roklín, ľudmi vytvorených kameňolomov, skalných skrýš, obydlí, či pivníc. Tak vznikli povestné hontianske skalné obydlia a vínne ľochy. Z architektonických prvkov sú najznámejšie okenné ostenia – šambrány, či na cintorínoch zachované pozoruhodne umelecky zdobené kamenné náhrobníky.

○ ***Doterajší rozvoj územia***

Vyhodnotenie ISRÚ

V rámci naplnenia ISRÚ v Programovom období 2007 - 2013 sa v území za spolupráce všetkých sektorov vybudovalo silné partnerstvo, ktoré okrem naplnenia implementačného rámca stratégie vnieslo do územia pridanú hodnotu inovačných prvkov ako regionálny produkt HONT, ekomúzeá, sieť múzeí v obciach, riešenie spoločných projektov na národnej a nadnárodnej úrovni, sieťovanie podnikateľov a ich vzájomnej spolupráce.

Implementácia ISRÚ prebiehala podľa stanovených kritérií, nemusela byť aktualizovaná na úrovni implementačného rámca, aktualizovala sa len podľa usmernení pre administráciu osi 4 LEADER.

V Programovom období 2007-2014 mottom OZ Zlatá cesta bolo „Naša minulosť nám pomáha hľadať cestu do budúcnosti“. Cesta to bola kľukatá ale „zlato“ ako symbol duchovného bohatstva, umu, šikovnosti, zručnosti, pomoci a spolupráce sa nám podarilo objaviť v tekutom zlate ako je med a víno (práve tieto výrobky získali značku regionálny produkt HONT), „rada nad zlato“ - podarilo sa nám zorganizovať viac ako 50 informačných a vzdelávacích aktivít, študijných ciest a odborných exkurzií, „má zlaté remeslo dno“ (aj tu máme certifikované remeselné výrobky), „zlaté ruky“ vybudovali, zrekonštruovali a modernizovali sme:

- 29 chodníkov s dĺžkou 4387,18 m
- 36 verejných priestranstiev a parkov s rozlohou 10 910,97 m²
- 41 autobusových zastávok
- 9 tržníc
- 20 športových ihrísk
- 33 detských ihrísk

Povinné monitorovacie ukazovatele vyplývajúce z PRV 2007-2013 sa nám podarilo naplniť minimálne na 100% a viac a dodatočné monitorovacie ukazovatele sa nám podarilo naplniť nad 100 % okrem ukazovateľa miery nezamestnanosti, na ktorý sa sústreďíme stratégii CLLD.

Tabuľka č. 3A Monitorovacie ukazovatele ISRÚ

P. č	Povinné monitorovacie ukazovatele	Počiatočná hodnota	Plánovaná hodnota	Výsledok k 31.12. 2014
1.	Veľkosť MAS v km ²	552,18	552,18	573,26
2.	Počet obyvateľov v MAS	24 664	24 664	25 224
3.	Počet projektov financovaných MAS	0	74	83
4.	Počet podporených beneficiarov	0	74	83
5.	Počet obcí podporeného územia	0	31	32
6.	Počet podporených projektov spolupráce z PRV	0	4	5
7.	Počet realizovaných projektov spolupráce mimo PRV	0	0	2
8.	Počet spolupracujúcich MAS	0	2	10
	Dodatočné monitorovacie ukazovatele	Počiatočná hodnota	Plánovaná hodnota	Výsledok k 31.12. 2014
1.	Návštevnosť územia v rámci CR	100 000	120 000	150 000
2.	Miera nezamestnanosti	17,82%	13%	17,23%
3.	Počet nových pracovných miest	0	27	292
4.	Počet spracovaných propagačných materiálov	0	4	24
5.	Počet kurzov, školení, tréningov	0	14	35
6.	Počet vzdelávacích aktivít	0	5	16
7.	Počet akcií v kalendári	0	47	223
8.	Počet účasti na výstavách, veľtrhoch	0	3	11
9.	Počet multimediálnych prezentácií	0	2	6
10.	Počet rekonštruovaných objektov	0	4	69
11.	Počet domácností napojených na internet	0	260	5000
12.	Počet zriadených rodinných fariem	0	2	6
13.	Počet novovytvorených lôžok	0	50	62

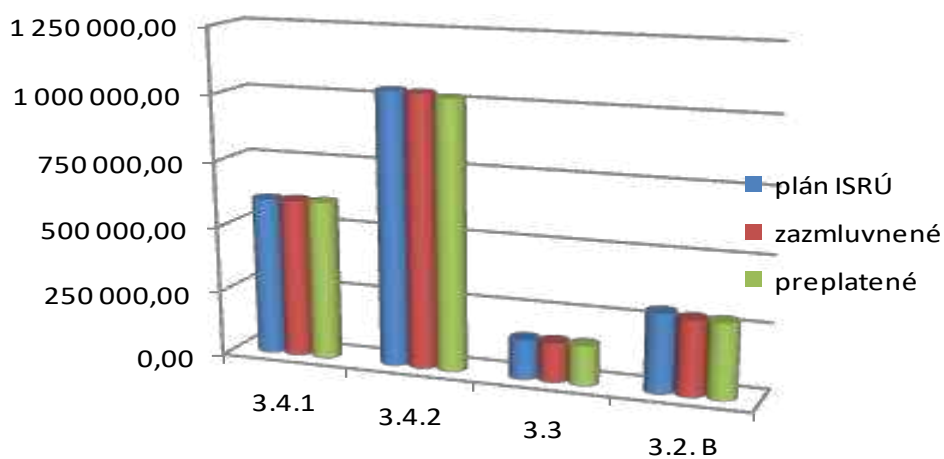
zdroj: vlastné spracovanie

Zazmluvnené finančné prostriedky na opatrenia PRV vo výške 2 086 684,- sme vyčerpali na 98,72 % .

Tabuľka č. 3B Čerpanie finančných prostriedkov ISRÚ

P. č.	Názov opatrenia	Počet zrealiz. projektov	Finančný plán ISRÚ	Zazmluvnené	Preplatené
1.	3.4.1 Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo	36	600 000,00	603 857,95	603 857,88
2.	3.4.2 Obnova a rozvoj obcí	36	1 036 684,00	1 032 825,23	1 020 603,03
3.	3.3 Vzdelávanie a informovanie	7	150 000,00	150 000,85	149 728,05
4.	3.2 B Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu	4	300 000,00	286 432,80	285 703,66
	spolu	83	2 086 684,00	2 073 116,83	2 059 892,62

zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka č. 3C Čerpanie finančných prostriedkov na chod MAS

Názov položky	Zazmluvnené finan. prostriedky PRV	Vyčerpané finan. prostriedky PRV	Nevyčerpané finan. prostriedky PRV	Vlastné finančné prostriedky

Prevádzka a administratívna činnosť:	333 868,00 - 9 429,42 (prevod na Bud. zruč.) 324 438,58	329 416,22	0	
Budovanie zručností	92 896,42	92 896,42	0	0
Budovanie zručností z vlastných zdrojov	0	0	0	8 560,99
Čerpanie spolu:	417 335,00	422 312,64	5 773,46	8 560,99

zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka č. 3D Projekty spolupráce – čerpanie finančných prostriedkov

Názov projektu	Zazmluvnené	Vyčerpané	Nevyčerpané	Vlastné
Ekomúzeum HONT	33.580,00 €	33.584,26 €	0,00	149,84
Regionálna značka	5.570,00 €	5.571,28 €	0,00	1,36
Kvalita z nášho regiónu – regionálna značka	5.895,00 €	5.895,00 €	0,00	0,00
Cieľom spoločného snaženia je rozvoj regionálneho značenia	80.000,00 €	78.711,84 €	1.288,16	703,57
Sieť múzeí – tradícia, spomienky, história	57.980,00 € + 22.020,00 € MAS PKP = 80.000,00 €	56.071,00 €	1.908,16 €	242,80

zdroj: vlastné spracovanie

Investičné projekty realizované v rámci implementácie ISRÚ OZ Zlatá cesta rozdelené podľa realizovaných opatrení a počtu podaných projektov sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 3E Investičné projekty

Obec	3.4.1	3.4.1	3.4.2	3.4.2	spolu
Bad'an	15 467,69	4 329,00	33 412,56	29 416,16	82 625,41
B. Štiavnica	19 196,29		30 771,19		49 967,48

B. Studenec	9 950,96	9 864,00	26 257,95	5 563,50	51 636,41
Beluj	19 312,22				19 312,22
Dekýš	19 639,08		33 410,98		53 050,06
Devičie	16 340,45		36 259,58		52 600,03
Domaníky	13 553,31		31 450,77	6 734,57	51 738,65
Drážovce	16 000,00		37 155,69		53 155,69
Dudince	19 225,58		33 570,00		52 795,58
H. Moravce	19 630,08	5 496,28	32 795,31		57 921,67
H. Nemce	19 605,00		33 191,00		52 796,00
H. Tesáre	18 185,32		29 300,86	8 320,50	55 806,68
Ilija	19 314,90		33 155,54		52 470,44
Kozelník	19 296,12		21 171,86		40 467,98
K. Krnišov	19 332,83		33 370,16		52 702,99
Ladzany	17 408,70		32 480,77		49 889,47
Lišov	15 562,08		36 146,03		51 708,11
Medovarce	13 786,59		37 459,46		51 246,05
Močiar	19 354,83		33 429,90		52 784,73
Počúvadlo	19 535,71		33 799,06		53 334,77
Podhorie	19 398,83		33 530,09		52 928,92
Prenčov	19 350,01	9 546,80	33 445,00		62 341,81
Rykynčice	16 110,03		33 653,64	3 037,46	52 801,13
Sebechleby	19 834,40		32 961,60		52 796,00
Svätý Anton	19 500,00		33 350,25		52 850,25
Sudince	17 254,47		35 507,48		52 761,95
Súdovce	21 607,74	6 550,52	18 741,33	3 300,74	50 200,33
Š. Bane	19 414,10		33 296,10		52 710,20
Vysoká	19 383,83		29 769,94		49 153,77
Terany	30 000,00		22 796,00		52 796,00
Žibritov	16 520,00		38 590,00		55 110,00
Spolu	603 857,75		1 020 603,03		1 624 460,78

zdroj: vlastné spracovanie

Fotodokumentácia realizovaných projektov je uvedená v prílohe ku kapitole 3. Analytický rámec (príloha č.1)

Tabuľka č. 3F Prehľad projektov realizovaných združeniami v rámci ISRÚ

Žiadateľ	Názov projektu	3.3.	3.2.B
EZAT	Podpora rozvoja vzdelávania pre oblasť diverzifikácie podnikania v rámci MAS Zlatá cesta	26 750,00	
BALNEA CLUSTER	Informačné workshopy a semináre zamerané na rozvoj cestovného ruchu na území krajiny Zlatej cesty	23 727,20	69 679,97
VOKA	Zvyšovanie odborných kapacít v regióne MAS Zlatá cesta	18 946,85	
REGION SITNO	Využitie marketingových nástrojov na dosiahnutie zvýšenia návštevnosti územia MAS Zlatá cesta		76 160,89
JUZNE SITNO	Oživenie tradičných vidieckych postupov	25 250,00	
ICM	Zvyšovanie kompetencií manažmentu a ostatných organizácií pôsobiach v CR	18 502,00	
KRUH	Zatraktívnenie vidieckeho priestoru a jeho prezentácia je v našich silách	18 000,00	
ARTKRUH	Ľudia pre krajinu, krajina pre ľudí	18 552,00	
SITNIANSKI RYTIERI	Spoznávanie regiónu „Zlatej cesty“ v spoločnosti Sitnianskych rytierov		70 614,00
OZ SEBECHLEBY	Budovanie nových marketingových nástrojov na podporu vidieckeho CR regiónu MAS Zlatá cesta		69 248,80

zdroj: vlastné spracovanie

Fotodokumentácia realizovaných projektov je uvedená v prílohe ku kapitole 3. Analytický rámec (príloha č.2)

Mimo implementácie Integrovannej stratégie rozvoja územia OZ Zlatá cesta sa nám podarilo od roku 2010, odkedy má OZ Zlatá cesta udelený štatút Miestna akčná skupina, do konca roka 2014 do regiónu získať finančné prostriedky na realizáciu **340** projektov vo výške **29 254 263,83 €** pričom spolufinancovanie projektov bolo vo výške **3 050 352,17 €**, celková hodnota zrealizovaných projektov je **32 304 616,- €**,. V rámci realizácie projektov bolo vytvorených stálych alebo sezónnych **230 pracovných miest**.

Tabuľka č. 3G Celkový počet projektov realizovaných miestnymi partnerstvami v území MAS Zlatá cesta mimo ISRÚ

	2010	2011	2012	2013	2014
Počet obecných projektov:	60	43	47	39	44
Získané finančné prostriedky:	6 745 418,11	3 634 791,61	8 582 751,00	1 387 053,37	6 559 157,98
Vlastné zdroje:	1 338 341,78	238 289,01	293 501,91	79 963,49	613 517,28
Spolu:	8 083 759,89	3 873 080,62	8 876 252,91	1 467 016,86	7 172 675,26
Počet projektov pre spolky, združenia a podnikateľov:	23	21	32	19	12
Získané finančné prostriedky:	632 634,77	601 967,10	213 607,00	411 516,37	485 366,52
Vlastné zdroje:	6 500,00	17 945,90	105 653,00	240 832,00	115 807,80
Spolu:	639 134,77	619 913,00	319 260,00	652 348,37	601 174,32

zdroj: vlastné spracovanie

Prehľad o realizovaných projektoch mimo implementácie ISRÚ OZ Zlatá cesta je uvedený v prílohe ku kapitole 3. Analytický rámec (príloha č.3)

Realizácia uvedených projektov bola pre územie veľkým prínosom, ktoré sa podarilo vďaka nim zviditeľniť a urobiť atraktívnejším pre občanov, ako aj pre návštevníkov obcí. Všetky zrealizované projekty napomáhajú k zabezpečeniu trvalo udržateľnosti obcí s nižším počtom obyvateľov.

Vypracovanie stratégie CLLD pre nové Programové obdobie podporil aj Banskobystrický samosprávny kraj vo výške 19 900,- € a na propagáciu a vydanie propagačného materiálu sme získali finančné prostriedky vo výške 6 048,- €.

- **Zaujímavosti a zvláštnosti územia, typické črty**
 - zachovávanie ľudových tradícií , zvykov piesní a tancov
 - regionálne kultúrne podujatia ako napr. Obaračka po Sebechlebsky, Dni Sv. Huberta, Salamandrový sprievod, Podsitnianske dni hojnosti, Furmanské preteky, Dudinská 50, Festival kumštu, remesla a zábavy, Tradičná chuť Hontu, ...
 - GEOPARK
 - banícke tradície
 - prírodná rezervácia prvkov ľudovej architektúry – Sebechleby, Stará Hora

- vytvorená regionálna značka „Produkt HONT“ a certifikovaných 32 výrobkov a jedno ubytovacie a stravovacie zariadenie
- fungujúce 4 ekomúzeá v HONTE
- vybudovaná sieť múzeí
- jedinečnosť a unikátnosť kultúrneho dedičstva zapísaného na listine UNESCO
- atraktívne prírodné prostredie (tajchy, technické pamiatky, kúpele)
- kvalitné životné prostredie
- zachovaný pôvodný genofond ovocných sádov
- vybudované miestne komunikácie, verejné priestranstvá, parky, tržnice, autobusové zastávky, detské ihriská, športoviská a pod.
- získanie ocenení v súťaži „Dedina roka“
- založené verejno – súkromného partnerstva OZ Zlatá cesta, ktoré má udelené štatút MAS a na základe vypracovanej stratégie rozvoja územia implementovalo prístup LEADER
- realizácia projektov spolupráce na národnej aj nadnárodnej úrovni
- schopnosť územia získať finančné prostriedky a úspešne implementovať projekty aj mimo Programu LEADER
- aktívni občania
- fungujúce spolky a združenia

Obce z územia sa zapájajú aj do súťaže „Dedina roka“, dve obce Prenčov a Hontianske Tesáre boli úspešné v súťaži „Dedina roka 2009“, kde obec Prenčov sa umiestnila na II. mieste a získala cenu aj za rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a Hontianske Moravce získali cenu za prístup k využívaniu obnoviteľných zdrojov energie a technológií priaznivých pre životné prostredie. V roku 2013 sa do súťaže zapojili ďalšie dve obce Baďan a Sebechleby, ktoré získali titul obec Sebechleby „Dedina ako klenotnica“ za významný prínos k šíreniu miestnych kultúrno-historických tradícií a aktívnemu prezentovaniu živej kultúry v obciach a obec Baďan cenu „Dedina ako maľovaná“ za udržiavanie vidieckeho charakteru a malebného harmonického vzhľadu dediny. V roku 2015 sa do súťaže zapojila z územia Zlatá cesta obec Svätý Anton.

○ **Demografická situácia**

Územie Zlatej cesty má 25 224 obyvateľov, ktorí žijú v 32 obciach, ide predovšetkým o menšie obce s počtom obyvateľov do 500:

- 11 obciach žije do 200 obyvateľov
- 10 obciach žije do 500 obyvateľov

- 5 obciach žije do 1000 obyvateľov
- 6 obciach žije nad 1000 obyvateľov

Za posledných 10 rokov región Zlatá cesta zaznamenal úbytok obyvateľstva v dôsledku vyššej úmrtnosti a nízkej pôrodnosti. Prirodzený prírastok obyvateľstva dosahuje záporné hodnoty, to znamená, že počet narodených neprevyšuje počet zomrelých. Tieto hodnoty sú výsledkom vplyvu spoločenských a sociálnoekonomických zmien na národnej úrovni.

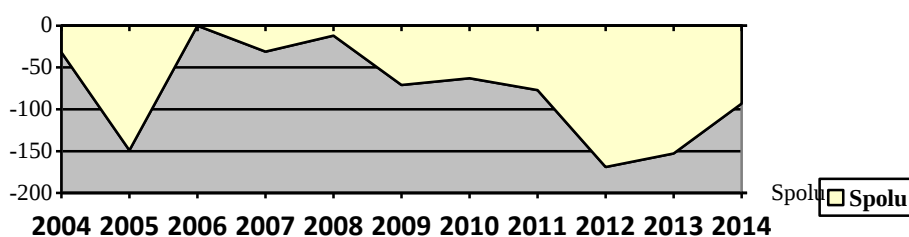
Migračný prírastok má kolísavý priebeh a od roku 2004 počet obyvateľov neustále klesá. Nepredpokladáme podstatný zvrát vo vývoji počtu obyvateľstva, ale pre stabilizáciu obyvateľstva je potrebné vyvinúť úsilie zo strany obcí v zabezpečení podmienok pre rozvoj bývania a pracovných príležitostí. Dôležitú úlohu zohrá aj rozvoj infraštruktúry - sociálnej, technickej, kultúrnej, cestovného ruchu.

Tabuľka č. 3H Saldo migrácie, prirodzený úbytok obyvateľstva

rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Prist'ahovaní	580	476	593	495	505	418	391	347	347	368	467
Vyst'ahovaní	555	522	535	462	493	445	412	363	427	422	473
Narodení/	266	249	249	259	262	276	273	248	198	221	210
Zomretí	323	352	307	323	286	320	315	309	287	320	297
Saldo celkom územie	-32	-149	0	-31	-12	-71	-63	-77	-169	-153	-93

zdroj : Štatistický úrad SR

Saldo územia 2004-2014

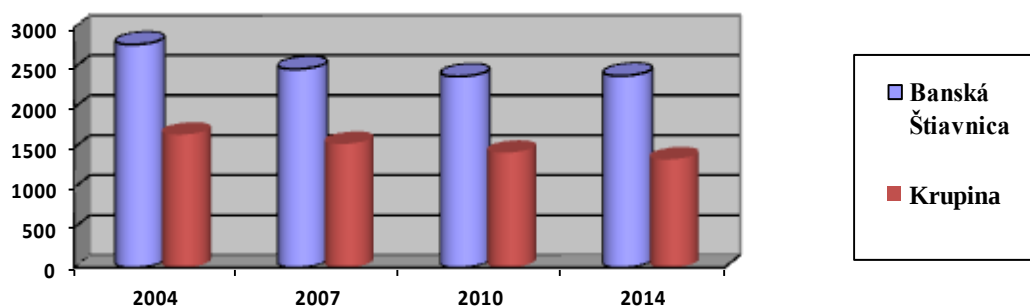
V oblasti predproduktívneho veku klesol počet obyvateľov na území OZ Zlatá cesta za 10 rokov približne o 600 obyvateľov. Obidva okresy zaznamenali pokles v počte obyvateľstva v predproduktívnom veku.

Tabuľka č. 3I Prehľad obyvateľstva v predproduktívnom veku v sledovanom území

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Okres Banská Štiavnica	2790	2679	2561	2483	2391	2368	2391	2384	2352	2403	2399
Okres Krupina	1663	1601	1576	1547	1520	1477	1437	1450	1375	1364	1353

zdroj : Štatistický úrad SR

Predproduktívny vek

Počet obyvateľov v produktívnom veku za posledných 10 rokov na území OZ Zlatá cesta mierne klesol.

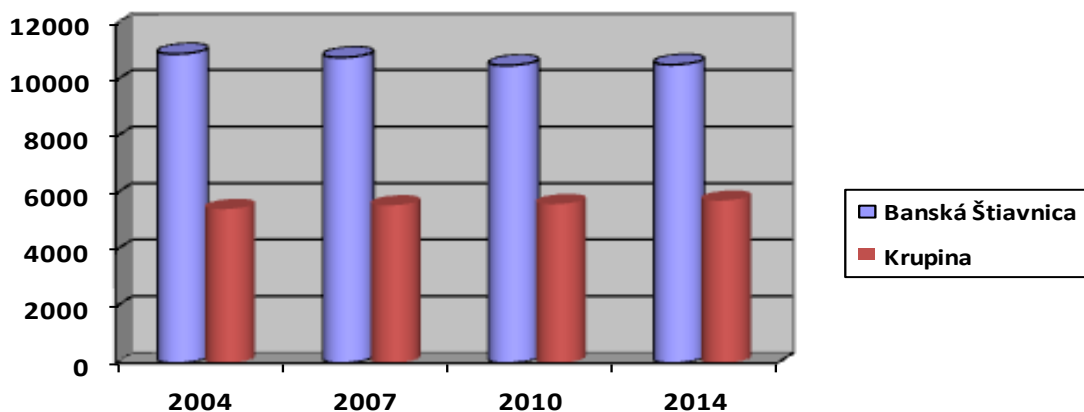
Tabuľka 3J Počet obyvateľov v produktívnom veku v sledovanom území

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Okres Banská Štiavnica	10937	10926	10898	10814	10754	10656	10529	12058	11865	10524	10556
Okres Krupina	5447	5451	5516	5579	5616	5627	5623	6398	6301	5713	5747

zdroj : Štatistický úrad SR

V okrese Banská Štiavnica nastal pokles obyvateľov v produktívnom veku za posledných 10 rokov o 381 obyvateľov, naopak v okrese Krupina počet obyvateľov v produktívnom veku vzrástol o 300.

Produktívny vek

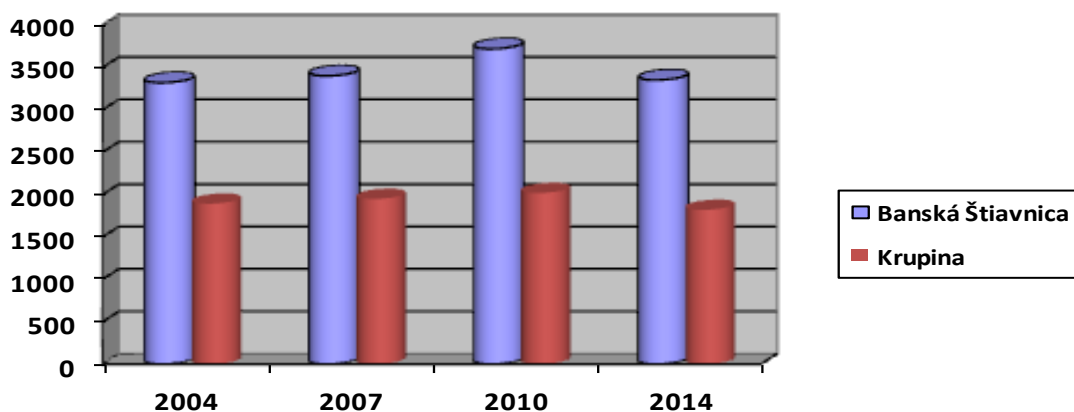
Ukazovateľ zmeny počtu obyvateľstva v poproduktívnom veku súvisí aj so zmenami v určení dôchodkového veku, ktorý sa v posledných 10 rokoch zvýšil. Počet obyvateľstva v poproduktívnom veku za uvedené obdobie stúpol, ak vezmeme do úvahy, že obyvateľstva na území OZ Zlatá cesta ubudlo.

Tabuľka 3K Počet obyvateľov v poproduktívnom veku v sledovanom území

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Okres Banská Štiavnica	3319	3332	3406	3399	3586	3650	3718	2138	2201	3411	3350
Okres Krupina	1892	1910	1942	1948	1991	2001	2018	1211	1285	1856	1819

zdroj: Štatistický úrad SR

Poproduktívny vek

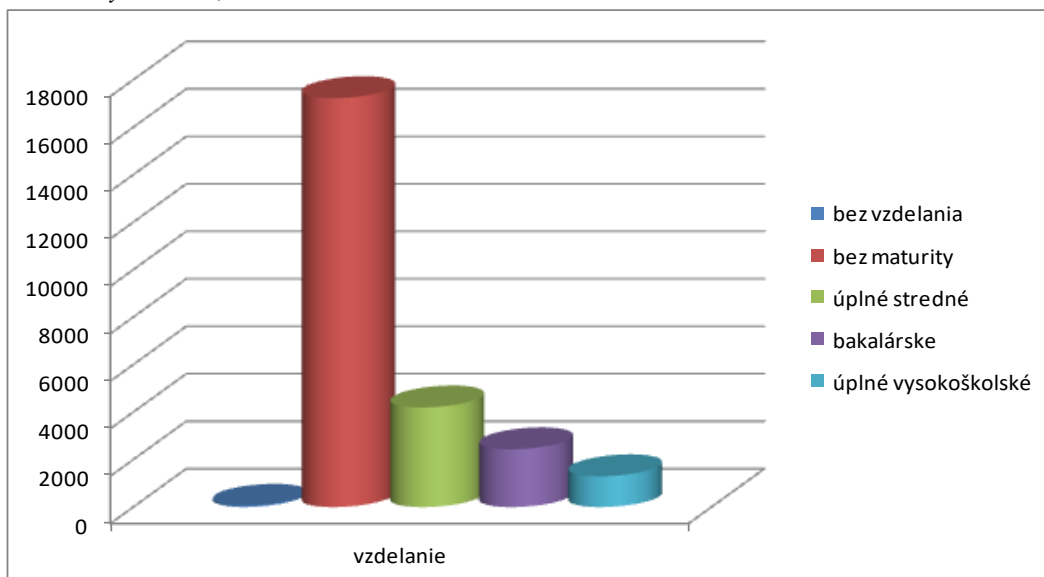
V území OZ Zlatá cesta žije 68% obyvateľstva s neukončeným vzdelaním alebo so vzdelaním bez maturity. Úplné stredné vzdelanie má ukončené 16,7% obyvateľov. Vyššie vzdelanie, či už bakalárskeho typu, úplného vysokoškolského a tiež postgraduálneho, má 14,8%. Vzdelanostná štruktúra je ovplyvnená prírodnými a geografickými podmienkami územia,

taktiež aj ekonomickými, keďže ide o územie kde v minulosti prevažovala poľnohospodárska výroba. Pre zvýšenie vzdelanostnej úrovne v území bude potrebné celoživotné vzdelávanie občanov.

Tabuľka 3L Prehľad vzdelanostnej úrovne obyvateľstva v sledovanom území k 31.12 2014

Vzdelanie	Bez vzdelania	Bez maturity	Úplné stredné vzdelanie	Bakalárske	Úplné vysokoškolské
Počet obyvateľov	59	17230	4199	2437	1299

zdroj : Štatistický úrad SR, SODB 2011

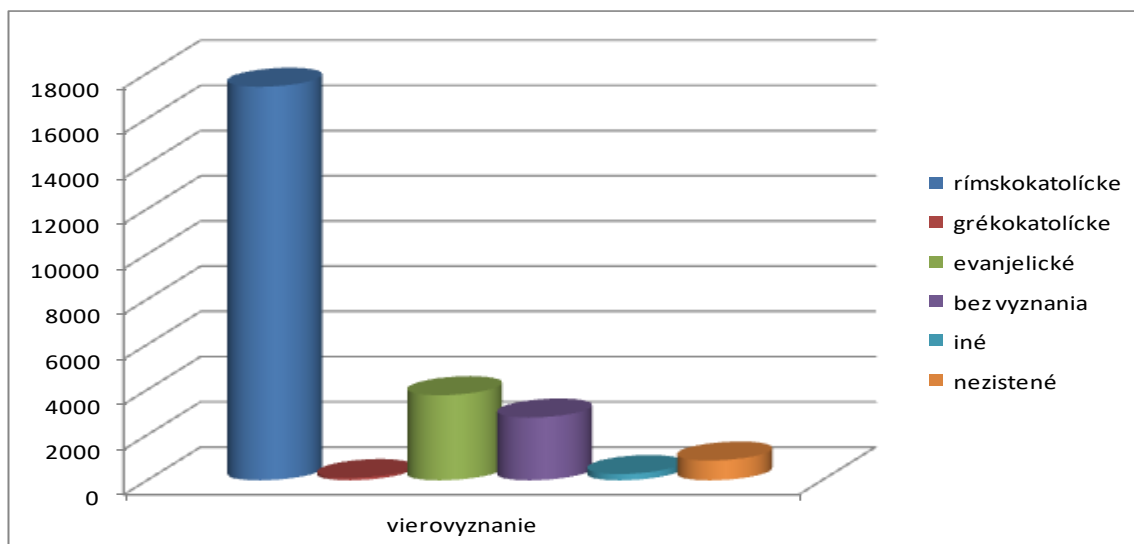

V sledovanom území prevláda obyvateľstvo, ktoré sa hlási k rímskokatolíckej viere, až 69%. Druhé najrozšírenejšie vierovyznanie je Evanjelické a.v. v pomere 15%. Iné vierovyznania sú zastúpené 1,5%. Bez vyznania, či nezistené vierovyznanie uvádza 14,5% obyvateľstva.

Tabuľka 3M Prehľad vierovyznania obyvateľstva v sledovanom území

Vierovyznanie	Rímsko katolícke	Grécko katolícke	Evanjelické	Bez vyznania	Ostatné	Nezistené
Počet obyvateľov	17 414	104	3 769	2 779	281	877

zdroj : Štatistický úrad SR, SODB 2011

Na území OZ Zlatá cesta žije 89,3% obyvateľov so slovenskou národnosťou. Iné národnosti rómska, česká, maďarská a i. sú zastúpené vo veľmi nízkych percentách. K rómskej národnosti sa podľa sčítania osôb, domov a bytov z roku 2011 hlási len 254 občanov rómskej národnosti.

Podľa Atlasu rómskych komunít z roku 2013 (MV SR) sa v regióne Zlatá cesta sa nachádza 17 obcí s rómskou komunitou a rómske obyvateľstvo tvorí 6,8% obyvateľstva v území, čo je 1706 rómov.

Tabuľka č. 3N Prehľad rómskej komunity v území

P.č.	Názov obce	Počet rómov v obci	Percentuálne zastúpenie Rómov v obci (v %)
1.	Bad'an	53	25,6
2.	Banská Belá	80	6,6
3.	Banská Štiavnica	390	3,9
4.	Prenčov	44	7,4
5.	Svätý Anton	46	3,8
6.	Domaníky	68	35,2
7.	Drážovce	42	32,1
8.	Hontianske Moravce	97	10,8
9.	Hontianske Nemce	48	3,2
10.	Hontianske Tesáre	300	32,7
11.	Kráľovce-Krnišov	21	11,3
12.	Lišov	108	43,2
13.	Medovarce	80	31,9
14.	Sebechleby	84	7

15.	Sudince	42	60
16.	Súdovce	84	40
17.	Terany	118	18,3
Spolu		1705	

zdroj: Atlas rómskych komunít, 2013, MV SR

Prehľadné tabuľky a grafy týkajúce sa demografie obyvateľstva za jednotlivé obce sú v prílohe ku kapitole 3. Analytický rámec (príloha č.4)

○ **Infraštruktúra a miestne služby**

Školstvo

Školstvo v území predstavuje neoddeliteľnú súčasť sociálnej infraštruktúry. Tvorí ho materské, základné, stredné, umelecké školy a jedna vysoká škola s umeleckým zameraním. Školy sa v minulom Programovom období podarilo na 80% modernizovať a teda sú pomerne dobre vybudované, vybavené a v zimných mesiacoch aj vykúrené, ktoré sa však nevyužívajú v prospech celého spoločenstva a preto jednou z priorít je do škôl zaviesť celoživotné vzdelávanie a budovy využívať aj na iné kultúrne – spoločenské aktivity a športové aktivity. V niektorých materských školách je potrebné rozšíriť kapacitu, tak aby do škôlok mohli chodiť deti mladšie ako tri roky, pretože súčasný trend si to vyžaduje.

V regióne sa nachádzajú nasledovné školy :

1. Materská škola, Podhorie 85, štátna škola
2. Materská škola, Ul. 1. mája 4, Banská Štiavnica, štátna škola
3. Materská škola, Bratská 9/1492, Banská Štiavnica, štátna škola
4. Materská škola, Mierová 2, Banská Štiavnica, štátna škola
5. Materská škola, Nám. padlých hrdinov 2, Banská Štiavnica, štátna škola
6. Súkromná materská škola Nezábudka, Dolná ružová 22 Banská Štiavnica, súkromná škola
7. Súkromná materská škola GULIVER, Poľovnícka ulica 19143/B Banská Štiavnica, súkromná škola
8. Cirkevná materská škola sv. Františka Assiského ako organizačná zložka Katolíckej spojenej školy sv. Františka Assiského, Banská Štiavnica, Gverkovej-Göllnerovej 9 cirkevná škola

9. Súkromná základná škola BAKOMI, Akademická 13, BAKOMI, o.z. Banská Štiavnica, súkromná škola
10. Základná škola s materskou školou, Banská Belá 315, štátna škola
11. Cirkevná základná škola sv. Františka Assiského ako organizačná zložka Katolíckej spojenej školy sv. Františka Assiského, Banská Štiavnica, Gverkovej-Göllnerovej 9 cirkevná škola
12. Základná škola Jozefa Kollára, Banská Štiavnica, Ludvíka Svobodu 40, štátna škola
13. Základná škola Jozefa Horáka, Banská Štiavnica, P. Dobšinského 17, štátna škola
14. Základná škola s materskou školou, Prenčov 203, štátna škola
15. Základná škola s materskou školou, Svätý Anton 47, štátna škola
16. Základná škola s materskou školou Maximiliána Hella, Štiavnické Bane 128, štátna škola
17. Stredná priemyselná škola Samuela Mikovíniho, Banská Štiavnica, Akademická 13, štátna škola
18. Súkromná hotelová akadémia, Banská Štiavnica, Drieňová 12, súkromná škola
19. Gymnázium Andreja Kmeťa, Banská Štiavnica, Gwerkovej-Göllnerovej 6, štátna škola
20. Katolícke gymnázium sv. Františka Assiského- organizačná zložka Katolíckej spojenej školy, Banská Štiavnica, Gwerkovej-Göllnerovej 9, cirkevná škola
21. Stredná odborná škola lesnícka, Banská Štiavnica, Akademická 16, štátna škola
22. Stredná odborná škola Ľudovíta Greinera ako organizačná zložka spojenej školy, Banská Štiavnica, E.M.Šoltésovej 5, štátna škola
23. Stredná odborná škola obchodu a služieb ako organizačná zložka spojenej školy Banská Štiavnica, Špitálska 4, štátna škola
24. Hudobná a umelecká akadémia Jána Albrechta - Banská Štiavnica, odborná vysoká škola, Botanická 2, Banská Štiavnica, súkromná škola
25. Základná umelecká škola, Námestie sv. Trojice 4, Banská Štiavnica
26. Materská škola, Terany 117, štátna škola
27. Základná škola s materskou školou ako organizačná zložka spojenej školy Dudince, Ľ. Štúra 155, štátna škola
28. Základná škola s materskou školou, Hontianske Moravce, Kostolná 18, štátna škola
29. Základná škola s materskou školou, Hontianske Nemce, Hontianske Nemce 77, štátna škola
30. Základná škola s materskou školou, Hontianske Tesáre 148, štátna škola

31. Základná škola s materskou školou Antona Matulu, Sebechleby 145, štátna škola
32. Spojená škola, L. Štúra 155, Dudince, štátna škola
33. Základná umelecká škola ako súčasť spojenej školy, Ľudovíta Štúra 155, Dudince, štátna škola

Základné školy poskytujú základné vzdelanie, zabezpečujú rozumovú výchovu v zmysle poznania a v súlade so zásadami humanity a demokracie. Realizujú mravnú, pracovnú, telesnú, estetickú a environmentálnu výchovu. Základné školy sú dobre technicky vybavené. Disponujú jedálňami, telocvičňami, vonkajšími športoviskami, učebňami varenia, dielenskými prácami a počítačovými učebňami.

Veľmi často sa na školách praktizujú neobyčajné hodiny, na ktorých žiaci nesedia za lavicou, ale aktívne pracujú, vymýšľajú a pritom sa zábavnou formou učia. Vo vyučovaní sú využívané počítače, internet a interaktívne tabule. Niektoré školy sú environmentálne zamerané s povinným predmetom environmentálna výchova. Na školách sa realizujú rôzne krúžky ako napr. jazykové, matematické, športovo-turistické, počítačové, včelárske, rybárske, spevácke.

Stredné školy v regióne majú bohaté tradície a dlhú a slávnu históriu. Za roky svojej existencie vychovali tisíce absolventov – veľa prvotriednych – chemikov, hutníkov, baníkov ale aj iných odborníkov, mnoho významných manažérov, výskumníkov, špecialistov i umelcov – konzervátorov, dizajnérov a pod.

Školy ponúkajú študentom možnosti štúdia v mnohých študijných odboroch či už umeleckých alebo technických. Školy sú zapojené do viacerých projektov na rozvoj a skvalitňovanie výučby hlavne pri použití IKT finančne podporovaných EÚ. Medzi medzinárodné projekty, v ktorých študenti majú možnosť uplatňovať a rozvíjať databázu vedomostí, ale aj získať nové zručnosti, nadviazať priateľstvá a spoluprácu so zahraničnými partnermi, majú možnosť zoznámiť sa so základmi vedeckej práce, učia sa fakty overovať a následne výsledky svojej práce prezentovať doma aj v zahraničí, patria projekty v rámci Programu celoživotného vzdelávania – COMENIUS a participačné projekty UNESCO.

Vzhľadom na dlhoročné tradície a dobré mená škôl nie sú výnimkou ani študenti zo vzdialenejších regiónov Slovenska.

Jedinou vysokou školou v regióne je Hudobná a umelecká akadémia Jána Albrechta v Banskej Štiavnici. Jej náplňou je predovšetkým rozvoj tvorivej činnosti v oblasti umenia, prezentácia umenia a ochrana duchovných a kultúrnych hodnôt. Zameriava sa aj na verejno-

prospešné služby a to na organizovanie kultúrnych podujatí a vydávanie odborných publikácií.

Zdravotníctvo a sociálne služby

Zdravie je kľúčová hodnota v živote človeka. Medzi hlavné determinanty zdravia patrí úroveň a dostupnosť zdravotnej starostlivosti, kvalita prostredia, životný štýl a genetické predispozície. Zodpovedná zdravotná politika dokáže zásadným spôsobom ovplyvniť tri z kľúčových determinantov, t.j. zdravotná starostlivosť, kvalita prostredia a nepriamo aj životný štýl občanov.

So zdravotníctvom v našom regióne je to rovnako ako v rámci Slovenska, zdravotná starostlivosť je nepostačujúca. Jediná nemocnica, ktorá sa nachádza v regióne je Nemocnica s poliklinikou v Banskej Štiavnici, najbližšie nemocnice potom sú v Krupine, v Žiari nad Hronom, vo Zvolene a v krajskom meste v Banskej Bystrici. Zdravotné služby v Banskej Štiavnici poskytujú ambulancie endoskopická, gastroenterologická, urologická, psychiatrická, detská, kožná, ortopedická, zubná a praktickí lekári.

Mesto Banská Štiavnica musí riešiť problematiku odsťahovania ambulancií z Banskej Štiavnice a ich návrat, prípadne ambulantných dní lekárov v meste, ktorých výkony budú preplácať všetky zdravotné poisťovne. V súčasnosti sú najstarší, najnesolventnejší obyvatelia mesta a obcí nútení za odborným vyšetrením míňať prostriedky na cestu do Žiaru nad Hronom, Zvolena, Banskej Bystrice, Nitry prípadne za vyšetrenia platiť.

V regióne fungujú Agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti a nasledovné zariadenia sociálnych služieb:

1. Domov Márie, Špitálska 3, Banská Štiavnica
2. Územný spolok Slovenského Červeného kríža, Bratská 9 Banská Štiavnica
3. MARGARÉTKA, L. Svobodu 14/41, Bratská 9 Banská Štiavnica
4. Stredisko Evanjelickej DIAKONIE, Hontianske Moravce, Kostolná 292/28
5. Domov sociálnych služieb „Nádej“ Krupina, n.o., Sládkovičova 10 Krupina
6. Dom sociálnych služieb Krupina n.o., Kuzmányho nábrežie 28 Zvolen
7. Centrum sociálnych služieb KA, Kalinčiakova 781/2, Krupina
8. COR centrum n.o., Zvolenská cesta 51, Krupina
9. Obec Prenčov, 969 73 Prenčov č. 300
10. Domov dôchodcov a domov sociálnych služieb Terany 1, 962 68 Hontianske Tesáre

V území chýbajú denné stacionáre, je nedostatočne rozvinutá opatrovateľská služba . Keď v území pracuje len 30 opatrovateliek. Zdravotnícke zariadenia sa nachádzajú v meste Banská Štiavnica a Dudince, Hontianske Nemce a Hontianske Moravce. Ide o lekárne a ambulancie praktických lekárov pre dospelých. Opäť ide o väčšie obce, ktoré sa stali centrami verejných služieb aj pre okolité obce.

Iné verejné služby

V riešenom území sa nenachádzajú špecializované organizácie a inštitúcie, ktoré by sa priamo zameriavali na vzdelávanie dospelých. Takéto aktivity vyvíja najbližšie centrum voľného času v Krupine, ktoré disponuje aj potrebnými akreditáciami Ministerstva školstva SR a tiež centrum voľného času v Banskej Štiavnici. Združenie Hontianskeho Turizmu so sídlom v Krupine dokáže sprostredkovať vzdelávanie dospelých v oblasti rozvoja vidieckeho turizmu, či agroturizmu.

Informačné centrum mladých so sídlom v Banskej Štiavnici – občianske združenie, ktorého poslaním je všestranná podpora informovanosti, poskytovanie poradenstva a pomoci mládeži v najrôznejších oblastiach života, cieľovou skupinou sú mladí ľudia: študenti, absolventi, nezamestnaní, mladí ľudia zo sociálne znevýhodneného prostredia,...

V území sa nachádzajú múzeá – Slovenské banské múzeum v Banskej Štiavnici, Múzeum vo Svätom Antone, mestské a obecné knižnice. Dôležitú úlohu zohrávajú aj kúpele v Dudinciach. Červený kríž – pomáhať ľuďom, budovať útulky pre matky s deťmi, vychovávať ošetrovateľky.

Sokoliarska skupina Sv. Bavona – nezisková organizácia organizujúca sokoliarske kurzy, ktorá spolupracuje s postihnutými deťmi.

V každej obci sa nachádzajú predajne potravín mix, ide predovšetkým o predajne COOP Jednota. Vo väčšine obcí sa tiež nachádzajú poštové úrady, bezbariérové telefónne automaty a tiež je pokrytie mobilnými telefónnymi operátormi.

Verejnosť má prístup k informáciám prostredníctvom internetu na základných školách a obecných úradoch a tiež aj WIFI pripojení. .

V území sa tiež využívajú tradičné metódy informatizácie najmä ak ide o informácie verejné. Patria tam verejné obecné -mestské tabule, verejný rozhlas, 2 káblové televízie.

V niektorých obciach fungujú miestne tlačové noviny. V okresných mestách sa nachádzajú banky (Prima banka a.s., Všeobecná úverová banka) sporiteľne, bankomaty a tiež cestovné kancelárie.

Prehľad a opis inštitúcií pôsobiacich v území – na miestnej, regionálnej aj národnej úrovni

Oblasťné organizácie cestovného ruchu v Dudinciach a v Banskej Štiavnici sú hlavnými partnermi pri naplňaní cieľov stratégie CLLD. Tieto organizácie majú spracované dokumenty zamerané na rozvoj cestovného ruchu - Konceptia rozvoja cestovného ruchu v Oblasťnej organizácii cestovného ruchu Dudince a Analyticko strategický dokument Podpora infraštruktúry cestovného ruchu v štiavnickom regióne. Vďaka spracovaným dokumentom vieme aké sú prognózy vo vývoji cestovného ruchu, aká chodí do regiónu klientela, o aké produkty CR je záujem, aká je dĺžka pobytu a pod.

Tabuľka č.30 Prognózy v vývoji cestovného ruchu v okrese Banská Štiavnica

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet lôžok	794	870	846	889	960	1004	1017	939	1004	1222
Počet návštevníkov	19746	19278	18632	18036	16214	18182	14653	16986	18897	21659
Počet prenocovaní	62590	58201	61278	56216	48855	51058	36898	41103	44204	52563
Priemerná dĺžka pobytu	3,2	3	3,3	3,1	3	2,8	2,6	2,4	2,3	2,4

Zdroj: Štatistický úrad SR, Analyticko strategický dokument Podpora infraštruktúry cestovného ruchu v štiavnickom regióne

Tabuľka č.3P Prognózy v vývoji cestovného ruchu v okrese Krupina

Ubytovacie zariadenia cestovného ruchu v okrese Krupina	Okres Krupina			
	2011	2012	2013	2014
Počet ubytovacích zariadení	23	22	22	25
Počet lôžok spolu	1 692	1 737	1 826	1 899
Počet návštevníkov spolu	33 279	36 169	48 026	48 321
Domáci návštevníci	22 709	25 526	34 597	37 564
Zahraniční návštevníci	10 570	10 643	13 429	13 560

Zdroj : Štatistický úrad SR, Konceptia rozvoja cestovného ruchu v Oblasťnej organizácii cestovného ruchu Dudince

Počet návštevníkov v regióne zaznamenal stúpajúce tendencie, narastá počet lôžok, počet návštevníkov, ale skrakuje sa priemerná dĺžka pobytu a aj počet prenocovaní je striedavo

klesá alebo narastá. . Jednou z aktivít OZ Zlatá cesta je prilákať do regiónu viac turistov aj zo zahraničia a ponúknuť im produkt cestovného ruchu so zámerom, aby sa v regióne zdržali čo najdlhšie.

Produkty, ktoré môžeme ponúknuť sú:

- **Pobyt/rekreácia pri vode, vrátane termálnej** - zdravie a wellness – kúpele, kúpeľná liečba, Štiavnické tajchy,
- **Letný pobyt/ rekreácia v lesnom/horskom prostredí** - rozvoj rekreačného a aktívneho pobytu v lesnom/ horskom prostredí – ide najmä o pešiu turistiku a cykloturistiky
- **Zimný pobyt / rekreácia v horách** - zimná turistika a športové možnosti – lyžovanie
- **Poznávací turizmus** - prírodné a kultúrne dedičstvo, tradície - prírodné atraktivity, folklór, tradície, 360 pamiatkových objektov, múzeá, galérie, ekomúzeum HONT,
- **Víno a gastronómia** – vínne pivnice, tradícia vinárstva, stravovacie zariadenia rôzneho zamerania s dôrazom na lokálnu gastronómiu, certifikované regionálne produkty
- **Dobrodružstvo a príroda** - prírodné atraktivity, prípadne aj v kombinácii s možnosťami športového vyžitia (cyklistika, turistika ap.)
- **Vidiecky turizmus** - návrat k prírode, s možnosťou ubytovania sa vo vidieckych domoch a zariadeniach, kde je súčasťou ponuky aj možnosť stravovania alebo vykonávania rozličných aktivít spojených s pobytom na vidieku

Hlavné cieľové skupiny:

- **Staršie páry** – (strieborná ekonomika) starší manželia s odrastenými deťmi;
- **Rodiny s deťmi** - orientovaní na bezpečnosť, kvalitu, nápaditosť; priemerný príjem; pomer cena/kvalita; vlastné auto; uprednostňujú odpočinok, zábavu a čas s rodinou
- **Mladí ľudia** - prevažne dvojice a menšie skupiny; do 30 rokov; bezdetní; nenároční na luxus; stredný/nízky príjem; scestovaní a orientovaní na zážitok; pomer cena/kvalita
- **Seniori skupiny aj individuálni** - orientovaní na kvalitu, estetiku a proces poskytovania služieb; stredný/nízky príjem, v súčasnosti máme už hotely, ktoré sa vyslovne špecializujú na dôchodcov zo zahraničia,

Oblasťná organizácia cestovného ruchu Región Banská Štiavnica vznikla v decembri 2011 s cieľom podporovať rozvoj turizmu v Štiavnických vrchoch. Členmi organizácie sú obce a podnikateľské a nepodnikateľské subjekty pôsobiace v cestovnom ruchu v regióne - ubytovacie zariadenia, reštaurácie, bary, kluby, aquaparky, lyžiarske strediská, múzeá, galérie a zábavné centrá. Úlohou organizácie je prezentovať atraktivity destinácie, jedinečné prírodné krásy, historické a technické pamiatky svetového významu, možnosti oddychu. Ďalšou úlohou oblastnej organizácie je príprava a realizácia ponuky pre návštevníkov, tvorba informačných tabúl a letákov pre mesto aj región, rozširovanie ponuky aktívneho trávenia voľného času o sieť cyklotrás, obnova náučných chodníkov, skvalitnenie informovanosti o turistických možnostiach. Spolupráca s podnikateľskými subjektami je založená na vzájomnej podpore spoločnej ponuky a propagácii aj formou zavedenia Regionálnej karty Štiavnica.

Oblasťná organizácia cestovného ruchu Dudince vznikla začiatkom roka 2012

podľa nového Zákona č. 91/2010 z. z. o podpore cestovného ruchu. Spolupráca medzi samosprávou a subjektmi podnikajúcimi v cestovnom ruchu v Dudinciach existuje ale už od roku 2008, kedy v Dudinciach vznikol prvý kúpeľný klaster na Slovensku - Balnea Cluster Dudince. Je to príležitosť ako robiť marketing mesta so zapojením podnikateľských subjektov, subjektov miestnej a regionálnej samosprávy prípadne iných inštitúcií a ako sa spájať v záujme spoločných vecí. Vďaka členským subjektom v Dudinciach je už od mája 2009 v prevádzke Turisticko-informačná kancelária.

V regióne žijú veľmi aktívni občania, ktorí sú sústredení v spolkoch a združeníach a podieľali sa na realizácii mnohých projektov, ktoré sa realizovali v rámci implementácie ISRÚ a prispeli k rozvoju regiónu. Svoje projekty realizovali v oblasti propagácie územia a informačných workshopov a seminárov zameraných na rozvoj cestovného ruchu. Celkom sa do implementácie zapojilo 10 subjektov, ktoré zrealizovali 11 projektov v dvoch opatreniach a intervenciu vyčerpali na 97 % keď z alokovaných finančných prostriedkov v hodnote 450 000,- € vyčerpali 436 433,65.

- **Vidiecka organizácia pre komunitné aktivity** je sieťou členských organizácií a jednotlivcov zaoberajúcich sa rozvojom vidieka. VOKA začala rozvíjať svoje aktivity v roku 1997 a oficiálne bola zaregistrovaná v auguste 1998.

Cieľom združenia je povzbudzovať a podporovať demokraciu, zásady rovnoprávnosti, slobodu vyjadrovania a toleranciu názorov, aktivizovať obyvateľov a ich účasť na procesoch plánovania a rozhodovania, rozvíjať dobrovoľníctvo v komunitných aktivitách a obhajovať záujmy občanov na miestnej, regionálnej a národnej úrovni. Budovať trvalo udržateľný komunitný a ekonomický rozvoj predovšetkým aktivizáciou miestnych zdrojov a sprístupnením iných vhodných zdrojov. Vybudovať silnú inštitucionalizovanú sieť jednotlivcov, organizácií a komunit, ktorá bude aktívne spolupracovať v oblasti vidieckych rozvojových aktivít aj na medzinárodnej úrovni.

- **Mikroregión Južné Sitno** je občianske združenie, ktoré združuje 6 obcí – Baďan, Prenčov, Počúvadlo, Beluj, Kráľovce – Krnišov a Žibritov.

Cieľmi združenia je:

- Cieľavedomý koordinovaný postup pri vytváraní koncepcie rozvoja MR
- Vytváranie priaznivého a podporného prostredia pre súkromných podnikateľov
- Zviditeľnenie MR vhodnou propagáciou
- Spoločná ochrana zákonných práv a záujmov občanov
- Iniciovanie a podpora aktivít v oblasti vidieckej turistiky a agroturistiky
- Zapájanie občanov do rôznych aktivít smerujúcich k plneniu cieľov združenia
- Dosiahnutie vyššej občianskej zodpovednosti a angažovanosti občana pre veci verejné

- **Agentúra rozvoja turizmu, kultúry, remesla, umenia a harmónie** je združením umelcov, remeselníkov, hospodárov a iných (ne)obyčajných ľudí, zameraných na harmonické súžitie s prírodou, zachovávanie a rozvoj tradičných hodnôt v súlade s kultúrnym dedičstvom a koloritom krajiny. Cieľom združenia je prispieť k regionálnemu rozvoju, lokálnej sebestačnosti, nezávislosti a trvalej udržateľnosti a zároveň inšpirovať všetkých ľudí dobrej vôle.

- **Informačné centrum mladých Banská Štiavnica** je občianske združenie, ktorého cieľom nie je viesť prázdny dialóg ale konať. Združuje aktívnych ľudí rôzneho veku a spolu s nimi pripravujeme rôzne podujatia pre verejnosť - od vzdelávacích až po festivaly.

- **Občianske združenie Sitnianski rytieri** je dobrovoľnou nezávislou organizáciou, ktorá združuje fyzické a právnické osoby. Hlavným cieľom združenia je prispievať k podpore rozvoja rekreačnej oblasti Počúvadlianskeho jazera, organizovanie spoločenských, kultúrnych, športových a iných záujmových podujatí a zlepšovanie materiálno – technických podmienok rekreačnej oblasti.

- **Regionálne združenie pre rozvoj Banskej Štiavnice a okolia** je verejno – súkromné partnerstvo, združenie právnických osôb zamerané na rozvoj Banskej Štiavnice a okolia. Cieľom združenia je rozvoj miestnej demokracie, partnerstva a spolupráce, rozvoj ľudských zdrojov, obhajoba záujmov regiónu a jeho propagácia, podpora a vytváranie podmienok pre rozvoj cestovného ruchu, obnovenie a oživenie kultúrneho dedičstva a tradícií, dosiahnutie vyššej občianskej zodpovednosti a angažovanosti občana pre veci verejné.

- **Združenie cestovného ruchu BALNEA CLUSTER DUDINCE** vzniklo v roku 2008 ako prvý kúpeľný cluster na Slovensku s cieľom koordinovať svojich členov pri tvorbe a realizácii politiky cestovného ruchu v meste a okolí, poskytovať informačné, poradenské a ďalšie služby v rámci cestovného ruchu, organizovať rôzne akcie a podujatia pre návštevníkov mesta Dudince a jeho okolia, podporovať kultúrny, folklórny, spoločenský a športový život v meste.

- **Občianske združenie Sebechleby** bolo založené v roku 2006 s cieľom podporiť rozvoj vo vidieckom cestovnom ruchu obce Sebechleby. Občianske združenie Sebechleby má dobré nápady na rozvoj slovenského vidieku regiónu Hont a slovenskú ľudovú kultúru Sebechleby - Stará Hora. Zachová a rozvíja kultúrne dedičstvo obce Sebechleby. Organizuje rôzne podujatia a brigády na podporu tohto regiónu. Najznámejšie podujatie, ktoré organizuje už 7 rokov je „Oberačka po sebechlebsky“, ktoré má z roka na rok viac účastníkov cca 10.000

- **Občianske združenie Kruh Banská Štiavnica** je organizácia zameraná na prácu s deťmi, mládežou, rodinou a komunitou. Pôsobí najmä v oblastiach ochrany kultúrnych a prírodných hodnôt a zlepšovania prostredia ako aj rozvoja osobnosti a vzdelávania. Kruh sa od roku 1998 vyprofiloval na zoskupenie aktívnych ľudí s rôznorodými záujmami a iniciatívami. V realizovaných projektoch Kruhu sa prelínajú dva základné ciele: „hmotné“ zlepšenie prostredia a „nehmotné“ inovácie v prístupoch. Výber prostredia a oblasti inovácií záležal a záleží od konkrétnych nositeľov projektov. Aktivity Kruhu sa doposiaľ diali v rôznych prostrediach: v nemocnici, na sídlisku, v historickom centre mesta, v prírode. Inovácie v projektoch sa dotýkajú zdravotníckej starostlivosti, predškolskej výchovy, rodinnej výchovy, environmentálnej výchovy, interpretácie kultúrneho dedičstva.

- **Európsko - slovenské združenie agroturizmu a turizmu („EZAT“)** vzniklo v roku 2008 ako dobrovoľné, nepolitické, mimovládne, záujmové združenie fyzických a právnických osôb s euroregionálnou, slovenskou a cezhraničnou pôsobnosťou. V roku 2008 získal akreditáciu Ministerstva školstva SR na organizovanie certifikovaných vzdelávacích podujatí z oblasti ekonomiky, poľnohospodárstva, cestovného ruchu, informatiky, vedenia

účtovníctva a riadenia financií. Združenie disponuje špičkovými odborníkmi z uvedených oblastí za účelom rozširovania znalostí a ďalšieho vzdelávania členov EZAT ako aj ďalších spolupracujúcich subjektov.

- **Zväzy včelárov**, ktorí majú okresné sídlo v Hontianskych Tesároch plošne pokrývajú až 11 obcí v riešenom území. Patria medzi najaktívnejšie spoločenské organizácie a sú finančne nezávislé. Podarilo sa im omladiť členskú základňu a zabezpečujú aj osvetu za účelom ochrany prírody, starostlivosti o verejnú zeleň v chotároch. Podporujú udržanie ľudových tradícií a zvykov, najmä v oblasti včelárenia a výroby medu.

- **Telovýchovné jednoty** patria medzi spoločenské organizácie s najpravidelnejšími aktivitami. Ide najmä o futbalové zväzy, ktoré sú najviac podporované v obciach Hontianske Nemce, Prenčov, Banská Štiavnica, Sebechleby a Dudince. Majú najviac členov (dospelí, deti a mládež), ale sú závislé na dotáciách obcí a sponzorov od čoho závisí aj úroveň organizácie.

- **Dobrovoľné hasičské zbory** v počte miestnych organizácií ide o najpočetnejšiu organizáciu a druhú najsilnejšiu v členskej základni, ale tiež závislú od obecných dotácií. Zohráva dôležité postavenie v prípade všeobecného prírodného ohrozenia, pri spoluorganizovaní spoločenských podujatí. Ale aj v oblasti efektívneho využitia voľného času mládeže. Dobre spolupracuje so základnými školami, kde zabezpečuje súťaže.

- **Poľovnícke zväzy** sú sebestačné organizácie z dôvodu väčšej komercializácie a členov, ktorí pochádzajú z mimo riešeného územia. Taktiež veľmi dobre spolupracujú so základnými školami a zabezpečujú množstvo spoločenských podujatí s ich vlastných pôžitkov.

- **Miestne zväzy Matice slovenskej** patria medzi aktívne organizácie, ktoré zohrávajú skôr koordinačnú a metodickú rolu v kultúre. Veľmi úzko spolupracujú s folklórnymi a divadelnými súborami v oblasti odborného garanta. Podporujú zachranu kultúrnych pamiatok a literárno-vednú osvetu v riešenom území.

- **Kluby jednoty dôchodcov** patria medzi organizácie s dobrou členskou základňou, ktorá disponuje s dostatkom voľného času. Členovia sú aktívni v oblasti vytvárania podmienok na trávenie voľného času aj mimo riešeného územia. Sú aktívni v oblasti remeselnej výroby a udržiavania ľudových tradícií. Patria medzi tretiu najpočetnejšiu organizáciu v počte miestnych organizácií.

Absentuje forma občianskych združení, ktoré by pôsobili priamo v každej obci.

Nevýhodou niektorých zväzov je, že finančné toky sú centralizované a tak množstvo finančných prostriedkov je rozdeľovaných nie podľa aktuálnych potrieb jednotlivých miestnych organizácií. Každá obec má vlastný obecný úrad. V mestách a vo väčších dedinách je starosta zamestnaný na plný úväzok a v menších len na polovičný úväzok.

Dôležitú úlohu v území zohrávajú aj farské úrady, ktoré sú rímsko-katolícke a evanjelické. Budovy fár sú v niektorých obciach opustené a sú využívané na letné tábory.

Na regionálnej úrovni pracujú Pohronské osvetové stredisko Žiar nad Hronom, pobočka Banská Štiavnica.

Múzeum vo Sv. Antone, Slovenské banské múzeum v Banskej Štiavnici napomáhajú v propagácii územia a sú hlavnými ťahúňmi pre turistov.

Vybavenosť územia infraštruktúrou je popísaná v prílohe ku kapitole 3. Analytický rámec (príloha č.5)

○ **Kultúrne, historické a prírodné zdroje**

Územie sa vyznačuje vysokým potenciálom a rôznorodosťou zachovaného kultúrneho dedičstva. Množstvo historicky významných objektov bolo pre svoju dôležitosť zapísaných do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu, ktoré je potrebné chrániť podľa zákona 49/2002 o ochrane pamiatkového fondu. Medzi kultúrne pamiatky zapísané v ÚZPF patri: archeologické lokality, kaštiele a parky, pamätné domy, pamätné tabule, náhrobníky, sakrálne stavby, kostoly, sochy, ľudové domy, pivnice, vinohradnícke domy ...

V roku 1993 bolo mesto Banská Štiavnica a okolité technické pamiatky zapísané na Listinu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO.

V kategórii ochrany kultúrno-historických hodnôt je v území:

- Svetové kultúrne dedičstvo UNESCO (166,6 km² v okrese)
- mestská pamiatková rezervácia Banská Štiavnica (1950) , aktualizácia hraníc (2000)
- pamiatková rezervácia Štiavnické Bane (1995)
- 3 národné kultúrne pamiatky (spolu 39 objektov)
- 306 kultúrnych pamiatok
- 269 chránených architektonických pamiatok, parkov, plastík a pomníkov
- 3 chránené archeologické lokality
- 37 chránených technických pamiatok
- Prírodná rezervácia ľudovej architektúry - Stará Hora

- Zachované pôvodné domy s prvkami ľudovej architektúry (vyrezávané štíty, šambrány okolo okien, brány, pôvodné studne)

V minulosti sa obyvateľstvo zaoberalo prevažne poľnohospodárstvom, vinohradníctvom, pastierstvom. Významnú úlohu malo mlynárstvo, nakoľko sa mlyny nachádzali vo viacerých obciach. Tradičným materiálom používaným od stavby krovov, domov, nábytku, náradia, rôznych predmetov až po kuchynský riad bolo drevo. Preto bolo v území rozšírené aj rezbárstvo a košíkárstvo. Z ľanu a konope ženy tkali plátno a tkaniny, z ktorých zhotovovali odevy, kroje, ktoré sa v obci Sebechleby, ale už len v malej miere nosia dodnes. Kroje sú v niektorých obciach zozbierané a vystupujú v nich folklórne skupiny a tak prezentujú šikovnosť a precíznosť našich predkov. Z kože vyrábali kožušky, opasky, obuv a pod. V území boli rozšírené aj kováčske vyhne, kde zhotovovali poľnohospodárske náradie, sekery, nože, zvony, kotlíky a pod.

Jedným z našich cieľov je, aby sa nám tradičné remeslá zachovali aj pre budúce generácie. Preto sme sa pripojili k myšlienke regionálneho značenia, ktorá dobre funguje v Čechách a ako prvá miestna akčné skupina spolu s partnerskou MAS Partnerstvo Krtíšskeho Poiplia sme na Slovensku zaviedli regionálne značenie výrobkov – Regionálny produkt HONT. Spolu máme certifikovaných 29 výrobcov.

S tradičným remeslom súvisia aj ľudové tradície a podujatia, ktoré sa v regióne každoročne konajú. Tradičnú kultúru zachovávajú folklórne skupiny Prenčova, Chyžišťan, Geľovianka, Sitňan, dychová hudba Sebechlebskí hudci, rómska skupina ROMANO ILLO a detské súbory Zvonček, Širinka, Hont, Lišovianka, Šúpolienka, Ďatelinka .

Významní dejatelia - Andrej Kmeť – národný dejateľ, zakladateľ múzejníctva, katolícky kňaz, archeológ, botanik, etnograf, Bohuslav Tablic – evanjelický farár a spisovateľ, Karol Braxatoris – básnik, Andrej Sládkovič – básnik, Ján Juraj Schmidt – historik, kňaz, Marián Labuda – herec, Gustáv Valach – herec, Ján Rotarides – básnik, revolucionár, RNDr. Jozef Fraňo – geograf, univerzitný učiteľ, Jozef Záhora – farár, založil prvú rezbársku školu v Európe, Maximilián Hell – matematik, vedec, astronóm

Región Zlatej cesta nie sú len pamiatky, hrady, zámky, kaštiele, chrámy a múzeá. Kultúrno-historická hodnota mesta Banská Štiavnica, okolitých obcí a technických pamiatok v symbióze s výnimočnými krajinárskymi hodnotami prírody okolia je jednou z najexponovanejších oblastí cestovného ruchu na Slovensku a perspektívne aj v strednej Európe. Mestská pečať z roku 1275 je najstaršou mestskou pečaťou v Európe, na ktorej sú

banícke insígnie. Banská Štiavnica mala svoj erb už v 13. storočí; patri teda medzi naše mesta s najstaršími erbmi. V pôvodnom erbe bol hradný múr s cimburím a pracovne nástroje baníckeho obyvateľstva - motyka, kopáč a dve kladiva. Kamenný erb z roku 1681, ktorý sa zachoval na budove klopačky je znakom baníckej bratskej pokladnice. Znázorňuje motívy baníckych a hutníckych nástrojov s jašteričkami. Podľa povesti symbolizujú objavenie miestneho rudného bohatstva.

V roku 1950 Banská Štiavnica bola vyhlásená za jednu z prvých Mestských Pamiatkových rezervácií na Slovensku a teraz je mesto zapísané v zozname svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Kabinetné zbierky Baníckej akadémie, zriadené Máriou Teréziou v roku 1762, sa stali prvotným fondom pri zriaďovaní muzeálnych zbierok. Nikde na svete nevzniklo toľko svetových vynálezov. Banská Štiavnica je jedným z najmalebnejších miest na Slovensku. Na miestnych budovách môžete obdivovať umelecké a architektonické štýly niekoľkých období. V múzeách sa môžete dozvedieť o histórii mesta, baníctva ako aj lesníctva. Jednou z najatraktívnejších častí Slovenského banského múzea je náučná expozícia - skanzen - Banícke múzeum v prírode. Atraktivnosti Banskej Štiavnice pridáva aj jej okolie, ktoré priťahuje turistov do blízkych hôr a k jazerám.

Zvetrávaním a rozpadom pôvodného sopečného reliéfu krajiny vznikli skalné veže, steny, ihly, a rozsiahle kamenné moria. Štátne prírodné rezervácie: Sitno, Jabloňovský roháč, Kašivárová, Kamenné more, Szabóova skala. Chránené prírodné výtvory: Banskoštiavnická kalvária, Sixova stráň, Krupinské bralce, Žakýlske pleso, Vyhniansky travertín.

V okolí Banskej Štiavnice sa nachádza takmer 30 umelých jazier, ktoré sa ľudovo nazývajú "tajchy". Nielen samé jazerá so svojimi často veľmi vysokými hrádzami (výška hrádze Počúvadlianskeho jazera je 30 metrov), ale aj systém ich zberných a odvodných kanálov poukazujú na technický dôvtip projektantov i množstvo práce vynaloženej na ich výstavbu.

Prvé jazerá sa začali budovať na prelome 15. a 16. storočia. Celkovo vzniklo 54 vodných nádrží, z ktorých banskej prevádzke slúžilo vyše 40. Dĺžka jarkov a vodných štôlní bola vyše 100 kilometrov. Ich úlohou bolo zachytiť dažďové a snehové vody, akumulovať ich a podľa potreby banskej prevádzky regulovať ich spotrebu. Mnohé z nich sa využívajú na rekreačné účely.

Typickou črtou územia je potenciál umožňujúci rozvíjať horskú rekreáciu, rekreáciu pri vode, mestskú a prímestskú rekreáciu, turizmus poznávací, kultúrny, kongresový, športový a aj kúpeľný. Základné smery rozvoja územia OZ Zlatá cesta vychádzajú z hodnotenia potenciálu

územia, ktoré má optimálne predpoklady pre využívanie vlastných zdrojov a špecifických hodnôt. V území je potrebné zamerať sa na využitie vlastných zdrojov a rozvíjať vlastné hodnoty územia. K najsilnejším stránkam územia patria bohaté lesy, poľnohospodárska pôda, vzácne historické i prírodné kvality územia, príťažlivé, zdravé a tiché prostredie a pracovití ľudia.

○ ***Dostupné finančné zdroje, rozpočty a majetok obcí***

V regióne sa nachádza veľa malých obcí, ktorým obecné rozpočty nedovoľujú vyčleňovať dostatočné finančné prostriedky na realizáciu aktivít súvisiacich so zlepšovaním voľnočasovej a športovej vybavenosti, drobnej architektúry, infraštruktúry, komunikačnej napojenosti, estetizácie a revitalizácie verejných priestranstiev, parkov a teda celkovým zlepšením vybavenosti a vzhľadu obcí a stavu životného prostredia. Prínosom pre každú obec je získanie finančných prostriedkov v rámci implementácie stratégie CLLD.

Tabuľka č.3R Rozpočet a majetok obcí

P.č.	Obec	Rozpočet obce k 31.12.2014		Majetok obce k 31.12.2014
		výdavky	príjmy	
1.	Bad'an	263 060,71	133 829,76	706 117,00
2.	Banská Belá	595 233,34	1 009 898,97	10 965 501,51
3.	Banská Štiavnica	6 481 866,97	7 564 134,34	82 473 690,04
4.	Banský Studenec	124 922,64	110 789,38	845 285,01
5.	Beluj	72 997,58	44 697,20	125 231,95
6.	Dekýš	258 316,27	91 011,99	934 455,27
7.	Devičie	65 784,00	67 093,00	583 549,24
8.	Domaníky	44 957,52	56 400,67	213 305,57
9.	Drážovce	53 164,96	54 364,86	157 763,46
10.	Dudince	908 883,19	1 592 444,37	6 518 570,12
11.	Hontianske Moravce	406 083,50	857 650,88	2 076 033,68
12.	Hontianske Nemce	486 345,16	1 204 158,76	6 053 123,78
13.	Hontianske Tesáre	264 290,92	454 737,18	774 366,57
14.	Ilija	119 401,90	125 134,72	896 728,51

15.	Kozelník	287 155,99	156 738,91	358 807,31
16.	Kráľovce-Krnišov	261 123,46	81 566,47	632 504,31
17.	Ladzany	119 436,31	138 574,08	690 308,59
18.	Lišov	50 435,19	46 186,38	291 525,48
19.	Medovarce	70 931,83	92 155,97	509 196,60
20.	Močiar	117 139,95	149 044,22	187 302,69
21.	Počúvadlo	213 517,40	110 529,86	676 300,74
22.	Podhorie	117 139,95	149 044,22	833 935,25
23.	Prenčov	767 631,21	913 688,99	6 591 890,00
24.	Rykynčice	301 440,19	121 887,85	1 125 857,29
25.	Sebechleby	334 932,32	871 077,09	817 023,01
26.	Sudince	14 216,66	16 431,41	23 471,00
27.	Súdovce	53 077,45	61 587,35	624 900,00
28.	Svätý Anton	374 866,35	711 539,00	6 327 584,37
29.	Štiavnické Bane	384 661,23	966 162,32	3 246 682,02
30.	Terany	167 434,43	233 222,41	2 293 835,82
31.	Vysoká	79 046,77	60 141,72	414 216,50
32.	Žibritov	105 841,09	63 000,98	108 968,11

zdroj: obce

○ **Ekonomické zdroje**

Banskobystrický kraj, v ktorom sa nachádza región Zlatej cesty je rozlohou najväčší a počtom obyvateľov na km² najmenej husto osídlený kraj Slovenska.

Priemysel je v regióne rozložený nerovnomerne. Dosahuje vysokú koncentráciu na severe kraja, kde sídlia najproduktívnejšie odvetvia ekonomiky – hutnícky, strojársky, automobilový, drevársky, farmaceutický a polygrafický priemysel. V južnej časti má základňu potravinársky priemysel a ostatné odvetvia komplementárne k poľnohospodárstvu.

Najmä vďaka dlhej baníckej histórii kraja, je dominujúcim odvetvím priemyslu v regióne hutníctvo.

Historické osídlenie rudného územia v centrálnej časti Štiavnických vrchov formovalo súčasné situovanie obcí v tomto území. Prosperita rudného baníctva znamenala rozrastanie zastavaných území a zvyšovanie počtu obyvateľov v obciach a tiež v meste Banská Štiavnica. Rozkvet tohto územia vrcholí pred 141 rokmi a odvtedy sa prejavuje prehĺbujúca socioekonomická depresia.

Štruktúru zamestnávateľských organizácií tvoria: skupina verejnoprávnych organizácií – dotovaných zo štátneho rozpočtu a organizácií výrobnej, podnikateľskej sféry, služieb. Do skupiny verejnoprávnych organizácií patria školy a rezortné odborné inštitúcie. Tieto zamestnávajú podstatný počet pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním.

Významným zamestnávateľom (akcionárom) je mesto Banská Štiavnica, ktoré „vlastní“ - má dominantnú účasť v 4 organizáciách. Tieto organizácie nemajú výrobný charakter, lebo zabezpečujú pre obyvateľov určitý komfort a kvalitu života. Spolu v tom komplexe dotovaných organizácií pracuje viac ako 1500 pracovníkov.

Neštátne výrobné organizácie sú rozdelené do výrobných komplexov, ktoré majú nasledovnú charakteristiku.

Situácia v lesnícko-drevárskom komplexe je výrazne ovplyvnená trhovým prostredím. Mestské lesy predávajú drevo tomu, kto dá viac, čo nie sú štiavnické podniky. Je tu deväť drevospracujúcich podnikov, ktoré spracovávajú drevo zo SR, Ukrajiny do úrovne polotovarov a do úrovne nábytku.

Štyri z týchto podnikov majú zahraničných majiteľov.

Stavbársky komplex tvorí viac firiem - 13, z ktorých 3 firmy sú s komplexnou technickou stavbárskou štruktúrou. Zákazky z mesta a regiónu predstavujú 13 - 20 % z celkového objemu tržieb.

Hlavný význam týchto firiem spočíva v udržaní cca 200 pracovných miest.

Stavbársku konkurenciu predstavujú malé stavbárske firmy, ktoré majú minimálny počet trvalých pracovníkov a firmy o jednom mužovi - organizátorovi, ktorý pracuje s pracovníkmi na dohodu. U týchto firiem sa prejavuje sezónny cyklus objednávok, ktorý má slabé zimné obdobie. Malé komplexné firmy majú však hlavné zákazky v okolí do 50 km. Malé stavby, rekonštrukcie, realizujú najlacnejšie firmy jednotlivcov.

Atribúty stabilnej firmy má len jedna stavebno-montážna firma (Combin), ktorá je najväčším zamestnávateľom (250 pracovníkov). Podieľa sa na podpore riešenia verejných problémov, angažuje sa pri podpore športu a vlastní objekty a pozemky pre ďalší rozvoj v regióne.

Na stavbárskom trhu sa uplatňujú malé firmy, ktoré majú 3 - 5 stálych pracovníkov a

ostatní pracovníci tvoriaci kolektív pracujú na živnosť. Tieto firmy majú z regiónu obsah do 50 %. Klientmi týchto firiem sú prevažne chalupári, chatári, teda nie sú to domáci obyvatelia, ani investori z regiónu. V území pôsobia však aj cudzie stavebné firmy, ktorých činnosť sa pohybuje často na okraji predpisov bezpečnosti práce a vytvárajú napätie na stavbárskom trhu.

Samostatnú skupinu tvoria stavebno-dopravné a špecializované firmy, zamestnávajúce menej ako 25 zamestnancov. V Banskej Štiavnici pôsobia dve firmy, ktoré majú 30 pracovníkov. Na rozdiel od komplexne vybavených firiem majú tieto 3-10 % objemu tržieb z regiónu. Tieto firmy nemajú zákazky v zahraničí a ich existencia je závislá na dielčích objednávkach, subdodávkach v rámci regiónu. Hlavným stabilizačným faktorom je vlastníctvo areálov. Veľmi náročné je získavanie zákaziek pre celoročné financovanie bežných nákladov firmy. Spolu v tomto komplexe je zamestnaných cca 500 pracovníkov.

Strojárskeho komplex je reprezentovaný jedným podnikom ťažkého strojárstva. Existencia len jednej strojárskej výroby je výsledok úpadkového trendu, keď za posledných 15 rokov zanikli viac ako 3 strojárske pracoviská. Zákazky z mesta, alebo regiónu tvoria menej ako 1% z objemu tržieb.

Ľahké strojárstvo je zastúpené jednou zámočníckou firmou, ktorej existenciu zabezpečuje 80 % vývoz do zahraničia. Zákazky z mesta predstavujú 10 % z objemu obratu. Táto firma zamestnáva cca 21 pracovníkov.

Ťažký priemysel má len 1 firmu, ktorá zamestnáva 45 pracovníkov. Firma je priestorovo stabilizovaná vlastným areálom avšak s malým odbytom.

Ľahký priemysel, ktorý v minulých rokoch tvoril hlavného zamestnávateľa (Pleta) , má v súčasnosti 1 firma. Zahraničný odbyt na 95 % úrovni však zabezpečuje predpokladanú efektívnosť, čo podmieňuje poloha firmy v štruktúre trhu, kde ich úspešnosť určujú nákupcovia výrobkov s tendenciou minimalizovať cenu nakupujúcich výrobkov.

Komplex cestovného ruchu: medzi zariadenia cestovného ruchu patria ubytovacie, stravovacie a občerstvovacie zariadenia. Zamestnanosť v tomto komplexe je závislá na počte návštevníkov a ich solventnosti a osciluje okolo 200 pracovníkov.

Komplex služieb: obchody, služby v prevažnej väčšine zamestnávajú minimálny počet pracovníkov, čo je podmienené nesolventnosťou obyvateľstva. V tomto komplexe majú špecializáciu výrobné služby, kde pracuje cca 150 pracovníkov. Služby sú najpreukázanejším indikátorom životnej úrovne obyvateľstva a jeho solventnosti, čo zodpovedá úrovni obtiažneho prežívania u väčšiny obchodov a služieb. Celkove v službách je zamestnaných cca 400 pracovníkov.

Zhoršujúci trend majú aj všetky bankové inštitúcie - SLSP, a. s., VÚB, a.s. a Prima banka, a.s. Tieto závery prieskumu ukazujú na veľmi nízku solventnosť obyvateľstva, ktoré si v prvom rade zabezpečuje potraviny a až potom - sporadicky odevy a iné.

Ekonomicky potenciál v okrese mesta Krupina je tvorený sektorom poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, priemyslu, stavebníctva a služieb.

Do roku 1990 malo na území mesta tradíciu najmä poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo, stavebníctvo, strojárstvo ako aj ťažba a spracovanie stavebného kameňa. Po roku 1990 došlo k výraznému rozšíreniu strojárkeho priemyslu zameraného najmä na zbrojársku výrobu, ktorá pomerne rýchlo zaujala pozíciu kľúčového priemyselného odvetvia nielen mesta, ale aj okresu.

Po roku 1990 strata tradičných trhov štátov začlenených v RVHP sa výrazne prejavila na poklese výkonnosti celej slovenskej ekonomiky a taktiež aj okresu Krupina, čo viedlo k rastu nezamestnanosti. Príchod zahraničného investora v roku 2000 do lokality mesta, rozvinutím nábytkárskej výroby zvýšil postupne zamestnanosť a tak prispel k rastu ekonomickej výkonnosti okresu.

Ekonomickú výkonnosť regiónu ovplyvňujú podnikateľské subjekty. Najväčší počet podnikateľských subjektov v rámci priemyslu v lokalite pôsobí v odvetvi drevárskeho priemyslu, kovovýroby, strojov a zariadení, potravinárskych výrobkov, nábytkárskeho priemyslu a vo výrobe iných nekovových minerálnych výrobkov (výrobkov z kameňa), ako aj vo výrobe tlačiarenských a polygrafických výrobkov.

Najvyššiu zamestnanosť ako aj ekonomickú výkonnosť charakterizovanú tržbami z predaja, vyvoz, tvorby pridanej hodnoty a pod. zabezpečujú priemyselné podnikateľské subjekty (právnické osoby) pôsobiace v nasledovných priemyselných odvetviach:

V strojárskom priemysle pôsobí:

- Akciová spoločnosť WAY INDUSTRY, ktorá sa zaoberá výrobou šmykom riadených nakladačov LOTUST, vrátane širokého sortimentu prídavných zariadení, odmínovacích strojov BOŽENA, ťahačov leteckej a letištnej techniky TALET 30, ako aj výrobu osobných aut AT TAC.

V drevospracujúcom priemysle pôsobí:

- Dánska firma LIND MOBLER SLOVAKIA, s.r.o., zameraná na výrobu a predaj čalúneného nábytku

V potravinárskom priemysle pôsobí:

- Firma SELIKO Slovakia, s.r.o.
- Mlyn Krupina, a.s., zameraná na mlynárske výrobky

V tlačiarenskom priemysle pôsobí:

- Firma NIKARA (FO), zameraná na tlačiarenské výrobky.

V iných nekovových minerálnych výrobkoch pôsobí:

- Spoločnosť s.r.o. OP-TIM, zameraná na výrobu stavebných hmôt (tepelná a zvuková izolácia budov)
- Firma Mramor-Granit Mohyla, s.r.o., zameraná na kamenárske výrobky.
- Firma Mramor, s.r.o., zameraná na ťažbu, spracovanie a montáž rôznych kamenárskych výrobkov

Najväčším zástupcom obchodnej siete je spotrebne družstvo COOP Jednota. Ide o obchodnú organizáciu, ktorá zabezpečuje maloobchodnú aj veľkoobchodnú činnosť s pôsobnosťou v piatich okresoch.

Uvedené subjekty zamestnávajú do 60 pracovníkov a je možné predpokladať, že tieto firmy sa podieľajú najvyššou mierou aj na ekonomickej výkonnosti regiónu.

Ďalšie podnikateľské subjekty zabezpečujú v súčasnosti priemyselnú výrobnú činnosť v rámci malých podnikov (výrobných prevádzok). Pôsobia v kovovýrobe, drevospracujúcom priemysle, vo výrobe kamenárskych výrobkov (v kategórii s.r.o., fyzických osôb, resp. ako živnostníci).

Najväčší zamestnávateľia v regióne Zlatej cesty sú:

- Slovenský vodohospodársky podnik, š.p. Banská Štiavnica
- SimKor, s.r.o. Banská Štiavnica
- SVETRO, s.r.o. Banská Štiavnica
- COMBIN Banská Štiavnica, s.r.o.
- Cemix, s.r.o. Banská Štiavnica
- COOP Jednota Krupina, s.d.
- WAY Krupina, a.s.
- Kúpele Dudince, a.s.
- LIND, Mobler Slovakia, s.r.o. Krupina
- SLOVOTHERMAE, kúpele Diamant Dudince, š.p.
- Agrospol Hontianske Nemce, družstvo
- Poľnohospodárske družstvo Hontianske Moravce
- Agrodružstvo Devičie, Ladzany
- Roľnícke družstvo Sitno Prenčov

Podnikateľské zázemie

Pre ďalšie obdobie jedným zo základných strategických zámerov je pokračovanie v podpore podnikania a získavania nových domácich i zahraničných investorov.

Výraznejší rozvoj obchodu a ďalších služieb je v súčasnosti ovplyvnený vysokou mierou nezamestnanosti, nízkou kúpnu silou obyvateľstva, ale aj nerovnomerným rozdelením obchodnej siete a vo viacerých prípadoch aj nízkou kultúrou predaja a tiež nevyhovujúcou dopravnou vybavenosťou územia.

Taktiež rozvoj sektora služieb je brzdený aj nedostatočným prienikom domáceho kapitálu do obchodného podnikania a málo efektívneho využívania finančných zdrojov EU na rozvoj podnikania v obchode a službách a to najmä v malých podnikoch.

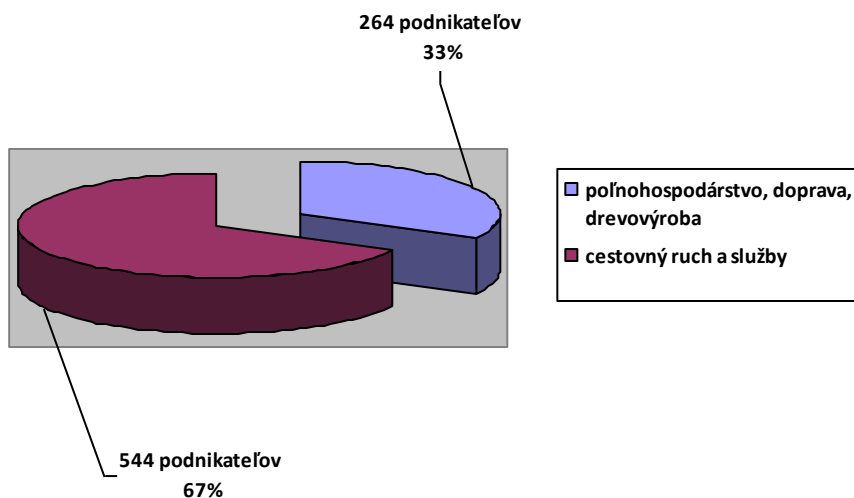
Podnikateľské prostredie tiež negatívne ovplyvňuje aj nestabilná legislatíva, vysoké odvodové zaťaženie, ako aj korupcia a nedostatočne účinná ochrana spotrebiteľa i podnikateľa. Nedostatky sa prejavujú aj v ľudskom činiteli, profesionalita samotných poskytovateľov služieb nie je vždy na požadovanej úrovni a celkove je na nízkej úrovni aj úroveň právneho vedomia spotrebiteľa.

Tabuľka č.3S Podnikateľské subjekty:

Obec	Spolu podnikateľské subjekty	Poľnohospodárstvo, SHR, lesné práce, spracovanie dreva, píla, stavebná činnosť, autodoprava	Cestovný ruch, služby, ubytovanie a stravovanie
Bad'an	4	3 (poľnohospodárstvo, drevovýroba)	1 (pohostinstvo)
Banská Belá	14	10 (poľnohospodárstvo, drevovýroba, stavebná činnosť, lesné práce, auto služby)	4 (služby cestovný ruch)
Banská Štiavnica	487	83 (poľnohospodárstvo, lesníctvo, drevovýroba, mäsovýroba, stolárstvo, kamenárstvo, doprava, klampiárstvo, zámočníctvo, stavebná činnosť)	404 (pohostinstvo, občerstvenie, ubytovanie, stravovanie, doprava, kultúrne podujatia, služby -kaderníctvo, masérstvo, kozmetika, lekáreň, kvetinárstvo, mäsiareň, zdravotnícke služby, pekáreň, doplnkové služby, agroturistika, potraviny)
Banský Studenec	4	2 (stavebné práce, autodoprava)	2 (služby)

Beluj	3	2 (stolárstvo)	1 (maliar)
Dekýš	17	15 (stavebná činnosť, lesné práce, píla, autodoprava, poľovná činnosť, SHR)	2 (pohostinstvo, rezbár)
Domaníky	2	1 (autodoprava - servis)	1 (pohostinstvo)
Drážovce	2	1 (chov hovädzieho dobytku)	1 (zmiešaný tovar)
Dudince	55	25 (stavebníctvo, odpady, elektrovýroba, autoservis, doprava, poľnohospodárstvo, textilná výroba, stavebníctvo, služby)	30 (čistiareň, služby, stravovanie, ubytovanie, doplnkové služby, pohostinstvo, cukráreň, občerstvenie, obchod)
Hontianske Nemce	26	7 (poľnohospodárska činnosť, autodoprava, družstvo)	19 (ubytovanie, stravovanie, zdravotníctvo, pohostinstvo, kaderníctvo, kvetinárstvo, odevy)
Hontianske Moravce	10	5 (spracovanie dreva, poľnohospodárska výroba, SHR, auto-pneu-servis, autodoprava)	5 (kaderníctvo, kvetinárstvo, pohostinstvo)
Hontianske Tesáre	9	6 (výroba sudov a drevených domov, družstvo, stolárstvo, poľno. družstvo)	3 (ubytovanie na súkromí, pohostinstvo, darčkové predmety)
Ilija	10	5 (SHR, stavebná činnosť, píla, lesné práce)	5 (fotoslužba, ubytovanie, pohostinstvo, lyžiarsky vleč)
Kozelník	3	2 (lesné práce)	1 (stravovanie)
Kráľovce-Krnišov	12	7 (lesné práce, stolárstvo, chov zvierat)	5 (obchod, ubytovanie na súkromí)
Ladzany	5	4 (spaľovanie biomasy, autodoprava, stavebná činnosť, ťažba dreva)	1 (pohostinstvo)
Lišov	1	1 (stavebná činnosť)	
Medovarce	14	10 (doprava, strojárstvo, stavebníctvo, elektroinštalácia, SHR)	4 (pohostinstvo, potravinárstvo, kaderníctvo, gravírovanie zbraní)
Močiar	13	12 (lesné práce, drevovýroba, stolárske práce, poľnohospodárska činnosť)	1 (rozličný tovar)
Počúvadlo	6	4 (SHR, stavebná činnosť, družstvo, výroba sudov)	2 (predaj textilu, pohostinstvo)
Podhorie	5	2 (poľnohospodárstvo, chov zvierat, fotovoltanická elektráreň)	3 (kováčstvo, pohostinstvo, ubytovanie, agroturistika)

Prenčov	12	6 (korytárstvo, stolárstvo, zámočníctvo, mäsovýroba, autodoprava, servis, stavebníctvo, poľnohospodárstvo)	6 (Pohostinstvo, predajne)
Rykynčice	11	9 (vinárstvo, SHR, autodoprava, fotovoltanická elektráreň, ťažba dreva, poľ. činnosť)	2 (pohostinstvo, predajňa)
Sebechleby	14	10 (včelárstvo, drevovýroba, stolárstvo, autobusová doprava, poľnohospodárstvo, klampiarstvo)	4 (ubytovanie, zmiešaný tovar, stravovanie, doplnkové služby)
Sudince	1	1 (stavebné práce)	
Súdovce	2	1 (poľnohospodárstvo, chov zvierat)	1 (výroba olejov)
Svätý Anton	32	18 (stolárstvo, geodézia, lesné práce, poľnohospodárstvo, sadovníctvo, stavebné a murárske práce)	14 (ubytovanie, stravovanie, obchod, doplnkové služby, pohostinstvo, taxi, masérské služby)
Štiavnické Bane	23	5 (stolárstvo, vodoinštalácie, stavebná činnosť, kamenárstvo, klampiarstvo)	18 (pohostinstvo, občerstvenie, ubytovanie, stravovanie, potraviny, mäsiarstvo)
Terany	3	2 (SHR)	1 (ubytovanie na súkromí)
Vysoká	5	3 (poľnohospodárstvo, lesné práce, doprava, výškové práce, veľkosklad nápojov)	2 (ubytovanie a stravovanie, pohostinstvo)
Žibritov	3	2 (chov zvierat)	1 (ubytovanie)
SPOLU	808	264	544

zdroj: obce

Ekonomické sektory a ich zastúpenie v regióne

V primárnom sektore je najviac rozvinuté poľnohospodárstvo. Poľnohospodárske družstvá upadli a zostali len vo väčších obciach, v niektorých sú spoluvlastníci cudzí štátni príslušníci. V malom počte hospodária v obciach aj malí súkromne hospodáriaci roľníci, ktorí pokrývajú produkciou vlastnú spotrebu a sezónne predaj z dvora. Rozvinuté je včelárstvo, 95% včelárov funguje len ako „predajca z dvora“. Vinárstvo prechádza obrodou hlavne v obciach južnej časti regiónu, napr. Rykynčice, Sebechleby, Dudince, Hontianske Moravce, kde sa nachádzajú vínné pivnice, staré a teraz už aj nové vinice. Ovocinárstvo sa udržalo hlavne v obci Ladzany a vznikli nové sady vo Svätom Antone. Záhradníctvo si udržiavajú obyvatelia každej obce len pre vlastnú potrebu.

Ťažisko ekonomiky je hlavne v sekundárnom a terciárnom sektore. Rozvinuté je lesníctvo a ťažba dreva, drevospracujúci priemysel. V menšej miere sa na ekonomike podieľa potravinársky priemysel, textilný a spracovateľský priemysel. Stavebníctvo je hlavne v Banskej Štiavnici a v obciach nad 1000 obyvateľov sú malí podnikatelia, ktorí poskytujú rôzne služby. Strediskom poskytovania služieb sú mestá a väčšie obce. Komplexné služby pre cestovný ruch poskytujú mesto Banská Štiavnica zapísané v UNESCO a tiež kúpeľné mesto Dudince. Väčšie obce poskytujú ubytovanie, stravovanie a niektoré doplnkové služby.

Na území OZ Zlatá cesta a v blízkom okolí sa nachádza veľké množstvo minerálnych prameňov ako zdroj liečivých vôd – Dudince, H. Moravce, H. Tesáre, Dvorníky, Lišov, Santovka, Prenčov, Sklené Teplice, Vyhne. Zimné lyžiarske stredisko v obci Ilija a tiež Salamandra rezort v blízkosti obce Štiavnické Bane ponúkajú služby sezónne v zimných mesiacoch.

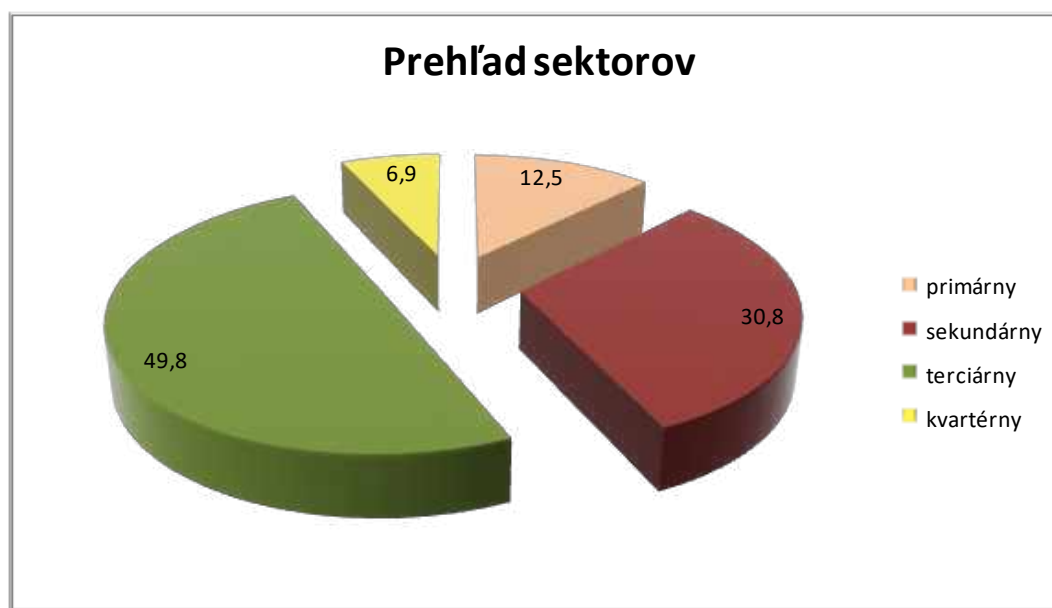
Kvartérny sektor ako poskytovateľ služieb zdravotníctva a školstva je zastúpený školami – materská, základná, stredná a vysoká. Zdravotnícke služby poskytujú nemocnice, zdravotnícke zariadenia, agentúry a zariadenia sociálnych služieb, pobočky Červeného kríža.

Tabuľka č.3T Prehľad sektorov

	Okres Banská Štiavnica	Okres Krupina	Spolu
Primárny sektor (poľnohospodárstvo)	60	48	108
Sekundárny sektor (priemysel, ťažba dreva)	210	56	266
Terciárny sektor	334	97	431

(služby cest. ruchu, priemyselné služby)			
Kvartérny sektor (školsťvo, zdravotníctvo)	35	24	59
spolu	657	208	867

zdroj: obce

Stav nezamestnanosti na Slovensku v roku 2014 je 12,35 %. Región Zlatá cesta dosahuje priemernú nezamestnanosť 17,23 %, čo je o 4,88 % vyššia ako priemer SR.

Tabuľka č.3U Prehľad miery nezamestnanosti v období 2010-2014.

Obec	Miera nezamestnanosti za roky (v %)				
	2010	2011	2012	2013	2014
Okres Banská Štiavnica	17,10	19,30	18,46	18,50	17,51
Bad'an	22,64	27,45	28,70	32,08	25,49
Banská Belá	18,18	20,97	20,73	22,42	21,42
Banská Štiavnica	17,65	19,78	18,58	18,41	17,54
Banský Studenec	21,88	21,88	20,43	22,71	24,00

Beluj	22,22	15,87	23,08	12,50	11,29
Dekýš	22,64	26,42	22,43	21,21	22,22
Ilija	19,23	26,92	21,25	21,18	16,87
Kozelník	31,03	28,74	23,53	17,39	20,00
Močiar	25,93	26,19	31,03	29,07	24,39
Počúvadlo	25,86	17,86	21,82	28,00	39,58
Podhorie	19,13	21,23	17,68	18,03	19,89
Prenčov	19,60	22,26	26,25	25,99	16,99
Svätý Anton	22,07	23,29	24,13	20,81	17,74
Štiavnické Bane	20,47	18,32	19,75	21,65	22,50
Vysoká	33,33	32,84	36,92	34,33	25,00
Okres Krupina	19,95	20,49	21,22	16,55	16,95
Devičie	19,20	24,43	22,14	21,43	25,71
Domaníky	27,91	29,35	35,23	32,95	29,55
Drážovce	38,89	25,42	27,27	15,15	34,85
Dudince	8,71	10,88	9,26	8,73	7,94
Hontianske Moravce	16,02	16,91	15,55	13,40	11,96
Hontianske Nemce	20,87	21,93	17,93	16,92	18,06
Hontianske Tesáre	25,67	25,54	29,34	28,06	24,49
Kráľovce-Krnišov	31,08	27,63	20,65	27,17	30,43
Ladzany	30,43	30,28	29,61	28,95	23,68
Lišov	54,92	55,20	67,83	35,65	47,83
Medovarce	34,21	40,52	41,59	42,48	38,05
Rykynčice	26,75	23,27	22,60	23,29	22,60

Sebechleby	20,07	21,45	21,22	20,14	19,24
Sudince	41,38	56,67	51,72	34,48	44,83
Súdovce	32,29	56,70	49,02	41,18	42,16
Terany	24,40	24,02	30,48	22,54	21,27
Žibritov	23,68	28,95	35,48	32,26	32,26

zdroj: Štatistický úrad SR 2014 (za okresy), ÚPSaR (za obce)

Územie Občianskeho združenia ZLATÁ CESTA svojou geografickou polohou a množstvom kultúrnych a prírodných pozoruhodností má výborné možnosti a predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu, ktorý je potrebné realizovať v súlade s ochranou prírody a krajiny. Koncentráciu prírodných hodnôt predstavujú desiatky vyhlásených prírodných rezervácií, množstvo chránených areálov a prírodných pamiatok. Najvýznamnejší potenciál pre rozvoj cestovného ruchu sa nachádza v časti kraja pokrytej prevažne horstvami, kde je možné rozvíjať zimnú turistiku. Na letnú rekreáciu je predurčená južná časť regiónu charakteristická kotlinami, okolie Banskej Štiavnice a termálne kúpaliská. V ostatných častiach regiónu sú veľké rezervy vo využití vinárskych tradícií a v rozvoji vidieckej turistiky a agroturistiky, ktoré dávajú predpoklady pre vytvorenie nových pracovných príležitostí pri využití existujúcich kapacít. Vo všetkých častiach regiónu sa nachádzajú hodnotné kultúrne a historické pamiatky, ktoré zvyšujú atraktivitu prostredia a umožňujú rozvíjať poznávací cestovný ruch. Kultúrne podujatia, festivaly a slávnosti priťahujú návštevníkov najmä v letnom období, zvyšujú možnosti vytvorenia nových pracovných príležitostí a návratnosť investícií venovaných záchrane kultúrnych pamiatok.

Strediská cestovného ruchu sú pomerne diferencované nielen z hľadiska prírodného potenciálu, ale aj z hľadiska infraštruktúrneho vybavenosti a návštevnosti.

Územie sa rozprestiera už v spomínanej v chránenej krajinnej oblasti Štiavnické vrchy. Poloha regiónu, existencia a rozmanitosť prírodných podmienok a historických pamiatok poskytuje dobré podmienky na rozvoj cestovného ruchu a služieb v tejto lokalite. Podmienkou na zhodnotenie prírodných a historických podmienok v prospech cestovného ruchu je vybavenie územia technickou infraštruktúrou. Najdôležitejšou súčasťou technickej infraštruktúry cestovného ruchu sú kvalitné ubytovacie zariadenia a služby. Ubytovacie zariadenia sú v území zastúpené hlavne hotelmi, rodinnými penziónmi, chatami a turistickými ubytovňami a ubytovaním na súkromí. Potenciál minerálnych a termálnych vôd umožňuje

rozvoj kúpeľného a kúpeľno-relaxačného cestovného ruchu v kúpeľnom meste Dudince, ktoré okrem liečebných procedúr poskytuje i široké rehabilitačno - rekreačné možnosti. Taktiež sa tu nachádza vodný svet.

V roku 2009 bolo v Štiavnických vrchoch otvorené lyžiarske stredisko SALAMANDRA Resort. Ide o najjužnejšie situované stredisko na Slovensku. Vďaka tomu je najbližšie dostupným lyžiarskym strediskom s lanovkou pre lyžiarov zo západného a južného Slovenska. Patrí medzi najzaujímavejšie lyžiarske strediská na Slovensku vďaka svojej severozápadnej orientácii lyžiarskeho svahu, optimálnej náročnosti a relatívne chladnému zimnému počasiu. Stredisko je atraktívne svojou modernou štvorsedačkovou lanovkou s bublinami, bezkontaktným turniketovým systémom, moderným zasnežovacím systémom, prírodným jazerom, tzv. tajchom, a kvalitným zázemím potrebným na profesionálnu prevádzku počas zimnej sezóny.

V roku 2012 vznikli na území Zlatej cesty dve oblastné organizácie cestovného ruchu v Banskej Štiavnici a Dudinciach.

Dopriať si športový relax v lyžiarskom stredisku SALAMANDRA Resort znamená načerpať energiu z unikátnej harmónie sily štiavnickej prírody a ducha baníckej histórie podporenú profesionálnou starostlivosťou a kvalitnými službami moderného lyžiarskeho rezortu.

Aj v Programovom období 2007-2013 medzi naše priority patrila rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a preto aj projekty spolupráce boli zamerané na jeho rozvoj.

V rokoch 2011-2012 sme s partnermi z MAS PKP realizovali projekt pod názvom **„Spoznajte život hontianskych dedín – Ekomúzeum Hont“**.

Ciele projektu:

- vytvoriť Ekomúzeum, ako produkt vidieckeho cestovného ruchu, ktorý je zostavený zo špecifických ponúk jednotlivých dedín zapojených v projekte a tiež skĺbiť najzaujímavejšie špecifiká obcí z rôznych kútov Hontu, ponúknuť ich návštevníkom a tak podporiť ekonomický a spoločenský rozvoj nášho regiónu. Pripraviť záväzné spojenie obcí s rôznym "naturelom" v produkte CR, založenom na prírodnom a kultúrnom dedičstve s maximálnym využitím ľudovo-tradičných a remeselných prvkov a originality dedín a taktiež zabezpečiť aj základné a doplnkové služby. Keď sa spoja viaceré obce ponuka ekomúzea bude pestrejšia, pretože každá obec ponúkne iný produkt a návštevník má možnosť spoznať zaujímavosti širšieho regiónu. Tak by sa nám turistov podarilo v území udržať viac dní.

Výsledkom projektu je osem fungujúcich ekomúzeí v nasledovných obciach Vinica (Pohľady do vinice a pivnice), Obec Veľká Čalomija (História a relax pri Ipli), Obec Báthorová (Život na dedine – tradície a remeslá), Obec Svätý Anton (Gazdovský dvor), Obec Čelovce

(Čelovská chrupka) Obec Hontianske Tesáre (Tesárskych sedem divov), Obec Štiavnické Bane (Obec svetových prvenstiev) Obec Hrušov (Deň v Hrušovskom dvore)

V rokoch 2013-2014 sme s partnermi z MAS PKP realizovali projekt pod názvom „*Sieť múzeí – tradície, spomienky, história*“.

Ciele projektu:

- Vytvoriť sieť múzeí ako produkt vidieckeho cestovného ruchu, ktorý je zostavený zo špecifických ponúk jednotlivých múzeí, sklbiť ponuku jednotlivých múzeí z rôznych kútov Hontu, ponúknuť ju návštevníkom a tak podporiť ekonomický a spoločenský rozvoj nášho regiónu, podporiť spoluprácu medzi obcami v územiach MAS a vytvoriť propagačný materiál zameraný na zviditeľnenie siete múzeí

V rámci projektu sa nám podarilo vytvoriť sieť 23 ľudových izieb a múzeí, pričom každé múzeum je špecifické niečím iným.

Fotodokumentácia Ekomúzeí a ľudových izieb je uvedená v prílohe ku kapitole 3. Analytický rámec (príloha č.6)

Územie má výborné podmienky aj pre rozvoj ekologickej dopravy v cestovnom ruchu. V rámci celoslovensky plánovanej siete cyklo - turistických trás regiónom prechádza cyklo magistrála s napojením na Európsku sieť. Sieť týchto trás je vyhovujúca, vyžaduje však obnovu. V regióne je vybudovaných viac ako 120 km cyklotrás. V rámci projektov je plánované budovanie internetových turistických chodníkov.

Veľké možnosti a rezervy pestovania vodných športov poskytuje komplex jazier v okolí Banskej Štiavnice, ktoré sú vhodné aj na športový rybolov. Pre zimnú turistiku a rekreáciu sa využívajú strediská Červená studňa, Počúvadlo a Richňavské jazerá, GEOPARK, múzeá, tufové pivnice, historické pamiatky, skanzen.

V regióne je vybudovaný Banskoštiavnický geopark, ktorý má dobré predpoklady stať sa členom Európskej siete geoparkov (EGN).

Významná pozornosť je venovaná i rozvoju environmentálno-edukačných programov, ktoré sú smerované na využitie produktov vo vzdelávacom procese na základných a stredných školách, čo predstavuje nepochybne devízu pre zvyšovanie environmentálneho povedomia o prírodných, kultúrnych, historických, archeologických a ekologických hodnotách regiónu, ktorý je od roku 1993 na Zozname svetového dedičstva UNESCO.

Bohaté prírodné a kultúrne dedičstvo s maximálnym využitím ľudovo – tradičných prvkov a originality dedín poskytuje regiónu Štiavnických vrchov hodnotný rekreačný potenciál. Banská Štiavnica a technické pamiatky priľahlého okolia zaradená do zoznamu

Svetového a kultúrneho dedičstva UNESCO ponúka kultúrne hodnoty: stredoveké banské mesto, architektonické pamiatky, prírodný skanzen banskej techniky s možnosťou fárania do stredovekej bane. Medzi najvýznamnejšie atrakcie patrí tradičný sprievod „Salamander“ a poľovnícke slávnosti „Dni sv. Huberta“, ktoré sa konajú v Múzeu vo Sv. Antone s rozsiahlou poľovníckou expozíciou. Nemenej atraktívny pre turistov je ľudový festival „Podsitnianske dni hojnosti“, ktorý sa koná trikrát do roka v MR Južné Sitno a veľmi úspešné je aj podujatie pod názvom „Oberačka po Sebechlebsky“, ktoré sa koná na Starej Hore v Sebechleboch. Nemalej miere pozornosti návštevníkov sa tešia aj podujatia ako je „Jablková chuť Hontu“ v Ladzanoch, „Guláš majster“ v Hontianskych Tesároch, „Rezbárske dni“ v Štiavnických Baniach a v Banskej Štiavnici „Festival kumštu remesla a zábavy, „Živé šachy“, športové podujatia ako je „Beh zdravia“ v Hontianskych Moravciach, „Dudinská päťdesiatka“ a mnohé iné ...

Jedným z našich cieľov je, aby sa nám tradičné remeslá zachovali aj pre budúce generácie. Preto sme sa pripojili k myšlienke regionálneho značenia, ktorá dobre funguje v Čechách a ako prvá miestna akčné skupina spolu s partnerskou MAS Partnerstvo Krtíšskeho Poiplia sme na Slovensku zaviedli regionálne značenie výrobkov – Regionálny produkt HONT. Spolu máme certifikovaných 32 výrobkov jedno ubytovacie a stravovacie zariadenie. Cieľom regionálneho značenia je zviditeľniť jednotlivé regióny a upozorniť na zaujímavé produkty či služby, ktoré vznikajú priamo v regióne.

Regionálna značka sa udeľuje pre fyzické a právnické osoby, ktoré vyrábajú výrobky a spĺňajú kritériá pre udeľovanie a užívanie značky. Jej zmyslom a cieľom je podporiť rozvoj územia HONT, s ohľadom na šetrné využívanie prírodného a kultúrneho dedičstva regiónu. Značka má podporiť miestnych producentov (poľnohospodárov, živnostníkov, malé a stredné firmy), ktorí v tomto prírodne hodnotnom, zdravom území hospodária tradične a v súlade so záujmami ochrany prírody.

Značka garantuje pôvod označeného výrobku v regióne, šetrnosť výrobcu i výrobku k životnému prostrediu, kvalitu a priamu nadväznosť činnosti v danom území.

V súčasnosti v Regióne HONT máme certifikovaných 32 výrobcov a jedno ubytovacie a 1 stravovacie zariadenie.

Zoznam certifikovaných výrobcov a fotodokumentácia sú uvedené v prílohe ku kapitole 3. Analytický rámec (príloha č.7)

Rámcová prognóza ďalšieho vývoja:

Územie MAS Zlatá cesta je územie s 32 obcami, počtom obyvateľov 25 224, vidieckym osídlením, s orientáciou na poľnohospodárstvo, pomerne vysokou nezamestnanosťou, nepriaznivou demografickou štruktúrou – starnutie obyvateľstva, odchod mladých do zahraničia. Na druhej strane je to územie s vysokou kvalitou životného prostredia, neznečistenou prírodou a mimoriadnymi prírodnými, geologickými, kultúrno-historickými a technickými hodnotami národného až celosvetového významu. Tieto hodnoty priam predurčujú toto územie na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu, ktorý tu už zapustil korene, ale ešte sa nestihol naplno rozbehnúť – chýba infraštruktúra, služby, marketing územia je nedostatočný. Štruktúru osídlenia charakterizujú menšie obce poväčšine do 500 obyvateľov. V obciach nie sú možnosti zamestnania sa, obyvatelia sú nútení cestovať za prácou, mladí ľudia často krátko až do zahraničia. V obciach vládne aktívny komunitný život, obyvatelia sa zúčastňujú na kultúrno-spoločenských a športových podujatiach. rezervy sú v ponuke služieb sociálnej a zdravotnej starostlivosti, celoživotného vzdelávania

Územie realizovalo v rokoch 2007 – 2013 Integrovanú stratégiu rozvoja územia princípom LEADER, čím preukázalo svoje schopnosti prípravy, tvorby a realizácie regionálnej stratégie, zaktivizovalo svoj vlastný vnútorný potenciál a pripravilo výborné východiskové podmienky na realizáciu ďalšej stratégie.

Z hľadiska budúceho rozvoja bude potrebné v území sa aj naďalej venovať vytváraniu podmienok na trvalo udržateľný ekonomický rozvoj podporou mikro a malého podnikania, podnikania v poľnohospodárstve, ale aj diverzifikáciou poľnohospodárskej výroby smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam. Otvárajú sa príležitosti na zavádzanie inovatívnych riešení, vytváranie krátkych dodávateľských reťazcov s umiestňovaním regionálnych produktov, rozvoj regionálnej značky kvality. Pre rozvoj ekonomiky, cestovného ruchu bude potrebné dobudovať chýbajúcu základnú infraštruktúru – komunikácie, vodovody, kanalizácie, čistiare odpadových vôd. Nezamestnanosť bude potrebné riešiť aj rozvojom celoživotného vzdelávania, či zlepšovaním mobility obyvateľov. Pre spokojnejší a kvalitnejší život bude potrebné neustále rozširovať a skvalitňovať ponuku sociálnych, zdravotných a komunálnych služieb.

3.2 SWOT analýza

SWOT analýzu možno rozdeliť na dve časti:

Analýza silných a slabých stránok sleduje súčasný stav v území. Je to rozdelenie toho, čo v území práve teraz máme, na oblasti v súčasnosti pozitívne a negatívne s vedomím, že nie všetko čo teraz považujeme za zlé musí takým byť v budúcnosti a naopak. V tejto časti je zostavený tzv. statický obraz súčasného stavu.

Analýza príležitostí a ohrození sa sústreďuje na budúci rozvoj regiónu v horizonte 10 rokov do roku 2025 a hľadá preň najpravdepodobnejšie možnosti a príležitosti. Vychádzali sme z auditu zdrojov za obdobie 10 rokov do roku 2014 (stratégia CLLD + ISRÚ 2007-2013) z naivných máp, z dotazníkového prieskumu ale aj z analýzy silných a slabých stránok. Je akousi syntézou prípravy podkladov k rozhodnutiu, kam má územie v budúcnosti smerovať a s akými rizikami treba pritom rátať.

Body vychádzajúce zo SWOT analýzy sú podložené faktami, nakoľko predtým ako bola analýza spracovaná, urobil sa po obciach dotazníkový prieskum „Projekt načúvania“ zameraný na zistenie potrieb a nedostatkov územia, ale aj možného rozvoja. Na základe dotazníkov sme zisťovali pomocou otázok:

- Silné stránky: Aké sú naše silné stránky? Čo robíme dobre v obci? V čom vynikáme oproti iným?
- Slabé stránky: Čo potrebujeme vylepšiť v obci? Čo robíme zle?
- Príležitosti: Aké zaujímavé trendy sa zdajú byť príležitosťou pre obec a región? Aké šance sa ponúkajú z vonkajšieho prostredia pre obec a región?
- Ohrozenia: Čo môže negatívne ovplyvniť obec a región? Čo, kto môže byť našou konkurenciou?

Po dotazníkovom prieskume sa uskutočnili pracovné stretnutie zamerané na tvorbu naivných máp, ktoré taktiež mali za úlohu zistiť potreby občanov so zabezpečením trvaloudržateľného rozvoja územia. O tvorbe stratégie CLLD boli občania pravidelne informovaní aj na stránke www.zlatacesta.sk

Pozvánky, prezenčné listiny, zápisy, fotodokumentácia, prílohy z internetovej stránky sú uvedené v prílohe ku kapitole 2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD (príloha č.5)

Tabuľka č. 2: SWOT analýza

<i>Oblasť:</i>	<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>	<i>Príležitosti</i>	<i>Ohrozenia</i>
Príroda a krajina	Atraktívny vidiecky región Čisté životné prostredie UNESCO, PRLA CHKO Štiavnické vrchy Dostatok poľnohospodársky využiteľnej pôdy	Nedostatočne využité obnoviteľné zdroje energie, Opustené a zarastené ovocné sady a vinice Nedostatočná podpora vidieckej turistiky	Využitie prírodných zdrojov a osobitostí krajiny Obnova pôvodného genofondu	Rozširovanie plôch, na ktorých sa nehospodári Erózia Invázne rastliny a monokultúry Strata vzťahu k pôde a zručností s tým spojených
Technická a environmentálna infraštruktúra	V regióne pomerne dobre dobudovaná infraštruktúra	Nedostatočná dopravná obslužnosť územia Nedobudované vodovody, kanalizácie a ČOV Neupravené miestne komunikácie, chátrajúce obecné budovy	Dobudovať infraštruktúru Rekonštrukcia komunikácií Rekonštrukcia a modernizácia obecných a cirkevných budov Upravené verejné priestranstvá	Zhoršujúci sa stav cestnej siete Rastúca cena energie na vykurovanie
Ekonomika a hospodárstvo	Fungujúce OZ Zlatá cesta Implementácia ISRÚ Vybudovaný regionálny produkt HONT	Nízka podnikateľská aktivita občanov Úpadok poľnohospodárstva a výroby Nedostatok pracovných príležitostí Odliv mladých ľudí za prácou do zahraničia	Rozvoj (SHR) Podpora malého a stredného podnikania, rodinných podnikov a fariem Podpora tradičných remesiel Podporovať predaj z dvora Zelená ekonomika	Útlm poľnohospodárstva Nedostatok pripravených ľudí na podnikanie Nevysporiadané vlastnícke vzťahy
Cestovný	Unikátna	Nedostatočná	Rozvoj	Riziko straty

ruch a turizmus	a jedinečná celoročná ponuka pre CR Atraktívne prírodné prostredie, jazerá, lesy, náučné chodníky a cyklotrasy	spolupráca v oblasti turizmu Nedostatok doplnkových služieb v rámci turizmu Nízka spotreba domácej produkcie výrobkov a produktov v zariadeniach cestovného ruchu	vidieckeho cestovného ruchu, turizmu a agroturizmu Obnova kultúrnych a historických pamiatok Vybudovať rozhľadne, amfiteátre Investície do rekreačnej a turistickej infraštruktúry, Podpora marketingových aktivít	stálej klientely v turizme Nedostupnosť úverov pre drobných živnostníkov Upadajúci stav a úroveň infraštruktúry/zariadení CR
Školstvo a občianska vybavenosť	Dobre fungujúce školstvo Dostatok škôl Prítomnosť významných inštitúcií s celoslovenskou pôsobnosťou	Neexistuje vzdelávanie dospelých Nie je záujem o rekvalifikáciu Slabá ponuka služieb Absencia sociálnych zariadení	Zavedenie celoživotného vzdelávania Využitie priestorov škôl pre rozvoj kultúry Podporovať voľnočasové aktivity	Chátranie verejných priestranstiev a budov
Kultúra a história	Bohaté kultúrne a historické dedičstvo Vytvorená sieť múzeí a Ekomúzeá Organizovanie podujatí celo Slovenského významu Existujúce folklórne a divadelné súbory	Nevyužitý kultúrno – historický potenciál Slabá interpretácia kultúrneho dedičstva Nevyhovujúci súčasný fyzický stav kultúrneho dedičstva	Obnoviť objekty ľudovej architektúry Obnoviť remeselné dielne Viacúčelové využívanie obecných budov Rozvíjanie medzinárodnej spolupráce	Zanikanie ľudových tradícií a zvykov Zničenie a nevhodné prestavby objektov ľudovej architektúry
Ľudské zdroje a spoločnosť	Úspešne implementovať projekty	Prestárle obyvateľstvo v malých obciach	Podporiť sebarealizáciu a udržanie	Nezískanie finančnej podpory na

	Aktívne spoločenské organizácie	Migrácia mladých ľudí do miest a mimo regiónu	mladých ľudí v území Zriaďiť kluby a domovy dôchodcov Dobudovať služby pre občanov Podpora sociálnej práce Strieborná ekonomika	d'alšie programové obdobie pre MAS Nedostatok finančných prostriedkov Nevyužité ľudské zdroje
--	---------------------------------------	---	--	---

Úplné znenie SWOT analýzy územia OZ Zlatá cesta je uvedené v prílohe ku kapitole 3. Analytický rámec (príloha č.8)

3.3 Identifikácia potrieb

Na základe stretnutí s partnermi, dotazníkového prieskumu, naivných máp, SWOT analýz podľa jednotlivých oblastí boli všetky postrehy, námety, informácie a podklady podrobené druhému stupňu analýzy s cieľom identifikovania potrieb a možností. Boli zoskupené podľa spoločných menovateľov a boli definované nasledovné potreby územia

Potreba č. 1 Ekonomický rozvoj

Väzba na SWOT analýzu:

- silné stránky: atraktívny vidiecky región, čisté životné prostredie, dostatok poľnohospodársky využiteľnej pôdy;
- slabé stránky: nízka podnikateľská aktivita občanov, úpadok poľnohospodárstva a výroby, nedostatok pracovných príležitostí, odliv mladých ľudí mimo regiónu, do zahraničia;
- príležitosti: rozvoj samostatne hospodáriacich roľníkov, podpora malého a stredného podnikania, rodinných podnikov a fariem, podpora tradičných remesiel, podpora predaja z dvora, zelená ekonomika, spracovanie poľnohospodárskych výrobkov a produktov a ich uvádzanie na trh.

Popis:

Pre dosiahnutie trvalo udržateľného ekonomického rozvoja regiónu bude potrebné zabezpečiť rozvoj malého a stredného podnikania, podporovať mladých farmárov a rodinné farmy,

tradičné remeslá. Bude potrebné podporovať investície zamerané na spracovanie a uvádzanie poľnohospodárskych výrobkov na trh, ako aj rozvoj a rozširovanie regionálnych produktov značky Hont, ďalej bude potrebné podporovať aktivity, ako sú výstavba, rekonštrukcia, modernizácia objektov súvisiacich so spracovaním, skladovaním výrobkov, aktivity zamerané na rekonštrukciu a modernizáciu zariadení, strojov, prístrojov a zavedenie inovatívnych technológií, nákup chladiarenských, mraziarenských špeciálnych automobilov, zavedenie technológií a postupov s cieľom vytvoriť nové alebo kvalitnejšie výrobky a otvorenie nových trhov. Pri hospodárskom a ekonomickom rozvoji bude dôležité dbať aj na zelenú ekonomiku, ktorá vytvára zelené pracovné príležitosti, efektívne využíva prírodné a energetické zdroje, rešpektuje hranice využívania prírodných zdrojov a ekologické limity a obmedzenia, uplatňuje integrovaný rozhodovací proces, chráni biodiverzitu a ekosystémy, prispieva k zníženiu chudoby, zvýšeniu blahobytu, zlepšeniu životných podmienok ľudí, zabezpečeniu ich sociálnej ochrany a prístupu k nevyhnutným potrebám. S ekonomickým rozvojom regiónu súvisí aj strieborná ekonomika, ktorá sa orientuje na starnúcu klientelu v dôchodcovskom veku. Potenciál predstavujú inovatívne produkty a služby vyvinuté pre zvyšovanie kvality života v neskorom veku.

Potreba č. 2 Rozvoj poľnohospodárstva

Väzba na SWOT analýzu:

- silné stránky: atraktívny vidiecky región, čisté životné prostredie, dostatok poľnohospodársky využiteľnej pôdy;
- slabé stránky: nízka podnikateľská aktivita občanov, úpadok poľnohospodárstva a výroby, nedostatok pracovných príležitostí, odliv mladých ľudí za prácou do zahraničia, opustené a zarastené ovocné sady a vinice;
- príležitosti: rozvoj samostatne hospodáriacich roľníkov, podpora malého a stredného podnikania, rodinných podnikov a fariem, podpora tradičných remesiel, podpora predaja z dvora, zelená ekonomika, využitie prírodných zdrojov a osobitostí krajiny, obnova pôvodného genofondu.

Popis:

Pre dosiahnutie trvalo udržateľného ekonomického rozvoja regiónu bude potrebné zabezpečiť rozvoj malého a stredného podnikania, podporovať mladých farmárov a rodinné farmy, tradičné remeslá. Vzhľadom na vysoký odliv mladých ľudí do zahraničia bude potrebné vytvárať podmienky na podporu hlavne mladých farmárov – na začatie ich podnikania, na spracovanie a uvádzanie poľnohospodárskych výrobkov na trh a vytváranie krátkych

dodávateľských reťazcov, na zavedenie technológií a postupov s cieľom vytvoriť nové alebo kvalitnejšie výrobky.

Potreba č. 3 Diverzifikácia poľnohospodárstva

Väzba na SWOT analýzu:

- silné stránky: vybudovaný regionálny produkt HONT;
- slabé stránky: nízka podnikateľská aktivita občanov, úpadok poľnohospodárstva a výroby, nedostatok pracovných príležitostí, odliv mladých ľudí za prácou do zahraničia, opustené a zarastené ovocné sady a vinice, nedostatok doplnkových služieb v rámci turizmu;
- príležitosti: podpora malého a stredného podnikania, rodinných podnikov a fariem, podpora tradičných remesiel, podpora predaja z dvora, zelená ekonomika, využitie prírodných zdrojov a osobitostí krajiny, obnova pôvodného genofondu.

Popis:

V súlade s jedným z hlavných cieľov PRV (oblasť vytvárania pracovných miest) bude potrebné podporovať diverzifikáciu poľnohospodárstva smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam, najmä poskytovaním služieb a spracovaním produktov nepoľnohospodárskeho charakteru, podporou tradičných remesiel, vytváraním krátkych dodávateľských reťazcov, rozvojom vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky, modernizáciou ubytovacích zariadení, rozvojom rekreačných a relaxačných služieb, orientáciou na alternatívnu medicínu, kultúrne a športové vyžitie, rekreáciu a pod., čím by malo dôjsť k stabilizácii a posilneniu vidieckej ekonomiky a generovaniu nových pracovných miest.

Potreba č. 4 Rozvoj mikro a malého podnikania

Väzba na SWOT analýzu:

- silné stránky: vybudovaný regionálny produkt HONT;
- slabé stránky: nízka podnikateľská aktivita občanov, úpadok poľnohospodárstva a výroby, nedostatok pracovných príležitostí, odliv mladých ľudí za prácou do zahraničia, nedostatok doplnkových služieb v rámci turizmu, nízka spotreba domácej produkcie výrobkov a produktov;
- príležitosti: podpora malého a stredného podnikania, rodinných podnikov, podpora tradičných remesiel, podpora predaja z dvora, zelená ekonomika, využitie prírodných zdrojov a osobitostí krajiny, obnova pôvodného genofondu.

Popis:

Pre dosiahnutie trvalo udržateľného ekonomického rozvoja regiónu bude potrebné zabezpečiť rozvoj malého a stredného podnikania, podporovať mladých farmárov a rodinné farmy, tradičné remeslá.

Popri diverzifikácii poľnohospodárskych činností smerom k nepoľnohospodárskym je potrebné posilniť ekonomickú stabilitu a životaschopnosť malých firiem, podporovať tradičné remeslá. Výrobcov motivovať k príprave a tvorbe regionálnych produktov, podporovať predaj miestnej produkcie, vytvárať krátke dodávateľské reťazce a podporovať regionálnu značku kvality. Podnikanie orientovať na vidiecky cestovný ruch a jeho služby: ubytovanie, stravovanie, rekreačné a relaxačné služby, a pod.

Potreba č. 5 Rozvoj sociálnych a komunitných služieb

Väzba na SWOT analýzu:

- slabé stránky: nekvalifikovaná pracovná sila, nedostatok možností pre vzdelávanie dospelých, nezáujem o rekvalifikácie, absencia sociálnych zariadení, migrácia mladých ľudí do miest mimo regiónu – prestárle obyvateľstvo;
- príležitosti: podpora seberealizácie a udržania mladých ľudí v území, zriadenie klubov a domovov dôchodcov, dobudovanie služieb pre občanov, podpora sociálnej práce, strieborná ekonomika.

Popis:

Základom života na dedine sú jeho obyvatelia. Obce sa musia všemožne starať o zlepšovanie kvality života na dedine aj neustálym zlepšovaním ponuky základných sociálnych a komunitných služieb: pôjde o.i. o zriaďovanie nových alebo rekonštrukciu a modernizáciu existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb, nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb, zriaďovanie klubov a domovov dôchodcov, podporu terénnej sociálnej práce, zavedenie inovatívnych terapií, a pod. Starnúce obyvateľstvo vytvára početnú skupinu obyvateľstva, ktorá v podmienkach uplatňovania princípu aktívneho starnutia vytvára novú rastúcu skupinu spotrebiteľov so špecifickými požiadavkami na zdravie, starostlivosť, ale aj vzdelávanie.

Potreba č. 6 Budovanie infraštruktúry pre vzdelávanie

Väzba na SWOT analýzu:

- silné stránky: dobre fungujúce školstvo, dostatok škôl, prítomnosť významných inštitúcií s celoslovenskou pôsobnosťou;
- slabé stránky: neexistuje vzdelávanie dospelých, nie je záujem o rekvalifikáciu, slabá ponuka služieb, absencia sociálnych zariadení;
- príležitosti: strieborná ekonomika, zavedenie celoživotného vzdelávania, využitie priestorov škôl pre rozvoj kultúry, podpora voľnočasových aktivít.

Popis:

Dobre fungujúce školstvo bude potrebné aj naďalej podporovať a rozvíjať. Skvalitňovanie vzdelávacieho procesu sa bude realizovať budovaním a modernizáciou učební a ďalšej vybavenosti základných škôl, zavádzaním nových vzdelávacích programov, podporou seberealizácie a udržania mladých ľudí v regióne, využitím priestorov škôl pre rozvoj kultúry, podporou voľnočasových aktivít a pod. Zlepšenie nezamestnaných na trhu práce bude potrebné riešiť zavedením systému celoživotného vzdelávania a realizáciou takých programov ďalšieho vzdelávania, ktoré reagujú na potreby praxe.

Potreba č. 7 Rozvoj vidieckeho cestovného ruchu

Väzba na SWOT analýzu:

- silné stránky: atraktívny vidiecky región, čisté životné prostredie, atraktívne prírodné prostredie, jazerá, lesy, náučné chodníky a cyklotrasy, UNESCO Banská Štiavnica, PRLA Sebechleby, CHKO Štiavnické vrchy, unikátna a jedinečná celoročná ponuka pre CR, bohaté kultúrne a historické dedičstvo, vytvorená sieť múzeí a Ekomúzeá, organizovanie podujatí celoslovenského významu, existujúce folklórne a divadelné súbory;
- slabé stránky: nedostatočná spolupráca v oblasti turizmu, nedostatok doplnkových služieb v rámci turizmu, nízka spotreba domácej produkcie výrobkov a produktov v zariadeniach cestovného ruchu, nevyužitý kultúrno – historický potenciál, slabá interpretácia kultúrneho dedičstva, nevyhovujúci súčasný fyzický stav kultúrneho dedičstva, nízka spotreba domácej produkcie výrobkov a produktov v zariadeniach cestovného ruchu;
- príležitosti: obnova objektov ľudovej architektúry, obnova remeselných dielní, viacúčelové využívanie obecných budov, rozvíjanie medzinárodnej spolupráce, strieborná ekonomika, rozvoj vidieckeho cestovného ruchu, turizmu a agroturizmu, obnova kultúrnych a historických pamiatok, budovanie rozhľadní, amfiteátrů, investície do rekreačnej a turistickej infraštruktúry, podpora marketingových aktivít.

Popis:

Vzhľadom na mimoriadny prírodný, geologický, kultúrno-historický potenciál bude potrebné naďalej rozvíjať vidiecky cestovný ruch, pričom bude potrebné zvyšovať svoju konkurencieschopnosť netradičnými, inovatívnymi projektmi a produktmi. Bude potrebné systematicky obnovovať kultúrne a historické pamiatky, objekty ľudovej architektúry, prvky rekreačnej a turistickej infraštruktúry. Domácom a turistom prilákajú novovybudované rozhľadne, múzeá, či galérie, náučné chodníky, cykloturistické chodníky. Bude potrebné riešiť jednotný marketing územia smerom navonok, ako aj prvky informačné systémy v území: informačné tabule a značenia, informačné body, kiosky a pod. Rozvoj vidieckeho

cestovného ruchu bude potrebné orientovať na spoluprácu na národnej a medzinárodnej úrovni.

Potreba č. 8 Rozvoj infraštruktúry malých rozmerov

Väzba na SWOT analýzu:

- silné stránky: v regióne pomerne dobre dobudovaná infraštruktúra;
- slabé stránky: nedobudovaná infraštruktúra, neupravené miestne komunikácie, neupravené verejné priestranstvá, chátrajúce obecné budovy, nedobudované vodovody, kanalizácie a ČOV, nedostatočne využité obnoviteľné zdroje energie;
- príležitosti: dobudovanie infraštruktúry, rekonštrukcia komunikácií, rekonštrukcia a modernizácia obecných a cirkevných budov, upravené verejné priestranstvá.

Popis:

Atraktívne prírodné a kultúrno-historické prostredie môže stimulovať ekonomický rozvoj, príchod nových investorov, návštevníkov, obyvateľov za podmienky, že je vybudovaná základná infraštruktúra v obciach. Preto bude potrebné venovať pozornosť vzhľadom obcí, rekonštrukciám miestnych komunikácií a chodníkov, úprave a tvorbe verejných priestranstiev, námestí, parkov, budovaniu prvkov drobnej architektúry (autobusové zastávky, mosty, lávky,...), výstavbou či rekonštrukciou tržníc pre podporu predaja miestnych produktov. Aby sa efektívne využívali prírodné zdroje a aby sa neznečistené životné prostredie zachovalo aj pre budúce generácie, bude potrebné venovať pozornosť aktivitám spojeným budovaním environmentálnej infraštruktúry, s odstraňovaním tzv. divokých skládok odpadov, resp. opusteného odpadu, ale aj investíciám do obnoviteľných zdrojov energie, či s úsporám energií ako súčasťou investícií do miestnych služieb.

Potreba č. 9 Rozvoj kultúry a voľného času

Väzba na SWOT analýzu:

- slabé stránky: odliv mladých ľudí za prácou do zahraničia, slabá ponuka služieb pre staršie obyvateľstvo v malých obciach, nízka účasť občanov na živote obce;
- príležitosti: využitie priestorov škôl pre rozvoj kultúry, podpora voľnočasových aktivít.

Popis:

Aby sa udržali ľudia na vidieku, aktívnejšie sa zapájali do komunitného života a aby sa postupne zvyšovala kvalita ich života, bude potrebné investovať do vytvárania podmienok pre trávenie voľného času všetkých vekových skupín vrátane príslušnej infraštruktúry, do tvorby parkov, športovísk a detských ihrísk. Bude potrebné venovať pozornosť investíciám do rekonštrukcií nevyužívaných objektov pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcií existujúcich kultúrnych domov.

Potreba č. 10 Dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel

Väzba na SWOT analýzu:

- slabé stránky: nedostatočná dopravná obslužnosť územia, neupravené miestne komunikácie, chátrajúce obecné budovy, odliv mladých ľudí za prácou do zahraničia, nedostatočná podpora vidieckej turistiky;
- príležitosti: dobudovanie infraštruktúry, rekonštrukcia komunikácií, rekonštrukcia a modernizácia obecných a cirkevných budov, upravené verejné priestranstvá.

Popis:

Pre zabezpečenie každodenného cestovania obyvateľov za prácou, vzdelaním, či službami, pre prilákanie turistov a investorov bude potrebné aj naďalej investovať do dopravnej infraštruktúry, vrátane zastávok, staníc, parkovísk, spoločnej dopravy a pod. Vzhľadom na hustnúcu dopravu bude potrebné zvyšovať bezpečnosť budovaním prvkov a podporou rôznych opatrení. Zlepšenie mobility obyvateľstva bude potrebné dosahovať aj investíciami do zriaďovania, obnovy a výstavby cyklistických trás vrátane doplnkovej cyklistickej vybavenosti, ako napr. odpočívadlá, chránené parkoviská a pod.

Všetky tu zadefinované potreby sa odvolávajú na informácie uvedené v SWOT analýzach, konštatujú súčasný stav rozvoja územia a stanovujú ďalšie možnosti jeho budúceho rozvoja.

Takto definované potreby a možnosti sú nevyhnutným nástrojom na budovanie silnej logiky intervencie a vytvárajú základ pre zostavenie strategického rámca rozvoja územia Zlatej cesty: stanovenie vízie, definovanie strategického cieľa, ale hlavne spodrobnenie strategického cieľa do špecifických cieľov, z ktorých každý jeden odzrkadľuje určitú, tu zadefinovanú, konkrétnu potrebu.

4. Strategický rámec

Východiskovým rámcom pre zostavenie stratégie CLLD je Program rozvoja vidieka na roky 2014 – 2020 (PRV) a Integrovaný regionálny operačný program (IROP) a Integrovaná stratégia rozvoja územia OZ Zlatá cesta 2007-2014. Každá oblasť intervencie a v nej zadefinované špecifické ciele, priority a opatrenia vychádzajú z procesu strategického plánovania a programovania v území, boli zadefinované na spoločných stretnutiach s občanmi a teda odrážajú reálne potreby územia.

Občianske združenie Zlatá cesta si pri svojom vzniku zadefinovalo, prečo vzniklo a kde má smerovať jeho činnosť, ako akúsi preambulu svojej opodstatnenosti:

Popri zlatonosnej rieke Štiavnica vedie cesta, ktorá v minulosti bola spojivom medzi našimi dedinami, obyvateľmi a zabezpečovala obchod, vzdelanie, kultúru a prosperitu tohto regiónu. Keď zlato pod zemou už niet, ponúkame zlato na zemi: V 21. storočí objavujeme zlatý poklad tohto regiónu pozostávajúci z dedičstva našich otcov a bohatstva tejto zeme. Zlatý poklad skrytý v prameňoch liečivej vody kúpeľov Dudiniec, zlaté lúče slnka pretavené do dozrievajúcich plodov vínnej révy na južných svahoch Štiavnických vrchov, z bohatstva zlata Banskej Štiavnice vybudované architektonické dedičstvo kultúrnych pamiatok zapísané v Svetovom kultúrnom dedičstve UNESCO, zlaté ruky našich predkov pretavené do krásy našich krojov, piesní, zvykov a remeselnej zručnosti. Túto cestu, ktorú nazývame ZLATÁ CESTA, chceme ponúknuť všetkým obyvateľom a návštevníkom tohto územia. Zlatá cesta spájajúca všetky dedinky a mestečká nášho regiónu je kľukatá, plná prekážok, ale napokon každého dovedie do cieľa. Cesta je spojenie, porozumenie, spolupráca bez ohľadu na náboženskú alebo rasovú príslušnosť vedúca k zmysluplnému, pokojnému a spokojnému životu obyvateľov žijúcich v tomto území. A preto Vízia Integrovanej stratégie rozvoja územia OZ Zlatá cesta 2007-2014 sa niesla mottom: „Naša minulosť nám pomáha hľadať cestu do budúcnosti“ a jej znenie bolo - V malebnom prostredí vidieka pod majestátnym Sitnom s dobudovanou vidieckou maloplošnou infraštruktúrou o 10 rokov budú žiť zdraví a vzdelaní ľudia s dostatkom pracovných príležitostí v cestovnom ruchu a službách vďaka využitiu kultúrno – historického dedičstva. Rozvinie sa využívanie miestnych zdrojov a za pomoci spoločnej informatizácie a propagácie sa zviditeľní územie doma i v zahraničí. Vízia Zlatej cesty ako symbolu využitia duchovného bohatstva, umu, šikovnosti, zručnosti, pomoci a spolupráce kladie za cieľ budovať a dosiahnuť dôstojnú budúcnosť.

Z toho vyplynulo 5 základných oblastí intervencie:

1. **Vonkajšie vzťahy a cestovný ruch** - s prioritami Postavenie územia MAS v rámci Banskobystrického kraja, Vidiecky turizmus, Zviditeľnenie regiónu (imidž regiónu), nadnárodná spolupráca,
2. **Využitie a ochrana prírodného a kultúrneho potenciálu a životného prostredia** - s prioritami Prírodný a kultúrny potenciál, Životné prostredie,
3. **Územný a regionálny rozvoj** - s prioritami Územný rozvoj a strategické plánovanie, Infraštruktúra, doprava, výstavba, Služby obyvateľstvu,
4. **Hospodársky rozvoj, podnikanie a prosperita** - s prioritami Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo, Podnikanie a remeslá,
5. **Občianska spoločnosť** - s prioritami Občianske aktivity, Sociálna starostlivosť a zdravie, Výchova a celoživotné vzdelávanie

V implementácii Integrovaná stratégia rozvoja územia OZ Zlatá cesta 2007-2014 sa naplňal Strategický cieľ: Zvýšenou podporou vidieckeho turizmu, drobného podnikania a reštrukturalizácie poľnohospodárstva zabezpečiť trvaloudržateľný rozvoj regiónu Zlatá cesta a spokojný život jeho obyvateľov s kladným vzťahom k svojmu regiónu s dôrazom na rozumné využívanie jedinečného prírodného a kultúrno-historického potenciálu.

Pri príprave novej stratégie CLLD sme zhodnotili, ako sa nám podarilo naplniť ciele v uplynulých 5 rokoch, či zvolené opatrenia a metódy priniesli očakávaný prínos, v akom stave pripravenosti sa nachádzajú organizácie, ktoré by mohli prispieť k naplňaniu cieľov pre priaznivý rozvoj cestovného ruchu v našom území. Výsledky dosiahnuté v území činnosťou Miestnej akčnej skupiny Zlatá cesta sú uspokojivé, dopady sú viditeľné a naznačujú že cesta, ktorou sme sa vybrali je správna. Na základe týchto skutočností a výsledkov SWOT analýzy sme sa rozhodli, že budeme pokračovať v stratégii rozvoja, ktorú sme si vytýčili v roku 2008 a nadviažeme na ISRU Zlatá cesta 2007-2013. Hlavnú časť svojej činnosti sústredíme na sieťovania podnikateľov v území aby medzi sebou obchodovali a tak umiestňovali čo najviac produkcie v území Zlatá cesta a v regióne. Budeme iniciovať vznik nových pracovných príležitostí v existujúcich podnikoch aj podporu vzniku nových podnikateľských subjektov. V oblasti cestovného ruchu sústredíme svoju pozornosť na rozvoj služieb pre seniorskú klientelu v kúpeľoch, ale aj rodiny s deťmi a cyklistov. Ambíciou združenia je otvoriť školy mimo vyučovania pre činnosť komunity. Naďalej budeme podporovať budovanie základnej infraštruktúry v obciach, zelenej aj sociálnej aby prispeli ku kvalite života na vidieku.

Miestny rozvoj vedený komunitou (CLLD), resp. metóda LEADER je inovatívny prístup pre rozvoj územia. Jeho základná myšlienka je podporovať rozvoj na základe

využívania lokálneho potenciálu územia, teda na základe využívania vnútorných zdrojov územia, pričom jedným zo základných znakov je prístup zdola nahor. Tento prístup uplatňujeme pri implementácii ISRU už 5 rokov a uplatnil sa aj pri tvorbe našej stratégie CLLD, ktorá je vypracovaná vzhľadom na miestne potreby a možnosti a zahrňuje inovatívne prvky viažuce sa na miestnu situáciu, vytváranie sietí a spoluprácu.

4.1. Definovanie vízie a strategického cieľa

Pri tvorbe vízie sme vychádzali z jednoduchej definície – „vízia je obraz budúcnosti, ktorú zamýšľame“. Vízia slovami popisuje stav, kde sa chceme vidieť v budúcnosti o najbližších 10 rokov.

Stratégia CLLD pre územie Občianskeho združenia Zlatá cesta si svojou víziou Zlatej cesty ako symbolu využitia prírodného, kultúrneho a historického bohatstva, umu, šikovnosti, zručnosti, pomoci, zavedením inovácií a spoluprácou kladie za cieľ vybudovať atraktívne územie, kde budú žiť spokojní občania.

VÍZIA

„V malebnom prostredí vidieka pod majestátnym Sitnom žijú aktívni ľudia, ktorí v horizonte 10 rokov budujú spolupracujúci a prosperujúci región, intenzívne ale ohľaduplne využívajúci svoje prírodné kultúrne a historické dedičstvo pre rozvoj cestovného ruchu, ktorý úspešne absorbuje miestnu poľnohospodársku produkciu a služby ako regionálny produkt HONT a prispeje k trvaloudržateľnému rozvoju a ekonomickému a sociálnemu blahobytu všetkých generácií“

STRATEGICKÝ CIEĽ:

„Zvýšenou podporou drobného podnikania, diverzifikáciou poľnohospodárstva, rozvojom turizmu, ekoturizmu a spolupráce, zavedením inovácií, znižovaním chudoby, využitím prírodných a kultúrno-historických zdrojov s ohľadom na ochranu životného prostredia dosiahnuť trvaloudržateľný rozvoj regiónu a ekonomický a hospodársky blahobyt pre všetky generácie.“

Aby sme dosiahli naplnenie strategického cieľa je dôležité sústrediť sa na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu, nakoľko cestovný ruch predstavuje odvetvie, ktoré má prierezový charakter a na jeho realizácii sa priamo podieľa celý rad ďalších odvetví (napr. doprava, kultúra, stavebníctvo, zdravotníctvo, priemyselné odvetvia, poľnohospodárstvo,...). Je tvorcom nových pracovných príležitostí a pokiaľ zamestnáva miestne obyvateľstvo stimuluje miestny trh práce a umožňuje využiť miestnu pracovnú silu. Spôsobuje tým zmeny sociálnej a kultúrnej úrovne obyvateľstva. Znižuje percento emigrácie z regiónu s nedostatkom pracovných miest za prácou do iných atraktívnejších regiónov. Vytvára nielen

priamu zamestnanosť v podnikoch cestovného ruchu, ale v dôsledku multiplikačného efektu aj sekundárnu zamestnanosť v nadväzných odvetviach.

Rozvojom podnikateľských aktivít a príležitostí pre miestne obyvateľstvo cestovný ruch zlepšuje zárobkové možnosti, podporuje rozvoj nadväzných činností miestneho trhu (obchodu, remesiel, poľnohospodárstva a pod.) a takto aktivizuje celkové hospodárstvo v regióne, čo sa odrazí v jeho pozitívnom pôsobení na tvorbu a rast hrubého produktu regiónu.

Vplyvom ekonomickej špecializácie regiónu na cestovný ruch sa budujú lepšie kooperačné vzťahy s inými regiónmi, ktoré sa špecializujú na iné odvetvia a činnosti. Cestovný ruch je zdrojom príjmov regiónu, podieľa sa na tvorbe hodnoty a vďaka jeho multiplikačnému efektu stimuluje aj vznik nových organizačných štruktúr v regióne. Pokiaľ sa príjmy získané z cestovného ruchu investujú ako výdavky v tom istom regióne, indukovaným príjmom sa podporí vlastný región.

Z municipálneho pohľadu je cestovný ruch zdrojom zvýšenia príjmov rozpočtu mesta alebo obce. V regióne podporuje cestovný ruch rozvoj technickej i sociálnej infraštruktúry a dostáva do popredia otázku starostlivosti o životné prostredie. Ovplyvňuje tým postoje a mienku miestneho obyvateľstva, ktoré potom chápe cestovný ruch ako prínos nielen pre nich samotných, ale aj pre ich región ako priestor, v ktorom žijú.

Aby sa cestovný ruch rozvíjal v regióne v pozitívnom smere a minimalizovali sa jeho negatívne účinky, musí existovať niekto, kto ho bude koordinovať. Túto úlohu môžu plniť miestna akčná skupina v spolupráci s oblastnými organizáciami cestovného ruchu, podnikateľmi, verejnou správou a spolkami a pod. Ich úlohou bude usmerňovanie záujmov podnikateľov, miestneho obyvateľstva, návštevníkov regiónu ako aj prírodných a kultúrnych zdrojov.

Podpora malých a stredných podnikov je kľúčovým predpokladom rozvoja regionálne viazaných pracovných miest. Pre rozvoj regiónu je neodmysliteľné podporovať poľnohospodárstvo ako multifunkčné odvetvie. Dôležité je vytvoriť podmienky na komplexnú podporu rozvoja vidieckeho turizmu, ekoturizmu a agroturistiky, vrátane budovania infraštruktúry, chýbajúcich inštitúcií, informačného a rezervačného systému a podpory marketingu v cestovnom ruchu.

Ciele stratégie CLLD prispievajú k cieľom stratégie EU 2020 hlavne k prvému cieľu „Zamestnanosť“, k tretiemu cieľu „Zmena klímy a energetická udržateľnosť“ a k piatemu cieľu „Boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu“.

Ciele stratégie CLLD prispievajú k cieľom Integrovaného regionálneho operačného programu k Špecifickému cieľu č. 5.1.2: Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi

rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach a tiež k Špecifickému cieľu č. 5.1.1: Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií. Tak isto sú v súlade s globálnym cieľom IROP: Prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí.

Ciele stratégie CLLD prispievajú k hlavnému cieľu Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020: Podpora prenosu znalostí a inovácií v poľnohospodárstve, potravinárstve lesníctve a vidieckych oblastiach a podpora sociálnej inklúzie, znižovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach.

4.2. Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení

Vo väzbe na SWOT analýzy (kapitola 3.1), identifikáciu potrieb územia (kapitola 3.2), definovania vízie a strategického cieľa územia MAS Zlatá cesta (kapitola 4.1) boli stanovené nasledovné priority, ktoré sú podmienkou ďalšieho rozvoja územia:

Priorita 1: Hospodársky a ekonomický rozvoj

Priorita 2: Rozvoj sociálnej spoločnosti

Priorita 3: Vidiecky cestovný ruch a ochrana prírodného a kultúrneho dedičstva

Priorita 4: Infraštruktúra a služby pre obyvateľov

Priorita 5: Rozvoj partnerstva a efektívna činnosť MAS

Tabuľka č.4A Prepojenie územia s prioritami

Potreba územia	Priorita
1. Ekonomický rozvoj	Priorita 1,3,5
2. Rozvoj poľnohospodárstva	Priorita 1,3
3. Diverzifikácia poľnohospodárstva	Priorita 1,3
4. Rozvoj mikro a malého podnikania	Priorita 1,3
5. Rozvoj sociálnych a komunitných služieb	Priorita 2,3
6. Budovanie infraštruktúry pre vzdelávanie	Priorita 2,3,4
7. Rozvoj vidieckeho cestovného ruchu	Priorita 1,3,4,5
8. Rozvoj infraštruktúry malých rozmerov	Priorita 2,3,4,5

9. Rozvoj kultúry a voľného času	Priorita 2,3,4,5
10. Dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel	Priorita 1,3,4

Priorita 1: Hospodársky a ekonomický rozvoj

Popis:

Podpora malého a stredného podnikania, prosperita, podpora tradičných remesiel, poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo, výroba, predaj z dvora, regionálne produkty, gastronómia, služby, spolupráca, strieborná ekonomika, zelená ekonomika.

Špecifické ciele:

Špecifický cieľ 1.1: Podporou investícií a inovácií pre spracovanie a uvádzanie na trh poľnohospodárskych výrobkov dosiahnuť efektívnejšie využitie domáceho ekonomického, prírodného a ľudského potenciálu.

Špecifický cieľ 1.2: Podporou mladých poľnohospodárov zabezpečiť návrat mladých ľudí k pôde a zlepšiť ich ekonomickú situáciu a zamestnanosť.

Špecifický cieľ 1.3: Podporou investícií a inovácií do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností docieľiť diverzifikáciu poľnohospodárstva a zlepšiť zamestnanosť v regióne.

Špecifický cieľ 1.4: Zakladaním a podporou nových, inovatívnych mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb a družstiev oživiť ekonomický rozvoj v regióne, zlepšiť zamestnanosť a zamestnateľnosť.

Špecifický cieľ 1.5: Podporou existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb a družstiev prispieť k oživeniu ekonomického rozvoja v regióne, podpore inovatívnych projektov a zlepšeniu zamestnanosti.

Odôvodnenie:

Slabé stránky zo SWOT analýzy: nízka podnikateľská aktivita občanov, úpadok poľnohospodárstva a výroby, nedostatok pracovných príležitostí, odliv mladých ľudí mimo regiónu, do zahraničia.

Jednou z príležitostí ako dosiahnuť ekonomický rozvoj regiónu, je zabezpečiť rozvoj malého a stredného podnikania, podporovať mladých farmárov a rodinné farmy, tradičné remeslá. Ďalej je dôležité podporovať investície zamerané na spracovanie a uvádzanie poľnohospodárskych výrobkov na trh aj ako regionálnych produktov značky Hont, ďalej podporovať aktivity ako sú výstavba, rekonštrukcia, modernizácia objektov súvisiacich so spracovaním, skladovaním výrobkov, aktivity zamerané na rekonštrukciu a modernizáciu

zariadení, strojov, prístrojov a zavedenie inovatívnych technológií, nákup chladiarenských, mraziarenských špeciálnych automobilov, zavedenie technológií a postupov s cieľom vytvoriť nové alebo kvalitnejšie výrobky a otvorenie nových trhov a tiež podporovať investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností, rozvíjať vidiecky cestovný ruch a agroturistiku, modernizovať ubytovacie zariadenia a rozvíjať rekreačné a relaxačné služby, zamerať sa na alternatívnu medicínu, kultúrne a športové vyžitie, rekreáciu a pod.

Pri hospodárskom a ekonomickom rozvoji je dôležité dbať aj na zelenú ekonomiku, pričom ide o prijatie environmentálnych nákladov do ekonomiky a využívanie ekonomických nástrojov pri dosiahnutí cieľov trvalo udržateľného rozvoja a znižovanie neudržateľnej spotreby a výroby. Zelená ekonomika vytvára zelené pracovné príležitosti, efektívne využíva prírodné a energetické zdroje, rešpektuje hranice využívania prírodných zdrojov a ekologické limity a obmedzenia, uplatňuje integrovaný rozhodovací proces, chráni biodiverzitu a ekosystémy, prispieva k zníženiu chudoby, zvýšeniu blahobytu, zlepšeniu životných podmienok ľudí, zabezpečeniu ich sociálnej ochrany a prístupu k nevyhnutným potrebám.

S ekonomickým rozvojom regiónu súvisí aj strieborná ekonomika, kde už v súčasnosti kúpeľné mesto Dudince ako aj niektoré hotely sa orientujú vyslovene na klientov v dôchodcovskom veku. Potenciál, ktorý predstavujú inovatívne produkty a služby vyvinuté pre zvyšovanie kvality života v narastajúcom veku. Stále viac si uvedomujeme tento rastúci priestor, ktorý sa na trhu naskytl práve vďaka starnúcim spoluobčanom. V území je priestor aj pre starostlivosť o miestne prestaré obyvateľstvo a zdravotne postihnutých, ktoré môže podporovať miestnu ekonomiku. S rozvojom všetkých uvedených aktivít súvisí vytvorenie nových pracovných miest a tiež zabránenie odlivu mladých ľudí mimo regiónu.

Priorita 2: Rozvoj sociálnej spoločnosti

Popis: celoživotné vzdelávanie, vzdelávanie v oblasti vidieckeho cestovného ruchu, využitie priestorov škôl a školských zariadení pre rozvoj kultúry, voľnočasové aktivity, podpora alternatívnej medicíny, sociálne a komunitné služby, sociálna starostlivosť a zdravie, práca s marginalizovanými skupinami obyvateľstva, výchova .

Špecifické ciele:

Špecifický cieľ 2.1: Rozvojom sociálnych a komunitných služieb, podporou sociálnej inklúzie znížiť chudobu a zlepšiť kvalitu života miestnych obyvateľov.

Špecifický cieľ 2.2: Budovaním infraštruktúry vzdelávania docieľiť zlepšenie podmienok a kvality vzdelávacieho procesu a spokojnosť pedagógov a žiakov.

Odôvodnenie:

Slabé stránky zo SWOT analýz: nekvalifikovaná pracovná sila, nedostatok možností pre vzdelávanie dospelých, nezáujem o rekvalifikácie, absencia sociálnych zariadení, migrácia mladých ľudí do miest mimo regiónu – starnúce obyvateľstvo.

Starnúce obyvateľstvo vytvára početnú skupinu obyvateľstva, ktorá v podmienkach uplatňovania princípu aktívneho starnutia vytvára novú rastúcu skupinu spotrebiteľov so špecifickými požiadavkami ako sú ubytovacie služby priateľské starnutiu, služby súvisiace so starostlivosťou o majetok – správa finančných portfólií, investícií do nehnuteľností a pod. Rozvoj sociálnej spoločnosti bude podporovať: zriaďovanie nových alebo rekonštrukciu a modernizáciu existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb; nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôbených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie; vybudovanie a modernizáciu učební ZŠ, zavedenie celoživotného vzdelávania, využitie priestorov škôl pre rozvoj kultúry, voľnočasové aktivity; sebarealizáciu a udržanie mladých ľudí v regióne; zriadenie klubov a domovov dôchodcov, dobudovanie služieb pre občanov; podporu sociálnej práce, zavedenie inovatívnych terapií, ktoré prispievajú k lepšiemu začleneniu do spoločného života.

V území OZ Zlatá cesta žije až 68% obyvateľstva s neukončeným vzdelaním alebo so vzdelaním bez maturity. Vzdelanostná štruktúra je ovplyvnená prírodnými a geografickými podmienkami územia, taktiež aj ekonomickými, keďže ide o územie kde v minulosti prevažovala poľnohospodárska výroba. Pre zvýšenie vzdelanostnej úrovne v území bude potrebné podporovať celoživotné vzdelávanie občanov. Budeme sa zapájať do projektov cez

Operačný program Ľudské zdroje v rámci osí

Prioritná os č. 2 Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí,

špecifický cieľ 2.1.1: Zavedením záruky pre mladých nezamestnaných ľudí (UoZ), ktorí patria k NEET, zvýšiť zamestnanosť, zamestnateľnosť a účasť mladých ľudí na trhu práce

Prioritná os č. 4 Sociálne začlenenie

špecifický cieľ 4.1.2: Prevencia a eliminácia všetkých foriem diskriminácie

Priorita 3: Vidiecky cestovný ruch a ochrana prírodného a kultúrneho dedičstva

Popis:

Postavenie územia v rámci Banskobystrického kraja, lokalita UNESCO, vidiecky turizmus, zviditeľnenie regiónu na miestnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni, prírodný kultúrny potenciál, životné prostredie, využitie prírodných zdrojov a osobitostí krajiny, obnova pôvodného genofondu, investície do rekreačnej a turistickej infraštruktúry, podpora ubytovania na súkromí, podpora marketingových aktivít.

Špecifické ciele:

Špecifický cieľ 3.1: Podporou spolupráce rôznych subjektov (aj na medzinárodnej úrovni) prispieť k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu s dôrazom na ochranu prírodného, kultúrneho a historického potenciálu regiónu.

Odôvodnenie:

Slabé stránky zo SWOT analýz: nevyužitý kultúrno-historický potenciál, slabá interpretácia kultúrneho dedičstva, nedostatočná spolupráca v oblasti turizmu, nedostatok doplnkových služieb v oblasti turizmu, nízka spotreba domácej produkcie výrobkov a produktov v zariadeniach cestovného ruchu.

Región má vynikajúci potenciál na rozvoj cestovného ruchu pri súčasnej ochrane prírodného a kultúrneho dedičstva. Vzhľadom na slabé stránky sa bude táto priorita orientovať a posilňovať rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a agroturizmu, budovanie nových atrakcií a produktov, obnova kultúrnych a historických pamiatok objektov ľudovej architektúry, budovanie rozhľadní, amfiteátrův, rozvíjanie medzinárodnej spolupráce, investície do rekreačnej a turistickej infraštruktúry, podporu marketingových aktivít, investície, ktoré súvisia s vytvorením, udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním turisticky zaujímavých objektov, budov a miest vrátane príslušnej infraštruktúry – miestne kultúrne, historické, prírodné a iné objekty a zaujímavosti, zriadenie múzejných a galerijných zariadení a pod.; investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúl v turistických lokalitách na verejné využitie, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov, informačné body, smerové tabule, KIOSKy a pod.; budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických chodníkov, ich napojenie na náučné chodníky, budovanie doplnkovej infraštruktúry.

Priorita 4: Infraštruktúra a služby pre obyvateľov

Popis:

Územný a regionálny rozvoj, doprava, výstavba, infraštruktúra, služby, rekonštrukcia miestnych komunikácií, zelená ekonomika, verejné priestranstvá, parky, rekonštrukcie budov.

Špecifické ciele:

Špecifický cieľ 4.1: Investíciami do infraštruktúry malých rozmerov, úspor energie, obnoviteľných zdrojov energie zvýšiť kvalitu života, prispieť k ochrane životného prostredia a zdravia obyvateľov.

Špecifický cieľ 4.2: Rozvojom miestnych základných služieb prispieť k rozvoju kultúry trávenia voľného času, k zlepšeniu účasti obyvateľov na živote obce.

Špecifický cieľ 4.3: Budovaním dopravného prepojenia zlepšiť dostupnosť sídiel a možnosti cestovania obyvateľov za prácou, vzdelaním a službami.

Odôvodnenie:

Slabé stránky zo SWOT analýzy: nedobudovaná infraštruktúra, neupravené miestne komunikácie, neupravené verejné priestranstvá, chátrajúce obecné budovy

Priorita Infraštruktúra a služby pre obyvateľov sa bude orientovať na rekonštrukciu miestnych komunikácií a chodníkov, autobusové zastávky, odvodňovacie kanále, mosty, lávky, úpravu a tvorbu verejných priestranstiev, námestí, parkov, investície súvisiace so zlepšovaním vzhľadu obcí a s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry, na tvorbu parkov, športovísk a detských ihrísk, amfiteátrů, na investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov, na investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, na výstavbu/rekonštrukciu tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod.; ďalej na investície spojené s úsporou energie ako súčasť investícií do miestnych služieb, na investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov. Pri zelenej ekonomike nesmieme zabudnúť na samotnú populáciu. Každopádne, zelená ekonomika je najvhodnejší spôsob pre budúci vývoj a zdravú generáciu obyvateľstva.

Priorita 5: Rozvoj partnerstva a efektívna činnosť MAS

Popis:

Vytváranie predpokladom pre efektívnu implementáciu Stratégie CLLD, rozvíjanie zručností v oblasti lokálneho manažmentu v spolupráci zástupcov verejného a súkromného sektora.

Špecifické ciele:

Špecifický cieľ č. 5.1 Prispiet' k zvýšeniu spotreby miestnej produkcie a služieb ako regionálny produkt HONT vzdelávaním a sieťovaním výrobcov, spotrebiteľov a podnikateľov v cestovnom ruchu a spoluprácou partnerstva na národnej a nadnárodnej úrovni.

Špecifický cieľ č. 5.2 Podporou sociálnych, kultúrnych, spoločenských, duchovných a športových aktivít prispiet' k zlepšeniu života všetkých ekonomických a sociálnych skupín obyvateľstva.

Odôvodnenie:

Slabé stránky zo SWOT analýzy: nedostatočná spolupráca v oblasti turizmu, nedostatok doplnkových služieb v rámci vidieckeho turizmu, nízka spotreba domácej produkcie výrobkov a produktov v zariadeniach cestovného ruchu, slabá interpretácia kultúrneho dedičstva, migrácia mladých ľudí do miest a mimo regiónu

Priorita Budovanie spolupráce a efektívna činnosť MAS sa bude orientovať na podporu vidieckeho turizmu, drobného podnikania, rozvoja spolupráce na národnej aj nadnárodnej úrovni. Za efektívnej spolupráce samospráv, podnikateľských subjektov a občianskeho sektora vytvoríme celoročnú a kvalitnú ponuku konkurencie schopných služieb pri rozvíjaní vidieckeho cestovného ruchu. Pre špecifický cieľ č.5.2 sme vyčlenili z vlastných zdrojov sumu 30 000,00 € na podporu sociálnych, kultúrnych, spoločenských, duchovných a športových aktivít, ktoré prispievajú k zlepšeniu života všetkých ekonomických a sociálnych skupín obyvateľstva.

4.2.1 Priradenie potrieb.

Potreby identifikované v kapitole 3.2 sú ku každému špecifickému cieľu priradené v nasledovnej tabuľke:

Tabuľka č.4 B Priradenie potrieb územia k špecifickým cieľom Stratégie CLLD

Potreba územia	špecifický cieľ (primárne)	špecifický cieľ (sekundárne)
1. Ekonomický rozvoj	1.1	1.2, 1.3, 1.4, 1.5
2. Rozvoj poľnohospodárstva	1.2	1.1, 1.3
3. Diverzifikácia poľnohospodárstva	1.3	1.1, 1.2, 1.4, 1.5
4. Rozvoj mikro a malého podnikania	1.4, 1.5	1.1, 1.2, 1.3
5. Rozvoj sociálnych a komunitných služieb	2.1	3.1, 4.1, 4.2
6. Budovanie infraštruktúry pre vzdelávanie	2.2	2.1, 2.2
7. Rozvoj vidieckeho cestovného ruchu	3.1	1.1, 1.3, 4.1, 4.2, 4.3
8. Rozvoj infraštruktúry malých rozmerov	4.1	4.3
9. Rozvoj kultúry a voľného času	4.2	2.1, 3.1
10. Dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel	4.3	3.1

4.3 Súhrn strategického rámca

Tabuľka č. 3: Súhrnný prehľad strategického rámca

Vízia

„V malebnom prostredí vidieka pod majestátnym Sitnom žijú aktívni ľudia, ktorí v horizonte 10 rokov budujú spolupracujúci a prosperujúci región, intenzívne ale ohľaduplne využívajúci svoje prírodné kultúrne a historické dedičstvo pre rozvoj cestovného ruchu, ktorý úspešne absorbuje miestnu poľnohospodársku produkciu a služby ako regionálny produkt HONT a prispeje k trvaloudržateľnému rozvoju a ekonomickému a sociálnemu blahobytu všetkých generácií“		
Strategický cieľ		
Zvýšenou podporou drobného podnikania, diverzifikáciou poľnohospodárstva, rozvojom turizmu, ekoturizmu a spolupráce, zavedením inovácií, znižovaním chudoby, využitím prírodných a kultúrno-historických zdrojov s ohľadom na ochranu životného prostredia dosiahnuť trvaloudržateľný rozvoj regiónu a ekonomický a hospodársky blahobyt pre všetky generácie.		
Priorita 1: Hospodársky a ekonomický rozvoj		
Špecifický cieľ 1.1: Podporou investícií a inovácií pre spracovanie a uvádzanie na trh poľnohospodárskych výrobkov dosiahnuť efektívnejšie využitie domáceho ekonomického, prírodného a ľudského potenciálu. Špecifický cieľ 1.2: Podporou mladých poľnohospodárov zabezpečiť návrat mladých ľudí k pôde a zlepšiť ich ekonomickú situáciu a zamestnanosť. Špecifický cieľ 1.3: Podporou investícií a inovácií do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností docieľiť diverzifikáciu poľnohospodárstva a zlepšiť zamestnanosť v regióne. Špecifický cieľ 1.4: Zakladaním a podporou nových, inovatívnych mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb a družstiev oživiť ekonomický rozvoj v regióne, zlepšiť zamestnanosť a zamestnateľnosť. Špecifický cieľ 1.5: Podporou existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb a družstiev prispieť k oživeniu ekonomického rozvoja v regióne, podpore inovatívnych projektov a zlepšeniu zamestnanosti.		
Opatrenia PRV: <i>opatrenie PRV č. 4.2</i> <i>Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov</i> <i>opatrenie PRV č. 6.1</i> <i>Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov</i> <i>opatrenie PRV č.6.4</i> <i>Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností</i>	Opatrenia IROP: <i>špecifický cieľ IROP č. 5.1.1</i> <i>Aktivita 1 Zakladanie a podpora nových mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev</i> <i>špecifický cieľ IROP č. 5.1.1</i> <i>Aktivita 2 Podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev</i>	Iné opatrenia:

Priorita 2: Rozvoj sociálnej spoločnosti		
Špecifický cieľ 2.1: Rozvojom sociálnych a komunitných služieb, podporou sociálnej inklúzie znížiť chudobu a zlepšiť kvalitu života miestnych obyvateľov. Špecifický cieľ 2.2: Budovaním infraštruktúry vzdelávania docieľiť zlepšenie podmienok a kvality vzdelávacieho procesu a spokojnosť pedagógov a žiakov.		
Opatrenia PRV:	Opatrenia IROP: <i>špecifický cieľ IROP č.5.1.2</i> <i>Aktivita 3 Sociálne služby a komunitné služby</i> <i>špecifický cieľ IROP č. 5.1.2</i> <i>Aktivita 4 Infraštruktúra vzdelávania</i>	Iné opatrenia: OP Ľudské zdroje (MPSVR SR) <i>špecifický cieľ</i> 4.2.1, 6.1.3
Priorita 3: Vidiecky cestovný ruch a ochrana prírodného a kultúrneho dedičstva		
Špecifický cieľ 3.1: Podporou spolupráce rôznych subjektov (aj na medzinárodnej úrovni) prispieť k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu s dôrazom na ochranu prírodného, kultúrneho a historického potenciálu regiónu.		
Opatrenia PRV: <i>opatrenie PRV č. 7.5</i> <i>Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov</i>	Opatrenia IROP:	Iné opatrenia:
Priorita 4: Infraštruktúra a služby pre obyvateľov		
Špecifický cieľ 4.1: Investíciami do infraštruktúry malých rozmerov, úspor energie, obnoviteľných zdrojov energie zvýšiť kvalitu života, prispieť k ochrane životného prostredia a zdravia obyvateľov. Špecifický cieľ 4.2: Rozvojom miestnych základných služieb prispieť k rozvoju kultúry trávenia voľného času, k zlepšeniu účasti obyvateľov na živote obce. Špecifický cieľ 4.3: Budovaním dopravného prepojenia zlepšiť dostupnosť sídiel a možnosti cestovania obyvateľov za prácou, vzdelaním a službami.		
Opatrenia PRV: opatrenie PRV č. 7.2 <i>Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie</i>	Opatrenia IROP: <i>špecifický cieľ IROP č. 5.1.2</i> <i>Aktivita 5 Dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel</i>	Iné opatrenia: OP Ľudské zdroje (MPSVR SR) <i>špecifický cieľ 5.1.1</i>

<i>opatrenie PRV č. 7.4</i> <i>Podpora na investície do</i> <i>vytvárania zlepšovania alebo</i> <i>rozširovania miestnych</i> <i>základných služieb pre vidiecke</i> <i>obyvateľstvo vrátane voľného</i> <i>času a kultúry a súvisiacej</i> <i>infraštruktúry</i>		
Priorita 5: Rozvoj partnerstva a efektívna činnosť MAS		
Špecifický cieľ č.5.1 Prispieť k zvýšeniu spotreby miestnej produkcie a služieb ako regionálny produkt HONT vzdelávaním a sieťovaním výrobcov, spotrebiteľov a podnikateľov v cestovnom ruchu a spoluprácou partnerstva na národnej a nadnárodnej úrovni. Špecifický cieľ č.5.2 Podporou sociálnych, kultúrnych, spoločenských, duchovných a športových aktivít prispieť k zlepšeniu života všetkých ekonomických a sociálnych skupín obyvateľstva.		
Opatrenia PRV: 19 Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER - 19.3 Príprava a vykonávanie činností spolupráce miestnych akčných skupín - 19.4 Chod miestnej akčnej skupiny a animácia	Opatrenia IROP: -Aktivita 6 Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD	Iné opatrenia: Podpora kultúrneho, spoločenského, duchovného a športového života. všetkých ekonomických a sociálnych skupín obyvateľstva.

4.3.1 Prepojenie cieľov Stratégie CLLD na SWOT analýzu územia na príslušnosť k fokusovým oblastiam PRV a príslušnosť k špecifickým cieľom IROP.

Tabuľka č. 4C Intervenčná logika

Stratégia CLLD		SWOT analýza Stratégie CLLD		Kombinácia opatrení PRV	Príslušnosť cieľa k fokusovým oblastiam PRV	Cieľový ukazovateľ	Príslušnosť cieľa k špecifickým cieľom IROP
Priorita	Špecifický cieľ	Slabé stránky	Príležitosti				
1. Hospodársky a ekonomický rozvoj	ŠC 1.1 ŠC 1.2 ŠC 1.3 ŠC 1.4 ŠC 1.5	nízka podnikateľská aktivita občanov, úpadok poľnohospodárstva a výroby, nedostatok pracovných príležitostí, odliv mladých ľudí do zahraničia	rozvoj SHR, podpora malého a stredného podnikania a rodinných fariem, podpora tradičných remesiel, podpora predaja z dvora, využitie prírodných zdrojov	M04 M04 M06, M16 M06	2A 3A 6A 2B 5C	T4 T6 T20 T5 T16 R0168	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
2. Rozvoj sociálnej spoločnosti	ŠC 2.1 ŠC 2.2	nedostatok možností pre vzdelávanie dospelých, nezájem o rekvalifikácie, absencia sociálnych zariadení, migrácia mladých ľudí do miest mimo regiónu – prestárle obyvateľstvo	podporiť sebarealizáciu a udržať mladých ľudí v regióne, zaviesť celoživotné vzdelávanie, využitie priestorov škôl pre rozvoj kultúry, podporovať voľnočasové aktivity, zriadiť kluby a domovy dôchodcov, dobudovať služby pre občanov, podpora sociálnej práce			R0110	5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach
3. Vidiecky cestovný ruch	ŠC 3.1	nevyužitý kultúrno – historický potenciál slabá interpretácia kultúrneho dedičstva, nedostatočná spolupráca v oblasti turizmu, nedostatok	rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a agroturizmu, obnova kultúrnych a historických	M07, M19 M01, M07	6B 6C	T21 T22	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou

a ochrana prírodného a kultúrneho dedičstva		doplňkových služieb v oblasti turizmu	pamiatok objektov ľudovej architektúry, vybudovať rozhľadne, amfiteátre, rozvíjať medzinárodnú spoluprácu, investície do rekreačnej a turistickej infraštruktúry, podpora marketingových aktivít			T23 T24 R0168	podnikania a inovácií
4. Infraštruktúra a služby pre obyvateľov	ŠC 4.1: ŠC 4.2: ŠC 4.3:	nedobudovaná infraštruktúra, neupravené miestne komunikácie, nedostatočne využité obnoviteľné zdroje energie, neupravené verejné priestranstvá	dobudovať infraštruktúru a miestne komunikácie, rekonštrukcia obecných a cirkevných budov, zelená ekonomika	M07, M19 M01, M07	6B 6C	T21 T22 T23 T24 R0110	5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach
5: Rozvoj partnerstva a efektívna činnosť MAS	ŠC 5.1: ŠC 5:2	Prestárle obyvateľstvo v malých obciach Migrácia mladých ľudí do miest a mimo regiónu	Seberealizáciu a udržanie h ľudí v území Dobudovať služby pre občanov Podpora sociálnej práce Strieborná ekonomika	M01, M07 M01, M16	6B 1A	T21 T22 T23 T1 R0168	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií

4.3.2 Prepojenie špecifických cieľov stratégie CLLD s cieľmi a prioritami Partnerskej dohody SR na roky 2014 – 2020, Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) a Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR):

- **PRIORITA 1 Hospodársky a ekonomický rozvoj**

Špecifické ciele stratégie CLLD:

Špecifický cieľ 1.1: Podporou investícií a inovácií pre spracovanie a uvádzanie na trh poľnohospodárskych výrobkov dosiahnuť efektívnejšie využitie domáceho ekonomického, prírodného a ľudského potenciálu.

Špecifický cieľ 1.2: Podporou mladých poľnohospodárov zabezpečiť návrat mladých ľudí k pôde a zlepšiť ich ekonomickú situáciu a zamestnanosť.

Špecifický cieľ 1.3: Podporou investícií a inovácií do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností docieľiť diverzifikáciu poľnohospodárstva a zlepšiť zamestnanosť v regióne.

Špecifický cieľ 1.4: Zakladaním a podporou nových, inovatívnych mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb a družstiev oživiť ekonomický rozvoj v regióne, zlepšiť zamestnanosť a zamestnateľnosť.

Špecifický cieľ 1.5: Podporou existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb a družstiev prispieť k oživeniu ekonomického rozvoja v regióne, podpore inovatívnych projektov a zlepšeniu zamestnanosti.

Kľúčové opatrenia EPFRV zahŕňajú reštrukturalizáciu poľnohospodárskych podnikov, diverzifikáciu poľnohospodárskej produkcie a podporu poľnohospodársko-potravinárskej produkcie s vyššou pridanou hodnotou, vrátane miestnej produkcie a krátkych dodávateľských reťazcov, inovácie v oblasti spracovania, ako aj uvádzania vysoko kvalitných výrobkov na trh. Ďalej zahŕňajú, generačnú výmenu v poľnohospodárskom sektore, najmä prostredníctvom pomoci pri zakladaní podnikov pre mladých poľnohospodárov, podporu malých poľnohospodárskych podnikov, začlenenie prvovýrobcov do potravinového reťazca a riadenie rizík v poľnohospodárskych podnikoch prostredníctvom celej škály nástrojov.

TC 8: Podpora udržateľnosti a kvality zamestnanosti a mobility pracovnej sily

V súčasnosti sú veľké skupiny obyvateľstva reálne odrezané od trhu práce, čo sa bude bez zapájania komunit a rozvoja inkluzívneho trhu prehlbovať aj v budúcnosti. Je potrebné pokračovať v aktivitách sociálneho dialógu pri rozhodovaní o riešení aktuálnych ekonomických a sociálnych problémov spoločnosti a budovaní administratívnych kapacít v oblasti sociálneho dialógu, podnikateľského prostredia a podpory zamestnanosti.

Kľúčové problémy trhu práce, ktorým musí SR v nasledujúcom období čeliť sú: vysoká nezamestnanosť a nízka zamestnanosť (najmä žien, starších a nízkokvalifikovaných), dlhodobá nezamestnanosť, nezamestnanosť mladých ľudí, nedostatočná účinnosť a efektívnosť aktívnej politiky trhu práce a nízka mobilita domácej pracovnej sily.

Je dôležité posilniť úlohu poľnohospodárstva vo vidieckej zamestnanosti, zachovaním/rozširovaním poľnohospodárstva s vyššími nárokmi na objem a kvalitu ľudskej práce. Zároveň je žiaduce podporovať aj investície do nepoľnohospodárskych činností vo vidieckych oblastiach a diverzifikáciu poľnohospodárskych a lesohospodárskych podnikov.

Nedostatočné podmienky podnikania (1.1.2.3.2)

Nízka konkurencieschopnosť poľnohospodárstva (1.1.2.3.3.1)

Nízka konkurencieschopnosť potravinárskeho priemyslu (1.1.2.3.4)

Dlhodobá nezamestnanosť (1.1.4.1.1)

Odôvodnenie výberu opatrení stratégie CLLD k špecifickým cieľom 1.1, 1.2, 1.3, 1.4 a 1.5

Vybrané opatrenia z PRV

- 4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov
- 6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov
- 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností

Podpora modernizácie a vytváranie rodinných fariem

Podmienkou zvýšenia konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov je zvýšenie počtu fariem, ktoré získajú moderné budovy, stroje a technologické vybavenie. Je nevyhnutné prispôbiť sa legislatívnym, fytosanitárnym, veterinárnym a hygienickým normám EÚ. Primárnym cieľom je vybudovať silný a životaschopný poľnohospodársky sektor pomocou výkonnej trhovo orientovanej výroby, ktorý bude spĺňať požiadavky spotrebiteľov tým, že bude ponúkať rozsiahly sortiment potravín vysokej kvality spĺňajúcich všetky nevyhnutné zdravotné a hygienické predpisy. Na úrovni poľnohospodárstva sa tieto ciele dosiahnu investíciami do výrobných zariadení (hospodárske budovy, skladovacie kapacity, stroje a zariadenia, technológie s dôrazom na inovatívny prístup), ktoré budú spolufinancované v rámci programu. Zároveň sa podporia projekty zamerané na efektívne využívanie energie a podporujúce zakladanie tzv. rodinných fariem.

Podpora podmienok začínajúcich drobných podnikateľov

Podpora tvorby pracovných miest v malých podnikoch, predovšetkým začínajúcich podnikov formou poradenstva, odborných konzultácií a školení najmä pre začatie podnikania

a služieb, školenia a tréningy pre podporu tvorby nových pracovných miest formou samozamestnania a zamestnávania zo strany SZČO a MSP, podpora tvorby pracovných miest v MSP predovšetkým formou poradenstva, odborných konzultácií a pod., podpora overovania nových opatrení na trhu práce formou pilotných projektov, podpora rozvoja podnikania žien prostredníctvom vzdelávania žien a zakladania spoločných podporných centier pre ženy podnikateľky, zlepšenie prístupu k zamestnaniu a predchádzanie nezamestnanosti prostredníctvom podpory podnikania, vytvárania podnikov vo väzbe na potreby trhu práce a regionálnych trhov práce, školenia a tréningy pre podporu tvorby nových pracovných miest formou samozamestnania a zamestnávania zo strany MSP.

Rozvoj alternatívnych ekonomických činností pomôže stabilizovať zamestnanosť a zlepšiť príjem poľnohospodárov bez toho, aby zvýšili svoju produkciu primárnych potravín. Ide hlavne o rozširovania alternatívnych zdrojov príjmov obyvateľstva cestou zriaďovania doplnkových výrobných nepoľnohospodárskeho charakteru.

Vybrané aktivity z IROP (špecifický cieľ 5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií)

- Aktivita 1 Zakladanie a podpora nových mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev
- Aktivita 2 Podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev

Orientácia na nepoľnohospodárske aktivity

Rozvoj alternatívnych ekonomických činností pomôže stabilizovať zamestnanosť a zlepšiť príjem poľnohospodárov bez toho, aby zvýšili svoju produkciu primárnych potravín. Ide hlavne o rozširovania alternatívnych zdrojov príjmov obyvateľstva cestou zriaďovania doplnkových výrobných nepoľnohospodárskeho charakteru.

- **PRIORITA 2 Rozvoj sociálnej spoločnosti**

Špecifické ciele:

Špecifický cieľ 2.1: Rozvojom sociálnych a komunitných služieb, podporou sociálnej inklúzie znížiť chudobu a zlepšiť kvalitu života miestnych obyvateľov.

Špecifický cieľ 2.2: Budovaním infraštruktúry vzdelávania docieľť zlepšenie podmienok a kvality vzdelávacieho procesu a spokojnosť pedagógov a žiakov.

TC 9: Podpora sociálneho začlenenia, boj proti chudobe a akejkolvek diskriminácii

Sociálne vylúčenie môže viesť k chudobe na úrovni jednotlivca a rodiny, a tiež predstavuje ekonomické a finančné náklady pre spoločnosť. Vysoká miera dlhodobej nezamestnanosti je

trvalým problémom slovenskej spoločnosti a prevládajúcou príčinou nízkej životnej úrovne, vylúčenia a chudoby.

Dlhodobí nezamestnaní a iní znevýhodnení nezamestnaní sa umiestňujú na trhu práce problematicky, pretože stratili pracovné návyky, majú nevhodný kvalifikačný profil, z čoho plynie, že majú nižšiu produktivitu práce v porovnaní s ostatnými uchádzačmi. Ak sa zamestnávateľ rozhodne zamestnať takúto osobu, vystavuje sa riziku, že bude menej konkurencieschopný. Preto je tento problém väčšinou riešený formou dotácií, ktoré túto nerovnováhu kompenzujú. Problém však nastáva, ak je jej výška príliš vysoká. Vtedy dochádza k zneužívaniu systému a deformovaniu trhu. Ak je nastavená príliš nízko, je neúčinná a zamestnávateľom sa neoplatí zamestnávať znevýhodnené osoby.

Riziku chudoby sú vystavené najmä deti, mladí ľudia, osamelí rodičia, domácnosti s nezaopatrenými osobami, ľudia s prisťahovaleckým pôvodom a ľudia so zdravotným postihnutím. Navyše existujú celkom zrejmé rodové rozdiely, pričom ženy sú vo všeobecnosti viac ohrozené ako muži.

Ohrozenie sociálnym vylúčením sa týka aj osôb, ktorým sú poskytované sociálne služby alebo náhradná starostlivosť, hlavne detí, ktoré sú umiestnené v inštitucionálnych zariadeniach.

TC 10: Investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy, ako aj zručností a celoživotného vzdelávania

Hlavnou výzvou v oblasti vzdelávania je prepojenie obsahu vzdelávania s potrebami trhu práce, a to prostredníctvom zvýšenia kvality vzdelávania na všetkých stupňoch škôl od predprimárneho vzdelávania až po terciárne vrátane celoživotného vzdelávania, s dôrazom na inkluzívny rozmer poskytovaného vzdelávania, najmä pre MRK. Je dôležité, aby znevýhodnené skupiny mali rovnaký prístup k vzdelaniu a následne aj uplatneniu na trhu práce.

Intenzita ďalšieho vzdelávania (1.1.4.3.3.)

Rozvoj ľudského kapitálu a zlepšenie účasti na trhu práce (1.1.4)

Odôvodnenie výberu opatrení stratégie CLLD k špecifickému cieľu 2.1, 2.2:

Vybrané aktivity z IROP (špecifický cieľ 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach)

- Aktivita 3 Sociálne služby a komunitné služby
- Aktivita 4 Infraštruktúra vzdelávania

Sociálna starostlivosť a zdravie

Zvýšenie kvality poskytovaných služieb v sociálnej oblasti prostredníctvom rekonštrukcie, modernizácie a budovania nových zariadení sociálnych služieb – domovov dôchodcov a domovov sociálnych služieb, zariadení opatrovateľskej starostlivosti, pričom v rámci zariadení sociálnej infraštruktúry efektívne zabezpečovať aj doplnkové služby – stravovanie, zdravotná služba, záujmové aktivity a pod.

Starostlivosť o MRK

Podpora sociálnej inklúzie príslušníkov marginalizovanej rómskej komunity (MRK) prostredníctvom uľahčenia ich prístupu k formálnemu vzdelávaniu na všetkých stupňoch škôl, rozvoja alternatívnych foriem a nástrojov vyučovania a získavania zručností potrebných na trhu práce sa bude uskutočňovať prostredníctvom nasledovných aktivít, napr.: programy na uľahčenie prístupu a úspešné pôsobenie MRK vo vzdelávaní na všetkých stupňoch škôl (ZŠ vrátane nultých a prípravných ročníkov, tranzitívnych tried, ZUŠ, SŠ, univerzity, VŠ); prípravné a doučovacie kurzy pre študentov pochádzajúcich z MRK smerujúce k umožneniu pokračovania ich štúdiá na ďalších stupňoch škôl v systéme formálneho vzdelávania; projekty zamerané na získavanie praktických zručností a na odborné vzdelávanie a prípravu na pracovisku pre MRK; projekty integrácie príslušníkov MRK do štandardného vyučovacieho procesu a pod.

Podpora kultúrneho vyžitia znevýhodnených skupín obyvateľstva podporou tzv. živej kultúry, vydávaním periodickej a neperiodickej tlače.

Celoživotné vzdelávanie

Vytvoriť pre všetkých občanov možnosti prístupu k neustálemu vzdelávaniu sa, k vyhodnocovaniu nových informácií a adaptácii na lokálny i regionálny trh práce. Priblížiť vzdelávacie možnosti širokému okruhu potenciálnych záujemcov a to čo najbližšie k nim, napr. vytváraním lokálnych vzdelávacích stredísk na bežne prístupných miestach. Uľahčiť občanom prístup k opakovanému a pružnému nadobúdaniu nových kvalifikácií a tiež k prehľbovaniu kvalifikácie prostredníctvom kvalitného vzdelávania získaného okrem formálneho aj v neformálnom systéme vzdelávania a v systéme neformálneho učenia sa za pomoci komplexných služieb poradenstva. Podpora nových foriem vzdelávania (napr. dištančné vzdelávanie, e-learning); zavádzanie a podpora inovácií v ďalšom vzdelávaní; vytváranie a podpora regionálnych sietí rozličných inštitúcií - „učiace sa regióny“; networking a medzinárodná spolupráca.

Odborné vzdelávanie

Problematika celoživotného vzdelávania, zlepšovania zručností a vedomostí je vysoko aktuálnou celospoločenskou témou. Hlavne v obciach mimo ťažiskových rozvojových osí je potrebné naštartovať tento proces aj s ohľadom na vysokú mieru nezamestnanosti a vysoký odliv pracovnej sily zavedením nových foriem vzdelávania, zlepšenia prístupu k informáciám, využívaním moderných informačno – komunikačných technológií a tým dosiahnuť zlepšenie postavenia pracovnej sily na trhu práce.

- **PRIORITA 3 Vidiecky cestovný ruch a ochrana prírodného a kultúrneho dedičstva**

Špecifický cieľ 3.1: Podporou spolupráce rôznych subjektov (aj na medzinárodnej úrovni) prispieť k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu s dôrazom na ochranu prírodného, kultúrneho a historického potenciálu regiónu.

TC 6: Zachovanie a ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov

Medzi kľúčové problémy v tejto oblasti patrí: nedostatočná ochrana a nevyvážené využívanie vôd, nedostatočná recyklácia a energetické zhodnocovanie odpadov, nedostatočné zhodnocovanie kultúrneho a prírodného dedičstva, nedostatočná ochrana biodiverzity, problémy v oblasti ovzdušia, existencia environmentálnych záťaží.

Nedostatočná diverzifikácia ekonomických aktivít na vidieku (1.1.4.1.9)

Nedostatočné zhodnocovanie kultúrneho a prírodného dedičstva (1.1.4.1.7)

Odôvodnenie výberu opatrení stratégie CLLD k špecifickému cieľu 3.1:

Vybrané opatrenia z PRV

- 7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov
- **PRIORITA 4 Infraštruktúra a služby pre obyvateľov**

Špecifické ciele:

Špecifický cieľ 4.1: Investíciami do infraštruktúry malých rozmerov, úspor energie, obnoviteľných zdrojov energie zvýšiť kvalitu života, prispieť k ochrane životného prostredia a zdravia obyvateľov.

Špecifický cieľ 4.2: Rozvojom miestnych základných služieb prispieť k rozvoju kultúry trávenia voľného času, k zlepšeniu účasti obyvateľov na živote obce.

Špecifický cieľ 4.3: Budovaním dopravného prepojenia zlepšiť dostupnosť sídiel a možnosti cestovania obyvateľov za prácou, vzdelaním a službami.

TC 6: Zachovanie a ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov

V oblasti ochrany životného prostredia naďalej pretrváva potreba dobudovania a skvalitňovania environmentálnej infraštruktúry, zachovania a zlepšenia kvality jednotlivých zložiek životného prostredia a efektívnejšieho využívania prírodných zdrojov. Dôraz sa kladie aj na zníženie tvorby odpadu hlavne triedením a odstraňovaním čiernych skládok. Triedený zber odpadov je zavedený vo väčšine obcí, jeho efektívnosť ale nedosahuje požadované parametre.

Odôvodnenie výberu:

Obce z územia sa vyznačujú pozoruhodnou históriou, tradičnou architektúrou, avšak nekoordinovaný rozvoj, ale aj zlá ekonomická situácia ovplyvnila nielen vzhľad obcí, ale aj ich infraštruktúru. Pre zlepšenie kvality života a rozvoj vidieckeho cestovného ruchu bude potrebné venovať pozornosť vzhľadu obcí, infraštruktúre malého rozsahu (chodníky, zastávky, drobná architektúra a pod.), verejným priestranstvám (námestia a parky, cintoríny a pod.), verejným budovám (obecné úrady, školy, domy smútku a pod.), či službám v sociálnej, kultúrnej, športovej oblasti. V neposlednom rade bude potrebné obecné budovy vybavovať zariadeniami využívajúcimi obnoviteľné zdroje energií, resp. aplikovať opatrenia na adaptáciu zmeny klímy.

Stanovených 13 cieľov Stratégie CLLD prispieva aj k priereзовým cieľom PRV ako sú:

- **Prierezový cieľ: Životné prostredie**
- **Prierezový cieľ: Zmierňovanie zmeny klímy a adaptácia na ňu**
- **Prierezový cieľ: Inovácie**

Stanovených 13 cieľov Stratégie CLLD prispieva aj k hlavným prioritným oblastiam IROP ako sú:

Medzi hlavné prioritné oblasti riešené prostredníctvom prístupu CLLD patria:

- rozvoj miestnej ekonomiky a zamestnanosti využitím vnútorných zdrojov a zavádzaním inovácií a podpora rôznych foriem zamestnávania,
- ochrana ŽP, adaptácia na dôsledky klimatickej zmeny, efektívne a udržateľné hospodárenie so zdrojmi,
- budovanie kapacít a rozvoj občianskej spoločnosti v regiónoch,
- zlepšenie kvality a bezpečnosti vybavenosti a fyzickej regenerácie vidieckych oblastí podľa špecifických potrieb podľa úrovne ich rozvinutosti.

4.4 Integrované znaky stratégie CLLD

Stratégia CLLD obsahuje integrované znaky, ktoré boli uplatnené pri viacerých atribútoch:

Východiskovým rámcom pre zostavenie stratégie je Program rozvoja vidieka SR na roky 2014 – 2020 a Integrovaný regionálny operačný program. Každá oblasť intervencie a v nej zadefinované priority a opatrenia vychádzajú z procesu strategického plánovania a programovania v území a boli zadefinované na spoločných stretnutiach s občanmi a teda odrážajú reálne potreby územia.

Vízia vyjadruje predstavu obyvateľov o budúcich okolnostiach života v území. Je úzko prepojená na vnímanie aspektov kvality života v oblastiach ako – pracovné príležitosti, bývanie, životné prostredie, možnosti spoločenského života a oddychu. Je dôležité, že vízia bola naformulovaná spoločne, aby sa s ňou každý stotožnil. Takto sa vízia stala prostriedkom na začatie spoločnej tvorby rozhodnutí a komunikačného procesu v rámci partnerstva.

Strategický cieľ je vyjadrením zmeny, ktorá sa v dlhodobom časovom horizonte udeje v území, ak sa zrealizuje plánovaná intervencia (opatrenia, aktivity a finančný plán) v rozvojových – strategických prioritách. Naformulovaná zmena reflektuje situáciu v území – audit zdrojov, analýzy a vybrané rozvojové priority a je realistická (dosiahnuteľná v danom čase, s danými finančnými prostriedkami, v danom prostredí a s danými kapacitami). Strategický cieľ je merateľný prostredníctvom indikátorov dopadu a jeho naplnením sa nám podarí dosiahnuť ekonomický a hospodársky blahobyť pre všetky generácie v regióne Zlatej cesty.

Strategické priority sú rozvojovými prioritami, ktoré vzišli z problémovej analýzy. Koncentrácia investičného úsilia posunie územie k dosiahnutiu strategického cieľa. Špecifické ciele sú zámery, ktoré je potrebné dosiahnuť v rámci jednotlivých rozvojových priorít tak, aby intervencia viedla k dosiahnutiu strategického cieľa.

Do tvorby stratégie CLLD boli od počiatku plánovania zapojení partneri zo všetkých sektorov, ktorí sa aktívne zúčastňovali stretnutí pre prípravu stratégie. Pri tvorbe auditu sa vychádzalo s množstvom údajov z územia (od obcí, štatistického úradu, občanov), bol uskutočnený dotazníkový prieskum, aby sme sa od občanov dozvedeli ich potreby, následne bola urobená podrobná SWOT analýza územia, vytvorená vízia, priority, ciele a vybrané opatrenia a tak prepojením všetkých výstupov mohla vzniknúť integrovaná stratégia, ktorá reflektuje záujmy a potreby z územia.

Stratégia CLLD bola spracovaná na základe niekoľkoročných procesov programovania a plánovania v území. V predchádzajúcich rokoch bolo spracovaných niekoľko strategických rozvojových dokumentov pre mikroregionálne a regionálne združenia a samozrejme bola vypracovaná Integrovaná stratégia rozvoja územia, ktorá bola úspešne aj

implementovaná. Pre nové Programové obdobie sa niekoľkoročné výsledky za účasti všetkých zainteresovaných subjektov zosumarizovali a zaktualizovali na súčasnú situáciu a súčasné potreby.

Stratégia CLLD je nastavená tak, aby pri jej implementácii došlo k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu, ktorý bude propagovaný aj v zahraničí, k zlepšeniu ekonomického rozvoja územia (plánujeme vytvoriť 25 nových pracovných miest) s ochranou životného prostredia a racionálneho využitia prírodných zdrojov so zabezpečením trvalodržateľného rozvoja územia. Prínos stratégie prispeje k naplneniu cieľov PRV najmä v oblasti konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a potravinárstva a tiež prispeje k prierezovým cieľom ako sú inovácie a životné prostredie. Realizácia stratégie CLLD bude prínosom aj pre marginalizované skupiny obyvateľov, podporou komunitných centier a sociálnej práce. Títo sa budú podieľať priamo na jej implementácii - pri projektoch pôjde o terénne práce a úpravu verejných priestranstiev po ukončení projektu. Rómska kultúra sa bude prezentovať počas kultúrnych podujatí, ktoré sa budú v regióne konať. Zástupcovia MRK sa budú zúčastňovať exkurzií, seminárov a informačných aktivít, organizovaných Zlatou cestou, tak ako to bolo aj v predošlom programovom období. Naplnenie stratégie prispeje aj k rozvoju sociálnych a komunitných služieb a k infraštruktúre vzdelávania, k rozvoju striebornej ekonomiky.

Zameranie stratégie má viacodvetvový charakter na rôzne odvetvia miestnej ekonomiky (máme vybraných 6 opatrení z PRV a 5 aktivít z IROP) pričom prijímateľmi môžu byť rôzne subjekty a rôzni prijímatelia. Alokácie pre verejný sektor sú naplánované na 52% z oprávnených výdavkov a pre verejný sektor je to 48 % .

Stratégia CLLD je vypracovaná v súlade s inými strategickými dokumentmi na nadnárodnej, národnej, regionálnej a lokálnej úrovni tak aby došlo k napĺňaniu jednotlivých ukazovateľov PRV a IROP a hlavne k naplneniu strategického cieľa, ktorý bol formulovaný na základe analýzy a potrieb územia Zlatej cesty.

4.5 Inovatívne znaky stratégie CLLD

Územie Občianskeho združenia Zlatá cesta hľadá a bude hľadať zdroje a možnosti vo vlastnom prostredí alebo v napodobňovaní správania sa konkurencie, resp. učením sa na príklade iných území a následne implementuje nové prístupy ako inštitucionalizovanú podporu rozvoja územia.

Prínosom inovatívneho marketingu pre rozvoj územia:

- zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj územia a zvýšenie kvality života obyvateľov
- zlepšiť produktivitu a kvalitu územia
- zvýšiť atraktivitu obcí, miest a regiónu

- zlepšiť imidž územia
- hľadať riešenia doteraz neriešených problémov, zlepšiť atmosféru v území preukázaním snahy riešiť problémy

Inovačné prvky umožňujú lepšiu a objektívnejšiu formuláciu základných cieľov a opatrení, umožňujú aktívnejšiu zainteresovanosť obyvateľov na formulovaní cieľov stratégie, ale aj ich spoluzodpovednosť za realizáciu cieľov, umožňujú podieľať sa na manažovaní, riadení, realizácii, kontrole a monitoringu realizovaných projektov a aktivít. Cieľom inovačných prístupov je podporiť a zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj v území a zabezpečiť rast životnej úrovne prostredníctvom trvalo udržateľnej konkurenčnej výhody. Inovácie možno považovať za významný zdroj miestneho a regionálneho rozvoja.

Pri príprave stratégie CLLD boli zavedené nasledovné inovatívne prvky:

- použitie integrovaného prístupu k tvorbe stratégie, čo má za následok zvýšenie efektívnosti využitia verejných finančných prostriedkov, ako aj zlepšenie súčinnosti finančných tokov do územia pre naštartovanie jeho endogénneho rozvoja

Zavedenie inovatívnych prvkov v jednotlivých prioritách:

Priorita č. 1 Hospodársky a ekonomický rozvoj (PRV Opatrenie 4.2, 6.1, 6.4, IROP Aktivita 1 a 2)

Pri zavádzaní inovácií je dôležitou súčasťou poznať konkurenciu, jej silné a slabé stránky, zákazníkov, dodávateľov, trhy, riziká a ohrozenia.

Musí ísť o komplexný prístup, t.j. tvorivosť, ucelenosť, rovnováha, systémový prístup pri ktorom sa využijú schopnosti ľudských zdrojov. V rámci marketingu a propagácie treba využívať kontakty v regióne – obci, zainteresovanosť miestnu tlač, rozhlas, pozvať dodávateľova všetkými formami propagovať svoj podnik, výrobky, osobitosti a prednosti voči konkurencii a tak vytvárať stabilné obchodne vzťahy.

V súčasnosti sú veľkou prednosťou elektronické obchody a to najmä internet. Je to dokonalý informačný systém pre zákazníkov a obchodných partnerov ako aj pre verejnosť. Predstavuje urýchlenie a zníženie nákladov na komunikáciu firmy so zákazníkom. Taktiež znamená efektívny a okamžitý kontakt na potenciálnych zákazníkov. Je to pomoc pri zavedení a preniknutí nových výrobkov na trh. Poskytne informácie o trhu v odbore nášho podnikania, ale aj o konkurencii. Je potrebné využívať rôzne opatrenia smerujúce k podpore predaja.

Môže to byť prvý kontakt s potenciálnym zákazníkom, ako napr. návšteva veľtrhov, výstav a pod. Vyhľadávať osobne stretnutia a známosti, napr. pozývaním na podujatia u majiteľa pri rôznych príležitostiach, účasť na seminároch, konferenciách, výkladne skrine, atď. Oplatí sa ponúkať cenníky, prospekty, modely, popis výrobkov, poskytovanie obalov, paliet, priebežne

zabezpečovať kúpnu príťažlivosť viazaním zákazníka dodatočným úžitkom. Inovatívnosť je aj oceňovať stálejších zákazníkov k jubileám, sviatkom a významným dňom.

Efektívnou sa môže stať aj neosobná komunikácia so zákazníkom formou reklamy, podpory predaja a Public Relation. Taktiež osožnou môže byť aj osobná komunikácia a to hlavne osobný predaj. Tieto formy sa označujú ako propagačný mix čo je jeden z inovatívnych prvkov v regióne.

Inovatívne prvky pre prioritu č. 1 a jej opatrenia a aktivity:

- priaznivé, stabilné podnikateľské prostredie
- zhodnocovanie domácich prírodných zdrojov
- obnovovanie a zvyšovanie sortimentu výrobkov a služieb
- nový alebo zdokonalený výrobok alebo nová alebo zdokonalená služba, ktoré sú uplatniteľné na trhu
- nový alebo zdokonalený výrobný postup
- zavedenie nových alebo vylepšenie pôvodných technológií
- podpora nových investícií, ktoré zvyšujú produktivitu
- vzdelávanie majiteľov a zamestnancov pre efektívnejšie fungovanie
- strieborná ekonomika
- podpora zelenej ekonomiky

Priorita č. 2 Rozvoj sociálnej spoločnosti (IROP Aktivity 3 a 4)

Inovatívne prvky pre prioritu č. 2 a jej aktivity:

- venovať osobitnú pozornosť zraniteľným skupinám, ako sú mladí ľudia
- podporovať inovácie a reformy v oblasti sociálnych služieb s cieľom čeliť hlavným výzvam a rozvíjať inovatívne riešenia zodpovedajúce národnej, regionálnej a miestnej realite
- podporiť experimentovanie v sociálnej politike ako metódu na testovanie a hodnotenie inovatívnych riešení
- posilniť partnerstvo medzi verejným, súkromným a občianskym sektorom v aktivitách na zvyšovanie povedomia o využití a úžitku inovácií v sociálnej politike
- otvorenie škôl verejnosti (celoživotné vzdelávanie, voľno-časové aktivity mimo vyučovania)

Priorita č. 3 Vidiecky cestovný ruch a ochrana prírodného a kultúrneho dedičstva (PRV Opatrenie 7.5)

Región disponuje s dostatkom kvalitných povrchových vôd, s nenarušenými lesmi, zaujímavým reliéfom, či osobitnou faunou a flórou, kultúrno-historickými pamätihodnosťami, múzeami, galériami, ľudovými izbami, ľudovou architektúrou a pod.

a teda má najlepšie lepšie predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu a ekoturizmu (čo znamená že dovolenky sa ponúkajú v chránených územiach, vo vidieckom priestore či na historicky a kultúrne atraktívnych miestach s mottom „Prežívaj zážitky a ochraňuj hodnoty“). Trvalo udržateľný cestovný ruch má v území s početnými prírodnými hodnotami akým región Zlatá cesta je, charakter ekoturizmu a v kultúrne bohatom území charakter kultúrneho turizmu. Územie sa vyznačuje veľkým bohatstvom tradičnej ľudovej kultúry – nielen hmotnej ale aj nehmotnej (folklóru, zvykoslvia, remesiel) a preto je potrebné toto dedičstvo predkov uchovať aj pre budúce generácie.

S rozvojom turizmu súvisí aj rozvoj služieb - ide o ubytovacie, stravovacie, ale aj obchodné, zdravotnícke, telekomunikačné, policajné, bankové a zmenárenské služby, nevyhnutné pre uspokojovanie potrieb návštevníkov. Pozitívny imidž rozvoja. Imidž regiónu je v konečnom dôsledku tvorený postojmi a názormi návštevníkov. Regióny by sa mali prostredníctvom napr. kvalitatívnych zmien snažiť vytvoriť si pozitívny imidž a dobré meno. Postoj miestneho obyvateľstva k rozvoju cestovného ruchu. Cestovný ruch sa môže rozvíjať len v regiónoch, v ktorých obyvatelia chápu význam a prínos cestovného ruchu pre ich región, akceptujú ho a majú k cestovnému ruchu a návštevníkom vytvorený pozitívny vzťah. Ďalším kritériom pre rozvoj cestovného ruchu je životaschopnosť a profesionalita podnikateľov a manažérov. Ľudský potenciál je nevyhnutným predpokladom rozvoja regiónu. Rozvinutý cestovný ruch dokáže vytvoriť dostatok pracovných síl. V cestovnom ruchu nachádza uplatnenie nielen kvalifikovaná, ale aj nekvalifikovaná. V území ponúka cestovný ruch šancu posilniť regionálnu ekonomickú silu.

Inovatívne prvky pre prioritu č. 3 a jej opatrenia a aktivity:

- nové produkty
- nové zdroje ponuky
- preskúmanie nových trhov
- nové alebo zdokonalené služby
- nová klientela
- demograficky nové cieľové skupiny – vyššie príjmové skupiny, adrenalínoví turisti
- zmena v čase – celoročné využitie územia pre cestovný ruch
- ekoturizmus
- pozitívny imidž a dobré meno

- životaschopnosť a profesionalita podnikateľov a manažérov

Priorita č. 4 Infraštruktúra a služby pre obyvateľov (PRV Opatrenie 7.2, 7.4, IROP Aktivita 5)

Jedným z faktorov ovplyvňujúcim kvalitu života obyvateľov a atraktivitu územia je dobudovaná infraštruktúra a nové kvalitné služby pre obyvateľov. Dôležité je posilniť vybavenosť územia, rekonštruovať objekty kultúrno – spoločenského a športového významu, zvyšovať kvalitu a bezpečnosť miestnych komunikácií a verejných priestranstiev, zvýšiť konkurencieschopnosť sídiel.

Inovatívne prvky pre prioritu č. 4 pre jej opatrenia a aktivitu

- nové alebo zdokonalené služby pre občanov
- nové prístupy pri rozvoji územia či aktívne zapájanie skupín, ktoré doteraz stáli bokom verejného života, do rozhodovania o osude regiónu

Priorita č. 5. Rozvoj partnerstva a efektívna činnosť MAS (PRV Opatrenie 19.3, 19.4, IROP Aktivita 6)

OZ Zlatá cesta združuje príslušných zástupcov verejného a súkromného sektora a zastupuje existujúce miestne záujmové skupiny z rôznych sociálno – ekonomických sektorov v regióne. V rámci opatrení Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER a Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD je možné čerpať finančné prostriedky pre činnosť MAS. Združenie tak bude zabezpečovať efektívnu implementáciu stratégie CLLD a s tým súvisiaci regionálny rozvoj.

Inovatívne prvky pre prioritu č. 5 a jej opatrenia a aktivity

- pilotné projekty spolupráce
- projekty s inovatívnym charakterom
- inovatívne školenia a informačné aktivity
- získavanie inovatívnych zručností
- výmena a prenos inovatívnych skúseností
- sieťovanie rôznych sektorov

5. Implementačný rámec

5.1 Popis riadiaceho a implementačného procesu

5.1.1 Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS

Orgánmi združenia sú:

- 1. Valné zhromaždenie**
- 2. Výkonný výbor**
- 3. Výberová komisia**
- 4. Monitorovací výbor**
- 5. Predseda združenia – štatutár**
- 6. Revízna komisia**

Valné zhromaždenie

Valné zhromaždenie je najvyšším orgánom združenia, ktoré najmä

1. schvaľuje, mení a dopĺňa stanovy združenia
2. volí spomedzi seba členov výkonného výboru a jej náhradníkov,
3. volí spomedzi seba členov kontrolného orgánu - revíznej komisie a jej náhradníkov
4. rozhoduje o pomernom zastúpení zloženia výkonného výboru a monitorovacieho výboru a výberovej komisie
5. zriadi výberovú komisiu a monitorovací výbor MAS, volí a odvoláva členov monitorovacieho výboru a výberovej komisie MAS
6. rozhoduje o vylúčení člena zo združenia a o odvolaní člena výkonného výboru
7. schvaľuje integrovanú stratégiu CLLD a jej aktualizáciu, schvaľuje plán činnosti združenia a výročnú správu, schvaľuje rozpočet a správu o hospodárení združenia, schvaľuje sumu členského príspevku, rozhoduje o zániku združenia
8. rozhoduje o dobrovoľnom rozpustení združenia a o jeho zlúčení s iným združením, alebo dobrovoľným rozpustením, rozhoduje o zániku združenia. V prípade ak dôjde k zániku občianskeho združenia rozpustením alebo zlúčením s iným občianskym združením počas doby platnosti zmluvy o poskytnutí NFP na chod MAS, občianske združenie je povinné vrátiť čerpané finančné prostriedky z EPFRV resp. EFRR.

Valné zhromaždenie rozhoduje nadpolovičnou väčšinou hlasov prítomných členov, pričom každý z členov má jeden hlas. Valné zhromaždenie volí svoje orgány na dvojročné funkčné obdobie. Pomer členov všetkých orgánov združenia je min. 50% neverejný sektor a max. 50% verejný sektor

Výkonný výbor

Výkonný výbor je rozhodovacím orgánom združenia a za svoju činnosť sa zodpovedná valnému zhromaždeniu. Vykonáva činnosti v súlade so stanovami a internými riadiacimi smernicami. Má 7 členov (traja členovia verejný a štyria neverejný sektor)

Výkonný výbor najmä:

- a) riadi činnosť združenia v období medzi zasadnutiami valného zhromaždenia
- b) volí spomedzi seba a odvoláva predsedu a podpredsedov
- c) zodpovedá za vypracovanie a implementáciu stratégie CLLD a jej aktualizáciu
- d) predbežne schvaľuje projekty doporučené výberovou komisiou MAS na financovanie z Programu rozvoja vidieka SR a Integrovaného regionálneho operačného programu
- e) rozhoduje o prijatí fyzickej, alebo právnickej osoby za člena združenia,
- f) zriaďuje kanceláriu MAS, ktorá zabezpečuje manažovanie MAS,
- g) menuje a odvoláva manažéra MAS
- h) zabezpečuje výber hodnotiteľov a spôsob ich priradenia k jednotlivým žiadostiam o NFP s pomedzi zvolených členov výberovej komisie, vedie zoznam hodnotiteľov
- i) schvaľuje štatút, rozsah činnosti, organizačný poriadok a vykonávacie smernice manažmentu, monitorovacieho výboru a výberovej komisie

1/3 členov výkonného orgánu musí disponovať minimálne 5 ročnými skúsenosťami v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva, potravinárstva, rozvoja vidieka, regionálneho rozvoja apod.

Výberová komisia

1. Výberová komisia hodnotí a vyberá projekty, prostredníctvom, ktorých sa bude implementovať stratégia. Zároveň zostavuje a predkladá zoznam projektov, ktoré odporúča schváliť na financovanie z PRV výkonnému výboru.
2. Počet členov výberovej komisie je nepárny – 19 členov (pričom súkromný, občiansky a neziskový sektor musia byť zastúpení s min. 50 % všetkých rozhodujúcich hlasov a zástupcovia verejného sektora s max. 50 % všetkých rozhodujúcich hlasov a to počas celého obdobia implementácie stratégie CLLD)
3. Člen výberovej komisie nesmie hodnotiť projekt, ktorý predkladá ako konečný prijímateľ – predkladateľ projektu v rámci implementácie stratégie (resp. je štatutárnym zástupcom, zamestnancom, členom riadiacich orgánov a pod. v organizačnej štruktúre predkladaného projektu, alebo sa zúčastnil na jeho vypracovaní ako konzultant, poradca alebo expert). V prípade zistenia takejto skutočnosti, musí byť člen výberovej komisie nahradený iným členom.
4. Pre účely hodnotenia a výberu projektov konečného prijímateľa – predkladateľa projektu v rámci každej výzvy, výkonný výbor z 19 zvolených členov menuje spravidla na základe žrebovania vždy novú 3-7 člennú výberovú komisiu, ktorá sa môže skladať z rovnakých členov. V rámci jednej výzvy môže byť menovaná len jedna výberová komisia na celú výzvu, výnimkou môže byť len výmena členov z opodstatnených dôvodov (konflikt záujmov,

úmrtie člena výberovej komisie, jeho dlhodobá pracovná neschopnosť alebo nečinnosť a pod.).

Monitorovací výbor

1. Monitorovací výbor je 5 členným kontrolným orgánom, ktorý vykonáva najmä hodnotenie a kontrolu realizácie projektov v rámci stratégie, pripravuje a vypracováva správy o implementácii stratégie, správy o monitoringu za ročné obdobie.
2. Vykonáva monitoring priebehu vecného a finančného plnenia projektov za ročné obdobie.
3. Členovia monitorovacieho výboru musia pôsobiť (mať trvalé, prípadne prechodné bydlisko, sídlo alebo prevádzku) v území MAS, ale nemusia byť členmi MAS
4. Monitorovací výbor MAS na svojom prvom zasadnutí stanoví rozsah činnosti. Rozsah činnosti Monitorovacieho výboru MAS podlieha schváleniu Výkonným orgánom.
5. Činnosti monitorovacieho výboru sú stanovené v organizačnom poriadku združenia.

Revízna komisia

1. Revízna komisia je kontrolným orgánom združenia, ktorá sa za svoju činnosť zodpovedá Valnému zhromaždeniu. Má troch členov, pričom každý z nich je volený ako zástupca jedného z troch sektorov - verejného, občianskeho a podnikateľského a ich funkčné obdobie je dva roky
2. Členstvo v revíznej komisii je nezlučiteľné s členstvom v orgánoch združenia okrem valného zhromaždenia
3. Revízna komisia si volí spomedzi seba predsedu, ktorý ju zastupuje navonok.
4. Revízna komisia je oprávnená nahliadať do všetkých dokladov a záznamov, týkajúcich sa činnosti združenia, kontrolovať hospodárenie združenia, kontrolovať, či účtovné záznamy sú vedené v súlade so skutočnosťou a či sa činnosť združenia uskutočňuje v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmito stanovami.

Predseda združenia

1. Predseda je štatutárnym orgánom združenia, ktorý vystupuje v mene MAS navonok, podpisuje zmluvy.
2. Vo vzťahu PRV SR 2014-2020 predkladá na PPA protokol o výbere ŽoNFP z PRV SR 2014-2020 a vo vzťahu k IROP predkladá na RO pre IROP protokol o výbere ŽoNFP z IROP na RO pre IROP.
4. Predseda zvoláva a vedie zasadnutia výkonného výboru, pripravuje ich program, koná v jeho mene a zodpovedá za jeho činnosť.
5. Predseda riadi, usmerňuje a kontroluje činnosť manažmentu MAS medzi zasadnutiami výkonného výboru.

6. V prípade opodstatnených dôvodov (konflikt záujmov, dlhodobá pracovná neschopnosť alebo nečinnosť a pod.) zastupuje predsedu združenia niektorý z podpredsedov.

Kancelária MAS

1. Výkonný výbor zriaďuje kanceláriu MAS, ktorá pracuje na základe ním schváleného pracovného a organizačného poriadku a zabezpečuje spravovanie verejných prostriedkov ako aj manažovanie činnosti MAS a realizáciu úloh združenia

2. Na čele kancelárie je manažér MAS, menovaný výkonným výborom. Manažér musí mať ukončené stredoškolské vzdelanie s maturitou a viac ako 6 rokov praxe na zodpovedajúcej manažérskej pozícii alebo v oblasti projektového manažmentu alebo regionálneho rozvoja a prax v oblasti tvorby, implementácie a koordinácie projektov v rámci EŠIF, alebo ukončené vysokoškolské vzdelanie I. alebo II. stupňa a viac ako 4 roky praxe.

3. Administratívu a realizáciu úloh združenia zabezpečujú zamestnanci MAS, ktorí môžu byť len členmi najvyššieho orgánu.

Povinné prílohy k Stratégii CLLD: Stanovy, interné smernice, Personálne zloženie jednotlivých orgánov (získané vzdelanie a odborná prax sa dokladuje predložením profesijného životopisu a inými úradne overenými kópiami dokladov o vzdelaní, prípadne ďalšími úradne overenými kópiami relevantných certifikátov – predkladá manažér MAS a 1/3 členov výkonného orgánu)

Nepovinné prílohy: Menovitý zoznam členov všetkých orgánov OZ Zlatá cesta

5.1.2 Implementačný proces

Proces výberu, hodnotenia a schvaľovania žiadostí zahrňujúci vyhlásenie výzvy, príjem projektov, hodnotenie a výber na úrovni MAS, PPA resp. RO pre IROP, schválenie žiadosti je popísaný **v prílohe č. 3 k projektovému zámeru Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD.**

Všetky podmienky výzvy boli spracované v súlade s Programom rozvoja vidieka 2014-2020, s Integrovaným regionálnym operačným programom 2014-2020 a s nimi súvisiacimi usmerneniami, príručkami a dodatkami.

Oprávnení žiadatelia sa budú riadiť pravidlami, ktoré sú definované v prílohe č. 1 ku kapitole č. 5 Implementačný rámec a v Systéme nariadenia CLLD (LEADER a komunitný rozvoj) pre programové obdobie 2014-2020.

Výzva na predkladanie projektov v rámci implementácie stratégie CLLD bude zverejnená okrem povinného zverejnenia na stránkach RO aj na viditeľnom a voľne prístupnom mieste a taktiež bude v rámci územia šírená rôznymi spôsobmi – prostredníctvom miestnych

a regionálnych novín, e-mailovou korešpondenciou, informovaním cez obecné rozhlas, na informačných seminároch ako aj na internetovej stránke OZ Zlatá cesta.

V rámci implementácie Stratégie CLLD sa budeme riadiť Zákomom o EŠIF, ktorý v§46 ustanovuje pravidlá pre posudzovanie konfliktu záujmov v rámci celého procesu poskytovania príspevkov z EŠIF. V konaní o ŽoNFP sa bude posudzovať konflikt záujmov za obdobie 1 rok pred vyhlásením výzvy alebo vyzvania podľa zákona o EŠIF po ukončení realizácie projektu.

Podávanie a prijímanie ŽoNFP je stanovené na minimálne 20 pracovných dní pred ukončením výzvy a najneskôr do 30 pracovných dní po poslednom možnom dátume na prijímanie ŽoNFP musí byť zaslaný protokol o výbere ŽoNFP na riadiaci orgán.

Harmonogram výziev pre opatrenia (PRV) a aktivity (IROP) a vlastné opatrenie je nasledovný:

Opatrenia PRV:

4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzania na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov

- 6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov
- 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností
- 7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov energie
- 7.4 Podpora na investície do vytvárania zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry
- 7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov

Tabuľka č. 1 Harmonogram výziev pre opatrenia PRV

Opatrenie/aktivity	01/2016	02/2016	01/2017	02/2017	01/2018	02/2018	01/2019	02/2019	01/2020	02/2020
4.2			X		X					
6.1		X		X						
6.4		X		X						

7.2	X		X		X					
7.4	X		X	X						
7.5		X			X					

Aktivity IROP:

- Aktivita 1 Zakladanie a podpora nových mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev
- Aktivita 2 Podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev
- Aktivita 3 Sociálne služby a komunitné služby
- Aktivita 4 Infraštruktúra vzdelávania
- Aktivita 5 Dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel

Tabuľka č. 2 Harmonogram výziev pre aktivity IROP

Opatrenie/aktivita	01/2016	02/2016	01/2017	02/2017	01/2018	02/2018	01/2019	02/2019	01/2020	02/2020
Aktivita 1				X		X	X			
Aktivita 2				X		X	X			
Aktivita 3			X		X					
Aktivita 4			X		X		X			
Aktivita 5			X		X					

Vlastné opatrenie č. 1 Podpora kultúrneho spoločenského, duchovného a športového života všetkých ekonomických a sociálnych skupín obyvateľstva.

Tabuľka č.3 Harmonogram výziev pre vlastné opatrenia

Opatrenie/aktivity	01/2016	02/2016	01/2017	02/2017	01/2018	02/2018	01/2019	02/2019	01/2020	02/2020
Opatrenie č.1								X	X	

5.2 Akčný plán

Akčný plán stratégie Občianskeho združenia je bližšou špecifikáciou opatrení a konkrétnych krokov, realizáciou ktorých sa dosiahnu stanovené ciele stratégie. Akčný plán definuje základné podmienky realizácie opatrení v zmysle príslušných článkov nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 a cieľov politiky rozvoja vidieka a zohľadňujú dohodnuté pravidlá komplementarity v rámci CLLD medzi PRV a IROP (medzi fondmi EPFRV a EFRR), ako aj dodržiavajú podmienku, že rovnaký výdavok nesmie byť refinancovaný z viacerých zdrojov.

Opatrenia PRV

Tabuľka č. 4.A: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	M07 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
Ciele a opis opatrenia	Špecifický cieľ 4.1: Investíciami do infraštruktúry malých rozmerov, úspor energie, obnoviteľných zdrojov energie zvýšiť kvalitu života, prispieť k ochrane životného prostredia a zdravia obyvateľov. Odôvodnenie: V regióne Zlatá cesta sa nachádza veľa malých obcí, ktorým obecné rozpočty nedovoľujú vyčleňovať dostatočné finančné zdroje na realizáciu aktivít súvisiacich so zlepšením infraštruktúry, komunikačnej napojenosti, estetizáciu a revitalizáciu verejných priestranstiev a teda celkovým zlepšením stavu životného prostredia. Oprávnené činnosti (aktivity): 1. výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok, výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní. V prípade investícií do miestnych komunikácií, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi

	vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidiekeho cestovného ruchu a pod.); 2. zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod.																		
Oprávnení prijímatelia	obce z územia Zlatá cesta																		
Intenzita pomoci ¹	v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020 Výška podpory: 100% z celkových oprávnených výdavkov v súlade s maximálnym limitom určeným výzvou.																		
Oprávnené výdavky ²	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP 1. Výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné „ozelenenie“ objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce 2. Súvisiace všeobecné náklady definované v časti 1.2 Všeobecné podmienky oprávnenosti pre projektové opatrenia v zmysle Prílohy č. 1 k Príručke pre žiadateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku PRV 2014-2020 (v zmysle čl. 45 nariadenia 1305/2013 v PRV 2014-2020 kapitola 8.1.3.). Podrobné špecifikácia oprávnených a neoprávnených výdavkov bude stanovená v jednotlivých výzvach na predkladanie ŽoNFP.																		
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	minimálna výška 3 000,- € maximálna výška 70 000,- €																		
Finančný plán	<table><tr><td></td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>menej rozvinutý región</td><td>300000</td><td>225000</td><td>75000</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>Spolu</td><td>300000</td><td>225000</td><td>75000</td><td>0</td><td>0</td></tr></table>		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	menej rozvinutý región	300000	225000	75000	0	0	Spolu	300000	225000	75000	0	0
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné														
menej rozvinutý región	300000	225000	75000	0	0														
Spolu	300000	225000	75000	0	0														
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií ³	v súlade s PRV / IROP, vlastné Výberové a hodnotiace kritériá sú uvedené v Prílohe č. 3 k projektovému zámeru „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“ a boli vypracované v súlade s nariadeniami PRV a IROP, MAS v rámci hodnotiacich kritérií si definovala uprednostnenie (bodové zvýhodnenie) projektov s vyšším spolufinancovaním zo strany žiadateľa.																		
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><td>Kód /ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr><tr><td>T21</td><td>Percentuálny podiel vidiekeho obyvateľstva, na ktoré</td><td>Percentuálny podiel obyvateľstva</td><td>0</td><td>100%</td></tr></table>	Kód /ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	T21	Percentuálny podiel vidiekeho obyvateľstva, na ktoré	Percentuálny podiel obyvateľstva	0	100%								
Kód /ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota															
T21	Percentuálny podiel vidiekeho obyvateľstva, na ktoré	Percentuálny podiel obyvateľstva	0	100%															

¹ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

² v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

³ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

		sa vzťahuje stratégia miestneho rozvoja				
	T22	Percentuálny podiel vidieckeho obyvateľstva, ktoré má prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry	Percentuálny podiel obyvateľstva	0	25%	
	T23	Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (LEADER)	Počet pracovných miest	0	1	
Indikatívny harmonogram výziev		Uvedený v tabuľke č.1 Harmonogram výziev pre opatrenia PRV				

Tabuľka č. 4.B: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	M07 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
Ciele a opis opatrenia	Špecifický cieľ 4.2: Rozvojom miestnych základných služieb prispieť k rozvoju kultúry trávenia voľného času, k zlepšeniu účasti obyvateľov na živote obce. Odôvodnenie: Na základe analýzy územie ešte nemá uspokojivý stav verejných budov, športovísk a aktivít súvisiacich so zlepšením kultúrno - spoločenského a športového vyžitia, v obciach s nachádzajú objekty s energetickou náročnosťou, ktorú je potrebné znížiť rekonštrukciou a modernizáciou. Neustále je potrebné venovať pozornosť aj odstraňovaniu čiernych skládok a teda celkovo vylepšovať vybavenosť a ochranu životného prostredia. Oprávnené činnosti (aktivity): 1. investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov; 2. zriadenie nových, prístavba, prestavba, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia; 3. investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu; 4. investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov); 5. investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod. 6. investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb.

Oprávnení prijímateľa	obce z územia Zlatá cesta																		
Intenzita pomoci ⁴	<i>v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020</i> Výška podpory: 100% z celkových oprávnených výdavkov v súlade s maximálnym limitom určeným výzve.																		
Oprávnené výdavky ⁵	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP</i> 1.Výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné „ozelenenie“ objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce a vrátane nákladov súvisiacich s investíciami do využívania OZE a do úspor energie, pokiaľ sú tieto investície súčasťou iných investícií v rámci operácie, 2. Súvisiace všeobecné náklady definované v časti 1.2 Všeobecné podmienky oprávnenosti pre projektové opatrenia v zmysle Prílohy č. 1 k Príručke pre žiadateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku PRV 2014-2020 (v zmysle čl. 45 nariadenia 1305/2013 v PRV 2014-2020 kapitola 8.1.3.). Podrobné špecifikácia oprávnených a neoprávnených výdavkov bude stanovená v jednotlivých výzvach na predkladanie ŽoNFP																		
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	minimálna výška 3 000,- € maximálna výška 70 000,- €																		
Finančný plán	<table><tr><td></td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>menej rozvinutý región</td><td>500000</td><td>375000</td><td>125000</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>Spolu</td><td>500000</td><td>375000</td><td>125000</td><td>0</td><td>0</td></tr></table>		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	menej rozvinutý región	500000	375000	125000	0	0	Spolu	500000	375000	125000	0	0
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné														
menej rozvinutý región	500000	375000	125000	0	0														
Spolu	500000	375000	125000	0	0														
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií ⁶	<i>v súlade s PRV / IROP, vlastné</i> Výberové a hodnotiace kritériá sú uvedené v Prílohe č. 3 k projektovému zámeru „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“ a boli vypracované v súlade s nariadeniami PRV a IROP, MAS v rámci hodnotiacich kritérií si definovala uprednostnenie (bodové zvýhodnenie) projektov s vyšším spolufinancovaním zo strany žiadateľa.																		
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr><tr><td>T21</td><td>Percentuálny podiel vidieckeho obyvateľstva, na ktoré sa vzťahuje stratégia miestneho rozvoja</td><td>Percentuálny podiel obyvateľstva</td><td>0</td><td>100%</td></tr><tr><td>T22</td><td>Percentuálny podiel vidieckeho obyvateľstva, ktoré má prospech zo</td><td>Percentuálny podiel obyvateľstva</td><td>0</td><td>45%</td></tr></table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	T21	Percentuálny podiel vidieckeho obyvateľstva, na ktoré sa vzťahuje stratégia miestneho rozvoja	Percentuálny podiel obyvateľstva	0	100%	T22	Percentuálny podiel vidieckeho obyvateľstva, ktoré má prospech zo	Percentuálny podiel obyvateľstva	0	45%			
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota															
T21	Percentuálny podiel vidieckeho obyvateľstva, na ktoré sa vzťahuje stratégia miestneho rozvoja	Percentuálny podiel obyvateľstva	0	100%															
T22	Percentuálny podiel vidieckeho obyvateľstva, ktoré má prospech zo	Percentuálny podiel obyvateľstva	0	45%															

⁴ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

⁵ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

⁶ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

		zlepšenia služieb/infraštruktúry			
	T23	Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (LEADER)	Počet pracovných miest	0	1
Indikatívny harmonogram výziev	Uvedený v tabuľke č.1 Harmonogram výziev pre opatrenia PRV				

Tabuľka č. 4.C: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	M07 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
Ciele a opis opatrenia	Špecifický cieľ 3.1: Podporou spolupráce rôznych subjektov (aj na medzinárodnej úrovni) prispieť k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu s dôrazom na ochranu prírodného, kultúrneho a historického potenciálu regiónu. Odôvodnenie: Územie disponuje jedinečným prírodným a kultúrnym – historickým potenciálom, ktorý však nie je v dostatočnej miere prezentovaný hlavne smerom navonok. V oblasti cestovného ruchu je dôležité zvýšiť rozmanitosť a kvalitu ponuky cestovného ruchu a kúpeľníctva na Slovensku s dôrazom na komplexnosť služieb cestovného ruchu s celoročným využitím (využitie minerálnych a geotermálnych prameňov pre rozvoj letnej a zimnej turistiky s kompletnými službami pre zákazníka a pod.) Dôležitá je aj podpora rozvoja informačných služieb cestovného ruchu a podpora propagačných a prezentačných aktivít cestovného ruchu na regionálnej, národnej aj medzinárodnej úrovni. Oprávnené činnosti (aktivity): 1. Investície súvisiace s vytvorením, udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním turisticky zaujímavých objektov, bodov a miest vrátane príslušnej infraštruktúry – miestne kultúrne, historické, 2. prírodné a iné objekty a zaujímavosti, zriadenie múzejných, galerijných zariadení a pod.; 3. Investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií, informačných tabulí v turistických lokalitách na verejné využitie, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov, informačné body, smerové tabule, KIOSKY a pod.; 4. Investície zamerané na budovanie, rekonštrukciu náučných cykloturistických chodníkov, budovanie doplnkovej infraštruktúry (odpočinkové miesta, prístrešky, stojany na bicykle a pod.), 5. výstavba vyhliadkových veží, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia na existujúcich cykloturistických trasách a pod.
Oprávnení prijímatelia	obce z územia Zlatá cesta

Intenzita pomoci ⁷	v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020 Výška podpory: 100% z celkových oprávnených výdavkov v súlade s maximálnym limitom určeným výzve.																									
Oprávnené výdavky ⁸	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP Podrobné špecifikácia oprávnených a neoprávnených výdavkov bude stanovená v jednotlivých výzvach na predkladanie ŽoNFP																									
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	minimálna výška 3 000,- € maximálna výška 70 000,- €																									
Finančný plán	<table><tr><td></td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>menej rozvinutý región</td><td>100000</td><td>75000</td><td>25000</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>Spolu</td><td>100000</td><td>75000</td><td>25000</td><td>0</td><td>0</td></tr></table>							Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	menej rozvinutý región	100000	75000	25000	0	0	Spolu	100000	75000	25000	0	0		
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																					
menej rozvinutý región	100000	75000	25000	0	0																					
Spolu	100000	75000	25000	0	0																					
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií ⁹	v súlade s PRV / IROP, vlastné Výberové a hodnotiace kritériá sú uvedené v Prílohe č. 3 k projektovému zámeru „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“ a boli vypracované v súlade s nariadeniami PRV a IROP, MAS v rámci hodnotiacich kritérií si definovala uprednostnenie (bodové zvýhodnenie) projektov s vyšším spolufinancovaním zo strany žiadateľa.																									
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr><tr><td>T21</td><td>Percentuálny podiel vidieckeho obyvateľstva, na ktoré sa vzťahuje stratégia miestneho rozvoja</td><td>Percentuálny podiel obyvateľstva</td><td>0</td><td>100%</td></tr><tr><td>T22</td><td>Percentuálny podiel vidieckeho obyvateľstva, ktoré má prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry</td><td>Percentuálny podiel obyvateľstva</td><td>0</td><td>15%</td></tr><tr><td>T23</td><td>Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (LEADER)</td><td>Počet pracovných miest</td><td>0</td><td>1</td></tr></table>						Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	T21	Percentuálny podiel vidieckeho obyvateľstva, na ktoré sa vzťahuje stratégia miestneho rozvoja	Percentuálny podiel obyvateľstva	0	100%	T22	Percentuálny podiel vidieckeho obyvateľstva, ktoré má prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry	Percentuálny podiel obyvateľstva	0	15%	T23	Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (LEADER)	Počet pracovných miest	0	1
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota																						
T21	Percentuálny podiel vidieckeho obyvateľstva, na ktoré sa vzťahuje stratégia miestneho rozvoja	Percentuálny podiel obyvateľstva	0	100%																						
T22	Percentuálny podiel vidieckeho obyvateľstva, ktoré má prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry	Percentuálny podiel obyvateľstva	0	15%																						
T23	Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (LEADER)	Počet pracovných miest	0	1																						
Indikatívny harmonogram výziev	Uvedený v tabuľke č.1 Harmonogram výziev pre opatrenia PRV																									

⁷ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

⁸ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

⁹ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

--	--

Tabuľka č. 4.D: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	M04 Investície do hmotného majetku
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	4.2 Podpora pre investície na spracovanie / uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	3A – Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín a organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií
Ciele a opis opatrenia	Špecifický cieľ 1.1: Podporou investícií a inovácií pre spracovanie a uvádzanie na trh poľnohospodárskych výrobkov dosiahnuť efektívnejšie využitie domáceho ekonomického, prírodného a ľudského potenciálu. Odôvodnenie: Podmienkou zvýšenia konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov je zvýšenie počtu fariem, ktoré získajú moderné budovy, stroje a technologické vybavenie. Je nevyhnutné prispôbiť sa legislatívnym, fytosanitárnym, veterinárnym a hygienickým normám ÚÚ. Primárnym cieľom je vybudovať silný a životaschopný poľnohospodársky sektor pomocou výkonnej trhovo orientovanej výroby, ktorý bude spĺňať požiadavky spotrebiteľov tým, že bude ponúkať rozsiahly sortiment potravín vysokej kvality spĺňajúcich všetky nevyhnutné zdravotné a hygienické predpisy. Na úrovni poľnohospodárstva sa tieto ciele dosiahnu investíciami do výrobných zariadení (hospodárske budovy, skladovacie kapacity, stroje a zariadenia, technológie s dôrazom na inovatívny prístup), zároveň sa podporia projekty zamerané na efektívne využívanie energie . Pre efektívny odbyt poľnohospodárskych produktov v súčasných podmienkach na agrárnom trhu EÚ je pre prvovýrobcov nutné zriadiť a modernizovať objekty súvisiace so spracovaním, skladovaním a uvádzaním na trh poľnohospodárske a potravinárske výrobky a s tým súvisí aj vybudovanie nových podnikových predajní. Oprávnené činnosti (aktivity): 1. výstavba vrátane prípravy staveniska, rekonštrukcia a modernizácia objektov súvisiacich so spracovaním, skladovaním, uvádzaním na trh a/alebo vývojom poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane kancelárií (sklady obalových materiálov, čistiacich a dezinfekčných prostriedkov a pomôcok); 2. obstaranie, rekonštrukcia a modernizácia zariadení, strojov, prístrojov a technológií, spracovateľských a výrobných kapacít, vrátane laboratórneho vybavenia a detektorov kovov v rámci procesu spracovania, skladovania, uvádzania na trh produktov a /alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane produktov s chráneným označením pôvodu, chráneným zemepisným označením a zaručených tradičných špecialít podľa osobitného predpisu (nariadenie EÚ č. 1151/2012, nariadenie (EÚ) č. 1308/2013); 3. stavebné alebo technologické investície na vytvorenie alebo modernizáciu miestnej zbernej siete - príjem, skladovanie, úprava, triedenie a balenie; 4. nákup chladiarenských, mraziarenských alebo termoizolačných nákladných, osobných alebo špeciálnych automobilov, prívesov

	a návesov, nákladných automobilov a prívesov (návesov) špecializovaných na prepravu zvierat (aj nad 3,5 t), manipulačných vozíkov v súvislosti so spracovaním, resp. uvádzaním na trh 5. zavedenie technológií a postupov s cieľom vytvoriť nové alebo kvalitnejšie výrobky a otvorenie nových trhov, najmä v súvislosti s krátkym dodávateľským reťazcom vrátane podpory uvádzania výrobkov na trh alebo vypracovania programov správnej výrobnéj praxe; 6. stavebné alebo technologické investície podporujúce lepšie využitie alebo elimináciu vedľajších produktov alebo odpadu a čistiarne odpadových vôd; 7. investície v súvislosti s výrobou a miešaním krmív z poľnohospodárskych produktov 8. investície na vybudovanie a zariadenie vlastných podnikových predajní; 9. investície do zlepšenia pracovného prostredia pre zamestnancov (hygienické zariadenia, jedálne, odpočívárne, klimatizácia).
Oprávnení prijímateľa	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP</i> 1. Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby (s výnimkou rybných produktov) v rámci celého rozsahu činnosti. 2. Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby ako aj spracovania vlastnej produkcie. V tomto prípade prijímateľ podpory bude môcť predávať výhradne výrobky, na ktoré sa ako vstup vzťahuje príloha I ZFEÚ.
Intenzita pomoci ¹⁰	1. výstup v rámci prílohy I. k ZFEÚ zoznam produktov prílohy 1 zmluvy o zložení ES <u>Základná miera podpory z celkových oprávnených výdavkov:</u> pre mikro, malý a stredný podnik: • 50% v prípade menej rozvinutých regiónov (mimo Bratislavského kraja); <u>Zároveň platí, že základná miera podpory sa zvýši o 20%:</u> • v prípade operácií v rámci operačných skupín EIP; • v prípade integrovaných projektov sinými opatreniami. Miera podpory sa môže zvýšiť kombinovane najviac do 90% z celkových oprávnených výdavkov. 2. výstup mimo prílohy I. k ZFEÚ zoznam produktov prílohy 1 zmluvy o zložení ES <u>Miera podpory z celkových oprávnených výdavkov pre mikro a malé podniky:</u> • 55% v prípade BB kraja
Oprávnené výdavky ¹¹	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP</i> 1. investície do dlhodobého hmotného majetku vrátane lízingu a investícií na zlepšenie kvalitatívnych vlastností nehnuteľného dlhodobého hmotného majetku spojené s opisom činnosti; 2. investície do dlhodobého nehmotného majetku (nadobudnutie alebo vývoj počítačového softvéru a nadobudnutie patentových práv, licencií, autorských práv a ochranných známok v spojitosti

¹⁰ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

¹¹ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

	so spracovaním poľnohospodárskych produktov); 3. Súvisiace všeobecné náklady definované v časti 1.2 Všeobecné podmienky oprávnenosti pre projektové opatrenia v zmysle Prílohy č. 1 k Príručke pre žiadateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku PRV 2014-2020 (v zmysle čl. 45 nariadenia 1305/2013 v PRV 2014-2020 kapitola 8.1.3.). Podrobné špecifikácia oprávnených a neoprávnených výdavkov bude stanovená v jednotlivých výzvach na predkladanie ŽoNFP.																							
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	minimálna výška 10 000,- € maximálna výška 100 000,- €																							
Finančný plán	<table><tr><td></td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>menej rozvinutý región</td><td>534970</td><td>200613,75</td><td>66871,25</td><td>267485</td><td>0</td></tr><tr><td>Spolu</td><td>534970</td><td>200613,75</td><td>66871,25</td><td>267485</td><td>0</td></tr></table>							Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	menej rozvinutý región	534970	200613,75	66871,25	267485	0	Spolu	534970	200613,75	66871,25	267485	0
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																			
menej rozvinutý región	534970	200613,75	66871,25	267485	0																			
Spolu	534970	200613,75	66871,25	267485	0																			
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií ¹²	v súlade s PRV / IROP, vlastné Výberové a hodnotiace kritériá sú uvedené v Prílohe č. 3 k projektovému zámeru „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“ a boli vypracované v súlade s nariadeniami PRV a IROP, MAS v rámci hodnotiacich kritérií si definovala uprednostnenie (bodové zvýhodnenie) projektov s vyšším spolufinancovaním zo strany žiadateľa.																							
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr><tr><td>T6</td><td>Percentuálny podiel poľnohospodárskych podnikov, ktoré dostávajú podporu na účasť na miestnych trhoch ...</td><td>%</td><td>0</td><td>10%</td></tr></table>						Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	T6	Percentuálny podiel poľnohospodárskych podnikov, ktoré dostávajú podporu na účasť na miestnych trhoch ...	%	0	10%								
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota																				
T6	Percentuálny podiel poľnohospodárskych podnikov, ktoré dostávajú podporu na účasť na miestnych trhoch ...	%	0	10%																				
Indikatívny harmonogram výziev	Uvedený v tabuľke č.1 Harmonogram výziev pre opatrenia PRV																							

Tabuľka č. 4.E: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	M06 Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	6.1 – Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	2B – uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva, a najmä generačnej výmeny
Ciele a opis opatrenia	Špecifický cieľ 1.2: Podporou mladých poľnohospodárov zabezpečiť návrat mladých ľudí k pôde a zlepšiť ich ekonomickú situáciu a zamestnanosť. Odôvodnenie: Primárny sektor v regióne Zlatá cesta je tretím zamestnávateľom po sekundárnom a terciárnom sektore, ktorý však za posledné roky zaznamenáva klesajúce tendencie. Aj to ide predovšetkým

¹² v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

	o zamestnávanie pracovníkov vo veku nad 50 rokov. Dôležitým krokom pre ďalší rozvoj regiónu, pre úspešné zavádzanie inovatívnych postupov do výroby a tým aj pre dosiahnutie zmeny vo výške pridanej hodnoty v produkcia vytvoriť vhodné podmienky pre mladých farmárov. Širší rozvoj podnikateľskej činnosti na vidieku zabezpečí nové pracovné príležitosti pre nezamestnaných a osobitne pre mladých ľudí, čím sa podporí ekonomický rast, stabilizácia a posilnenie vidieckej ekonomiky a generovanie nových pracovných miest. Oprávnené činnosti (aktivity): Oprávnenými aktivitami sú aktivity smerujúce k realizácii podnikateľského plánu.												
Oprávnení prijímatelia	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP</i> Mladý poľnohospodár – samostatne hospodáriaci roľník (mikropodnik alebo malý podnik v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES), ktorý vykonáva poľnohospodársku prvovýrobu ako sústavnú a samostatnú činnosť pod vlastným menom, na vlastnú zodpovednosť a za účelom dosiahnutia zisku, ktorý je hlavným zdrojom jeho príjmu. Táto fyzická osoba v čase podania ŽoNFP nemá viac ako 40 rokov, má zodpovedajúce profesijné zručnosti a schopnosti a prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik ako jeho jediný a najvyšší predstaviteľ. Procesom prvého založenia poľnohospodárskeho podniku sa rozumie prebiehajúci proces, v rámci ktorého je jedna z nasledovných podmienok splnené pred predložením ŽoNFP: • registrácia poľnohospodárskeho podniku najskôr v deň vyhlásenia výzvy na predkladanie podnikateľského plánu spolu so ŽoNFP príjemcom pomoci, ktorý v minulosti nebol predstaviteľom žiadneho poľnohospodárskeho podniku; • absolvovanie akreditovaného vzdelávacieho kurzu zameraného na poľnohospodárske podnikanie v oblasti špecializovanej rastlinnej výroby a živočíšnej výroby najneskôr do 24 mesiacov od podpisu Zmluvy o poskytnutí NFP; • začatie poberania priamych podpôr, resp. podpôr podľa pravidiel chovateľov zvierat, ktoré budú špecifikované vo výzve na predkladanie žiadostí o NFP pre toto podopatrenie.												
Intenzita pomoci ¹³	<i>v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020</i> 50 000,- € na 1 mladého poľnohospodára vo forme 2 splátok po dobu max. 5 rokov, pričom 70% podpory sa vypláca po podpise Zmluvy o poskytnutí NFP a 30% po správnej realizácii podnikateľského plánu.												
Oprávnené výdavky ¹⁴	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP</i> Oprávnené náklady sú výlučne náklady uvedené v podnikateľskom pláne. Prijímateľ podpory nie je povinný preukazovať skutočný účel použitia NFP na jednotlivé typy nákladov, uvedených v podnikateľskom pláne.												
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP</i> maximálna výška 50 000,- €												
Finančný plán	<table><tr><td></td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>menej</td><td>200000</td><td>150000</td><td>50000</td><td>0</td><td>0</td></tr></table>		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	menej	200000	150000	50000	0	0
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné								
menej	200000	150000	50000	0	0								

¹³ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

¹⁴ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

		rozvinutý región						
		Spolu	200000	150000	50000	0	0	
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií ¹⁵	v súlade s PRV / IROP, vlastné Výberové a hodnotiace kritériá sú uvedené v Prílohe č. 3 k projektovému zámeru „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“ a boli vypracované v súlade s nariadeniami PRV a IROP							
Merateľné ukazovatele projektu								
	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota			
	T5	Percentuálny podiel poľ. podnikov, ktoré získali z PRV mladý farmári	%	0	3%			
Indikatívny harmonogram výziev	Uvedený v tabuľke č.1 Harmonogram výziev pre opatrenia PRV							

Tabuľka č. F: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	M06 Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	6.4. – Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	6A – Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest
Ciele a opis opatrenia	Špecifický cieľ 1.3: Podporou investícií a inovácií do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností docieľiť diverzifikáciu poľnohospodárstva a zlepšiť zamestnanosť v regióne. Odôvodnenie: Rozvoj alternatívnych ekonomických činností pomôže stabilizovať zamestnanosť a zlepšiť príjem poľnohospodárov bez toho, aby zvýšili svoju produkciu primárnych potravín. Ide hlavne o rozširovanie alternatívnych zdrojov príjmov obyvateľstva cestou zriaďovania doplnkových výrobných podnikov nepoľnohospodárskeho charakteru. Oprávnené činnosti (aktivity): Činnosť 1: činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou zamerané na vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, vrátane vytvárania podmienok na poskytovanie vzdelávania a vytvorenie konferenčných priestorov. Oprávnená je výstavba ubytovacích zariadení, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich ubytovacích zariadení, ako aj nevyužívaných objektov na ubytovacie zariadenie a to s kapacitou od 5 do 30 lôžok, v nadväznosti na vytvorenie alebo modernizáciu areálu na rozvoj rekreačných a relaxačných činností. V prípade obhospodarovateľov lesa je činnosť 1 oprávnená s výnimkou budovania a obnovy občianskej a poznávacej infraštruktúry (náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne,

¹⁵ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

	ohniská, odpadkové koše, vyhliadkové veže, lanové dráhy, schody, rebríky, chodníky, objekty a centrá biodiverzity na pozorovanie – mokrade, malé vodné plochy, ukážkové lesné biotopy). Činnosť 2: činnosti spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu. V rámci danej oblasti je možné sa zamerať aj na terapie (hipoterapia, animoterapia), lesnú pedagogiku a pod., ktoré prispievajú k rekonvalescencii, lepšiemu začleneniu do spoločenského života, zvýšeniu motoriky cieľovej skupiny. Činnosť 3: spracovanie a uvádzanie na trh produktov, ktorých výstup spracovania nespadá do prílohy I ZFEÚ. Vstupom spracovania môže byť aj produkt, ktorý spadá do prílohy I ZFEÚ za podmienky, že je vstupom zároveň aj produkt, ktorý nespadá do prílohy I ZFEÚ (s výnimkou spracovania poľnohospodárskych produktov, ktorých vstup spadá výlučne do prílohy I ZFEÚ a výstupom je energia z OZE alebo produkt, ktorý sa ďalej využíva na výrobu energie) vrátane doplnkovej výroby nepoľnohospodárskeho, nelesného a neakvakultúrneho charakteru, ako aj predaj vlastných produktov nepoľnohospodárskeho, nelesného a neakvakultúrneho charakteru (vrátane zariadenia mobilných predajných miest) a výrobkov a/alebo produktov iných poľnohospodárov a obhospodarovateľov lesa a akvakultúrnych podnikov za účelom ekonomického rozvoja daného územia. Oprávnená je aj tvorba a rozvoj aktivít a činností spojených s poskytovaním služieb, najmä služieb súvisiacich so skladovaním, logistikou a dopravou a zriaďovaním podnikateľských inkubátorov. V rámci využívania obnoviteľných zdrojov energie sú oprávnené nasledovné investície za podmienky, že časť energie prijímateľ podpory spotrebuje vo vlastnom podniku a v prípade využívania solárnej energie, táto pokryje sprostredkovane aj časť jeho spotreby tepla resp. bude vyrobená elektrina použitá aj na klimatizáciu a pod.: 1. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie biomasy na výrobu elektriny a tepla spaľovaním bioplynu vyrobeného anaeróbnou fermentáciou, s max. elektrickým výkonom do 500 kW, kde je časť energie uvádzaná do siete; 2. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie biomasy na výrobu tepla a vykurovanie s max. tepelným výkonom do 500 kW, kde je časť energie uvádzaná do siete; 3. investície na výrobu biomasy pre technické a energetické využitie, kde je časť energie uvádzaná do siete; 4. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie drevnej biomasy na výrobu elektriny a tepla spaľovaním plynu vyrobeného termochémickou konverziou s max. elektrickým výkonom do 500 kW; 5. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie odpadovej drevnej biomasy na výrobu tepla a vykurovanie s max. tepelným výkonom do 500 kW; 6. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie solárnej energie s max. výkonom 250 kW; 7. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie veternej energie s max. výkonom 250 kW; 8. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie vodnej energie s max. výkonom 250 kW.
--	--

Oprávnení prijímateľa	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP</i> Činnosť 1 a 2: Mikropodniky a malé podniky (v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) vo vidieckych oblastiach. Činnosť 1 až 3: 1. Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby. 2. Fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve: • súkromných vlastníkov a ich združení; • obcí a ich združení; • cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním. 3. Fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) podnikajúce v oblasti hospodárskeho chovu rýb (akvakultúry).																		
Intenzita pomoci ¹⁶	<i>v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020</i> Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov pre mikro a malé podniky: • 55 % v nasledovných krajoch SR: PO, KE, BB, ZA;																		
Oprávnené výdavky ¹⁷	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP</i> 1. výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s oprávnenými činnosťami v rámci tohto podopatrenia; 2. Súvisiace všeobecné náklady definované v časti 1.2 Všeobecné podmienky oprávnenosti pre projektové opatrenia v zmysle Prílohy č. 1 k Príručke pre žiadateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku PRV 2014-2020 (v zmysle čl. 45 nariadenia 1305/2013 v PRV 2014-2020 kapitola 8.1.3.). Podrobná špecifikácia oprávnených a neoprávnených výdavkov bude stanovená v jednotlivých výzvach na predkladanie ŽoNFP.																		
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	minimálna výška 10 000,- € maximálna výška 100 000,- €																		
Finančný plán	<table><tr><td></td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>menej rozvinutý región</td><td>329012,55</td><td>135717,68</td><td>45239,22</td><td>148055,65</td><td>0</td></tr><tr><td>Spolu</td><td>329012,55</td><td>135717,68</td><td>45239,22</td><td>148055,65</td><td>0</td></tr></table>		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	menej rozvinutý región	329012,55	135717,68	45239,22	148055,65	0	Spolu	329012,55	135717,68	45239,22	148055,65	0
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné														
menej rozvinutý región	329012,55	135717,68	45239,22	148055,65	0														
Spolu	329012,55	135717,68	45239,22	148055,65	0														
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií ¹⁸	<i>v súlade s PRV / IROP, vlastné</i> Výberové a hodnotiace kritériá sú uvedené v Prílohe č. 3 k projektovému zámeru „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“ a boli vypracované v súlade s nariadeniami PRV a IROP, MAS v rámci hodnotiacich kritérií si definovala uprednostnenie (bodové zvýhodnenie) projektov s vyšším																		

¹⁶ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

¹⁷ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

¹⁸ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

	spolufinancovaním zo strany žiadateľa.				
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota
	T 20	Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch	FTE	0	3
Indikatívny harmonogram výziev	Uvedený v tabuľke č.1 Harmonogram výziev pre opatrenia PRV				

Aktivity financované z EFRR (IROP)

Tabuľka č. 4.G: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Aktivita č. 1 z IROP - Zakladanie a podpora nových mikro a malých podnikov a samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Ciele a opis opatrenia	Špecifický cieľ 1.4: Zakladaním a podporou nových, inovatívnych mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb a družstiev oživiť ekonomický rozvoj v regióne, zlepšiť zamestnanosť a zamestnateľnosť Odôvodnenie: Pre zníženie nezamestnanosti v regióne je dôležité zakladať a podporovať nové mikro a malé podniky a samostatne zárobkovo činné osoby a družstvá. Rozvoj nových ekonomických činností pomôže stabilizovať zamestnanosť a zlepšiť príjem podnikateľských subjektov. Oprávnené činnosti (aktivity): 1. Obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest 2. Nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb 3. Podpora marketingových aktivít 4. Podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností
Oprávnení prijímatelia	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP</i> - Samostatne zárobkovo činné osoby, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH - Mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH
Intenzita pomoci ¹⁹	<i>v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020</i> zdroje EÚ (EFRR) menej rozvinutý región 85% , vlastné zdroje 15%

¹⁹ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

Oprávnené výdavky ²⁰	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP Výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tejto aktivity Oprávnené výdavky budú bližšie špecifikované vo výzve.																							
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	minimálna výška 3000,- € maximálna výška 100 000,- €																							
Finančný plán	<table><tr><td></td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>menej rozvinutý región</td><td>239429,41</td><td>203515,00</td><td>0</td><td>35914,41</td><td>0</td></tr><tr><td>Spolu</td><td>239429,41</td><td>203515,00</td><td>0</td><td>35914,41</td><td>0</td></tr></table>							Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	menej rozvinutý región	239429,41	203515,00	0	35914,41	0	Spolu	239429,41	203515,00	0	35914,41	0
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																			
menej rozvinutý región	239429,41	203515,00	0	35914,41	0																			
Spolu	239429,41	203515,00	0	35914,41	0																			
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií ²¹	v súlade s PRV / IROP, vlastné Výberové a hodnotiace kritériá sú uvedené v Prílohe č. 3 k projektovému zámeru „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“ a boli vypracované v súlade s nariadeniami PRV a IROP, MAS v rámci hodnotiacich kritérií si definovala uprednostnenie (bodové zvýhodnenie) projektov s vyšším spolufinancovaním zo strany žiadateľa.																							
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><th>Kód/ID</th><th>Názov/Ukazovateľ</th><th>Merná jednotka</th><th>Počiatočná hodnota</th><th>Celková cieľová hodnota</th></tr><tr><td>R0168</td><td>Podiel zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO na celkovom počte zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO v sektoroch nespadajúcich do podpory PRV 2014-2020</td><td>Ekvivalent plných pracovných úväzkov</td><td>0</td><td>5</td></tr></table>						Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	R0168	Podiel zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO na celkovom počte zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO v sektoroch nespadajúcich do podpory PRV 2014-2020	Ekvivalent plných pracovných úväzkov	0	5								
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota																				
R0168	Podiel zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO na celkovom počte zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO v sektoroch nespadajúcich do podpory PRV 2014-2020	Ekvivalent plných pracovných úväzkov	0	5																				
Indikatívny harmonogram výziev	Uvedený v tabuľke č.2 Harmonogram výziev pre opatrenia IROP																							

Tabuľka č. 4.H: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Aktivita č. 2 z IROP - Podpora existujúcich mikro a malých podnikov a samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií

²⁰ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

²¹ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

Ciele a opis opatrenia	Špecifický cieľ 1.5: Podporou existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb a družstiev prispieť k oživeniu ekonomického rozvoja v regióne, podpore inovatívnych projektov a zlepšeniu zamestnanosti. Odôvodnenie: Pre zníženie nezamestnanosti v regióne je dôležité podporovať existujúce mikro a malé podniky a samostatne zárobkovo činné osoby a družstvá. Rozvoj nových ekonomických činností pomôže stabilizovať zamestnanosť a zlepšiť príjem podnikateľských subjektov. Oprávnené činnosti (aktivity): 1. Obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest 2. Nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb 3. Podpora marketingových aktivít 4. Podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností																						
Oprávnení prijímatelia	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP - Samostatne zárobkovo činné osoby, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH - Mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP																						
Intenzita pomoci ²²	v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020 zdroje EÚ (EFRR) menej rozvinutý región 85% , vlastné zdroje 15%																						
Oprávnené výdavky ²³	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP Výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tejto aktivity Oprávnené výdavky budú bližšie špecifikované vo výzve.																						
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	minimálna výška 3000,- € maximálna výška 100 000,- €																						
Finančný plán	<table><tr><td></td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>menej rozvinutý región</td><td>492991,88</td><td>419043,10</td><td>0</td><td>73948,78</td><td>0</td></tr><tr><td>Spolu</td><td>492991,88</td><td>419043,10</td><td>0</td><td>73948,78</td><td></td></tr></table>						Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	menej rozvinutý región	492991,88	419043,10	0	73948,78	0	Spolu	492991,88	419043,10	0	73948,78	
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																		
menej rozvinutý región	492991,88	419043,10	0	73948,78	0																		
Spolu	492991,88	419043,10	0	73948,78																			
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií ²⁴	v súlade s PRV / IROP, vlastné Výberové a hodnotiace kritériá sú uvedené v Prílohe č. 3 k projektovému zámeru „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“ a boli vypracované v súlade s nariadeniami PRV a IROP, MAS v rámci hodnotiacich kritérií si definovala uprednostnenie (bodové zvýhodnenie) projektov s vyšším spolufinancovaním zo strany žiadateľa.																						
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná</td><td>Počiatočná</td><td>Celková</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>					Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná	Počiatočná	Celková													
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná	Počiatočná	Celková																			

²² Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

²³ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

²⁴ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

			jednotka	hodnota	cieľová hodnota
	R0168	Podiel zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO na celkovom počte zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO v sektoroch nespadajúcich do podpory PRV 2014-2020	Ekvivalent plných pracovných úväzkov	0	5
Indikatívny harmonogram výziev		Uvedený v tabuľke č.2 Harmonogram výziev pre opatrenia IROP			

Tabuľka č. 4.I: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Aktivita č.5 z IROP – Dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach.
Ciele a opis opatrenia	Špecifický cieľ 4.3: Budovaním dopravného prepojenia zlepšiť dostupnosť sídiel a možnosti cestovania obyvateľov za prácou, vzdelaním a službami. Odôvodnenie: Priorita Infraštruktúra a služby pre obyvateľov sa bude orientovať na rekonštrukciu miestnych komunikácií a chodníkov, autobusové zastávky, ďalej na investície spojené s úsporou energie ako súčasť investícií do miestnych služieb, na investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov a tiež na nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôbených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie, Oprávnené činnosti (aktivity): 1. Výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom 2. Nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôbených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie
Oprávnení prijímatelia	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP - Mestá/samostatné mestské časti a obce - Združenia miest a obcí - Mikroregionálne združenia - Občianske združenia - Neziskové organizácie - Cirkevné organizácie

Intenzita pomoci ²⁵	v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020 neverejný sektor: zdroje EÚ (EFRR) menej rozvinutý región 85% , vlastné zdroje 15% verejný sektor: zdroje EÚ (EFRR) menej rozvinutý región 95% , vlastné zdroje 5%																							
Oprávnené výdavky ²⁶	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP Výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tejto aktivity Oprávnené výdavky budú bližšie špecifikované vo výzve.																							
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	minimálna výška 3000,- € maximálna výška 100 000,- €																							
Finančný plán	<table><tr><td></td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>menej rozvinutý región</td><td>202498,83</td><td>188485</td><td>0</td><td>14013,83</td><td>0</td></tr><tr><td>Spolu</td><td>202498,83</td><td>188485</td><td>0</td><td>14013,83</td><td>0</td></tr></table>							Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	menej rozvinutý región	202498,83	188485	0	14013,83	0	Spolu	202498,83	188485	0	14013,83	0
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																			
menej rozvinutý región	202498,83	188485	0	14013,83	0																			
Spolu	202498,83	188485	0	14013,83	0																			
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií ²⁷	Výberové a hodnotiace kritériá sú uvedené v Prílohe č. 3 k projektovému zámeru „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“ a boli vypracované v súlade s nariadeniami PRV a IROP, MAS v rámci hodnotiacich kritérií si definovala uprednostnenie (bodové zvýhodnenie) projektov s vyšším spolufinancovaním zo strany žiadateľa.																							
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr><tr><td>R0110</td><td>Vidiecka a mestská populácia so zlepšenou infraštruktúrou a prístupom k verejným službám</td><td>obyvateľ</td><td>0</td><td>5000</td></tr></table>						Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	R0110	Vidiecka a mestská populácia so zlepšenou infraštruktúrou a prístupom k verejným službám	obyvateľ	0	5000								
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota																				
R0110	Vidiecka a mestská populácia so zlepšenou infraštruktúrou a prístupom k verejným službám	obyvateľ	0	5000																				
Indikatívny harmonogram výziev	Uvedený v tabuľke č.2 Harmonogram výziev pre opatrenia IROP																							

Tabuľka č. 4.J: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Aktivita č.4 z IROP – Infraštruktúra vzdelávania
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach.
Ciele a opis opatrenia	Špecifický cieľ 2.2: Budovaním infraštruktúry vzdelávania docieľiť

²⁵ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

²⁶ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

²⁷ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

	zlepšenie podmienok a kvality vzdelávacieho procesu a spokojnosť pedagógov a žiakov. Odôvodnenie: Rozvoj sociálnej spoločnosti bude podporovať: vybudovanie a modernizáciu učební ZŠ, seberealizáciu a udržanie mladých ľudí v regióne, zavedenie celoživotného vzdelávania, využitie priestorov škôl pre rozvoj kultúry, voľnočasové aktivity, ktoré prispievajú k lepšiemu začleneniu do spoločného života. Oprávnené činnosti (aktivity): 1. Vybudovanie, modernizácia odborných učební, laboratórií, jazykových učební ZŠ 2. Skvalitnenie a rozširovanie kapacít predškolských zariadení																		
Oprávnení prijímatelia	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP</i> - Mestá/samostatné mestské časti a obce - Združenia miest a obcí - Občianske združenia - Neziskové organizácie - Cirkevné organizácie																		
Intenzita pomoci ²⁸	<i>v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020</i> neverejný sektor: zdroje EÚ (EFRR) menej rozvinutý región 85% , vlastné zdroje 15% verejný sektor: zdroje EÚ (EFRR) menej rozvinutý región 95% , vlastné zdroje 5%																		
Oprávnené výdavky ²⁹	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP</i> Výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tejto aktivity Oprávnené výdavky budú bližšie špecifikované vo výzve.																		
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP</i> minimálna výška 3000,- € maximálna výška 100 000,- €																		
Finančný plán	<table><tr><td></td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>menej rozvinutý región</td><td>216374,26</td><td>200000</td><td>0</td><td>16374,26</td><td>0</td></tr><tr><td>Spolu</td><td>216374,26</td><td>200000</td><td>0</td><td>16374,26</td><td>0</td></tr></table>		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	menej rozvinutý región	216374,26	200000	0	16374,26	0	Spolu	216374,26	200000	0	16374,26	0
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné														
menej rozvinutý región	216374,26	200000	0	16374,26	0														
Spolu	216374,26	200000	0	16374,26	0														
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií ³⁰	<i>v súlade s PRV / IROP, vlastné</i> Výberové a hodnotiace kritériá sú uvedené v Prílohe č. 3 k projektovému zámeru „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“ a boli vypracované v súlade s nariadeniami PRV a IROP, MAS v rámci hodnotiacich kritérií si definovala uprednostnenie (bodové zvýhodnenie) projektov s vyšším spolufinancovaním zo strany žiadateľa.																		
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová													
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová															

²⁸ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

²⁹ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

³⁰ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

					hodnota
	R0110	Vidiecka a mestská populácia so zlepšenou infraštruktúrou a prístupom k verejným službám	obyvateľ	0	5000
Indikatívny harmonogram výziev		Uvedený v tabuľke č.2 Harmonogram výziev pre opatrenia IROP			

Tabuľka č. 4.K: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Aktivita z IROP – Sociálne služby a komunitné služby
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach.
Ciele a opis opatrenia	Špecifický cieľ 2.1: Rozvojom sociálnych a komunitných služieb, podporou sociálnej inklúzie znížiť chudobu a zlepšiť kvalitu života miestnych obyvateľov. Odôvodnenie: Starnúce obyvateľstvo vytvára početnú skupinu obyvateľstva, ktorá v podmienkach uplatňovania princípu aktívneho starnutia vytvára novú rastúcu skupinu spotrebiteľov so špecifickými požiadavkami. Rozvoj sociálnej spoločnosti bude podporovať: zriaďovanie nových alebo rekonštrukciu a modernizáciu existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb, zriadenie klubov a domovov dôchodcov, dobudovanie služieb pre občanov, podporu sociálnej práce, zavedenie inovatívnych terapií, ktoré prispievajú k lepšiemu začleneniu do spoločného života. Oprávnené činnosti (aktivity): 1.Zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia 2.Zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb 3.Rozvoj terénnych a ambulatných sociálnych služieb 4.Infraštruktúra komunitných centier
Oprávnení prijímatelia	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP</i> - Mestá/samostatné mestské časti a obce - Združenia miest a obcí - Občianske združenia - Neziskové organizácie - Cirkevné organizácie
Intenzita pomoci ³¹	<i>v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020</i> neverejný sektor: zdroje EÚ (EFRR) menej rozvinutý región 85% , vlastné zdroje 15% verejný sektor: zdroje EÚ (EFRR) menej rozvinutý región 95% , vlastné zdroje

³¹ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	5%																		
Oprávnené výdavky ³²	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP</i> Výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tejto aktivity Oprávnené výdavky budú bližšie špecifikované vo výzve.																		
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP</i> minimálna výška 3000,- € maximálna výška 100 000,- €																		
Finančný plán	<table><tr><td></td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>menej rozvinutý región</td><td>327134,50</td><td>308000</td><td>0</td><td>19134,50</td><td>0</td></tr><tr><td>Spolu</td><td>327134,50</td><td>308000</td><td>0</td><td>19134,50</td><td></td></tr></table>		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	menej rozvinutý región	327134,50	308000	0	19134,50	0	Spolu	327134,50	308000	0	19134,50	
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné														
menej rozvinutý región	327134,50	308000	0	19134,50	0														
Spolu	327134,50	308000	0	19134,50															
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií ³³	<i>v súlade s PRV / IROP, vlastné</i> Výberové a hodnotiace kritériá sú uvedené v Prílohe č. 3 k projektovému zámeru „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“ a boli vypracované v súlade s nariadeniami PRV a IROP, MAS v rámci hodnotiacich kritérií si definovala uprednostnenie (bodové zvýhodnenie) projektov s vyšším spolufinancovaním zo strany žiadateľa.																		
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr><tr><td>R0110</td><td>Vidiecka a mestská populácia so zlepšenou infraštruktúrou a prístupom k verejným službám</td><td>obyvateľ</td><td>0</td><td>5000</td></tr></table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	R0110	Vidiecka a mestská populácia so zlepšenou infraštruktúrou a prístupom k verejným službám	obyvateľ	0	5000								
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota															
R0110	Vidiecka a mestská populácia so zlepšenou infraštruktúrou a prístupom k verejným službám	obyvateľ	0	5000															
Indikatívny harmonogram výziev	Uvedený v tabuľke č.2 Harmonogram výziev pre opatrenia IROP																		

Aktivity financované z vlastných zdrojov

Tabuľka č. 4.L: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Podpora kultúrneho, spoločenského, duchovného a športového života všetkých ekonomických a sociálnych skupín obyvateľstva.
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
Ciele a opis opatrenia	Špecifický cieľ č.5.2 Podporou sociálnych, kultúrnych, spoločenských, duchovných a športových aktivít prispieť k zlepšeniu života všetkých ekonomických a sociálnych skupín obyvateľstva. Odôvodnenie: V regióne sa nachádza dostatok spoločenských a organizácií, združení a aktívnych občanov, ktorí vyvíjajú rôzne

³² v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

³³ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

	činnosti zamerané na regionálny rozvoj, preto pre zvýšenie efektivity ich práce je dôležité ich činnosť podporovať. Oprávnené činnosti (aktivity): 1.Popora kultúrnych, spoločenských a športových podujatí Aktivity budú bližšie špecifikované vo výzve.																		
Oprávnení prijímatelia	- Obce, mestá - Občianske združenia - Neziskové organizácie - Cirkevné organizácie - Spolky																		
Oprávnené výdavky ³⁴	Oprávnené výdavky budú bližšie špecifikované vo výzve.																		
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	minimálna výška 150,- € maximálna výška 3 000,- €																		
Finančný plán	<table><tr><td></td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>menej rozvinutý región</td><td>30000</td><td>0</td><td>0</td><td>30000</td><td>0</td></tr><tr><td>Spolu</td><td>30000</td><td>0</td><td>0</td><td>30000</td><td></td></tr></table>		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	menej rozvinutý región	30000	0	0	30000	0	Spolu	30000	0	0	30000	
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné														
menej rozvinutý región	30000	0	0	30000	0														
Spolu	30000	0	0	30000															
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií ³⁵	Výberové a hodnotiace kritériá sú uvedené v Prílohe č. 3 k projektovému zámeru „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“ a boli vypracované v súlade s nariadeniami PRV a IROP																		
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr><tr><td>T21</td><td>Percentuálny podiel vidieckeho obyvateľstva, na ktoré sa vzťahuje stratégia miestneho rozvoja</td><td>Percentuálny podiel obyvateľstva</td><td>0</td><td>60</td></tr></table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	T21	Percentuálny podiel vidieckeho obyvateľstva, na ktoré sa vzťahuje stratégia miestneho rozvoja	Percentuálny podiel obyvateľstva	0	60								
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota															
T21	Percentuálny podiel vidieckeho obyvateľstva, na ktoré sa vzťahuje stratégia miestneho rozvoja	Percentuálny podiel obyvateľstva	0	60															
Indikatívny harmonogram výziev	Uvedený v tabuľke č.3 Harmonogram výziev pre vlastné opatrenia.																		

5.3 Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD

5.3.1 Opis monitorovania a hodnotenia stratégie CLLD

Cieľom procesu monitorovania a hodnotenia stratégie CLLD je posúdenie, ako sú napĺňané ciele stratégie. Miestna akčná skupina bude do monitorovacích a hodnotiacich aktivít zapojená viacerými spôsobmi. Jednak bude zaviazaná poskytovať riadiacemu orgánu

(prípadne iným subjektom) všetky informácie potrebné na monitorovanie a hodnotenie programu. Okrem toho bude vykonávať vlastné hodnotenia a monitorovanie svojej rozvojovej stratégie. Počas implementácie nástroja CLLD bude vykonané priebežné hodnotenie implementácie stratégie CLLD a činností MAS. Monitorovací proces v rámci MAS bude zabezpečovať Monitorovací výbor, ktorý bude vykonávať hodnotenie a kontrolu realizácie projektov v rámci stratégie, bude vypracovávať správy o implementácii stratégie, správy o monitoringu za ročné obdobie, vykonávať monitoring priebehu vecného a finančného plnenia projektov za ročné obdobie a vyhodnotenie jednotlivých výziev. Predseda monitorovacieho výboru je povinný zúčastňovať sa zasadnutí výkonného výboru s hlasom poradným. Monitorovací výbor vykonáva monitoring priebehu vecného a finančného plnenia projektov za ročné obdobie a vyhodnotenie jednotlivých výziev. Na základe výsledkov hodnotenia monitorovací výbor predkladá Výkonnému výboru monitorovacie správy.

Spôsob podávania pravidelných správ orgánom MAS a riadiacim orgánom pre PRV a IROP:

V rámci monitoringu Výkonný výbor zodpovedá za systém zaznamenávania, uchovávaní, správy a oznamovania štatistických údajov o programe a jeho vykonávaní. Výkonný výbor monitoruje kvalitu vykonávania programu prostredníctvom finančných, výstupových a výsledkových ukazovateľov a poskytuje Monitorovaciemu výboru informácie a dokumenty potrebné pre monitorovanie dosiahnutého pokroku pri realizácii programu vzhľadom na jeho konkrétne ciele a priority.

Výkonný výbor zodpovedá za vypracovanie plánu hodnotenia, ktorý je v súlade s monitorovacím a hodnotiacim systémom. Počas programového obdobia Výkonný výbor organizuje hodnotiace aktivity na základe hodnotiaceho plánu. Aspoň raz za programové obdobie sa v hodnotení zhodnotí príspevok stratégie k napĺňaniu špecifických cieľov každej priority. Výkonný výbor je tiež zodpovedný za predkladanie každého hodnotenia riadiacim orgánom PRV a IROP ako aj za sprístupnenie hodnotiacich správ na internete.

Konečný prijímateľ po skončení projektu je povinný riadiacemu orgánu (RO) predložiť originálnu verziu monitorovacej správy projektu súčasne s poslednou ŽoP a to doporučenou poštou alebo v podateľni RO. Zároveň je konečný prijímateľ – predkladateľ projektu povinný predložiť kópiu monitorovacej správy projektu aj MAS. V monitorovacej správe je potrebné uviesť hodnoty sledovaných ukazovateľov, priebeh realizácie projektu, problémy pri realizácii projektu, odporúčania pre RO a ďalšie náležitosti, ktoré sú obsahom správy.

Každá správa bude na monitorovací výbor MAS doručená v elektronickej a tlačenej verzii najneskôr do 15. dňa nasledujúceho mesiaca po uplynutí obdobia, za ktoré je monitorovania

správa predkladaná. Záverečná správa bude musieť byť odovzdaná do 15 dní od oficiálneho ukončenia projektu.

MAS je povinná

Míľniky implementácie stratégie

Počas implementácie stratégie budú naplánované dva míľniky – v roku 2018 a 2022, kedy sa každoročné hodnotenie rozšíri o posúdenie napĺňania špecifických cieľov každej priority stratégie. Predmetom strednodobého hodnotenia je hodnotenia výstupov na úrovni rozvojových opatrení a hodnotenie výsledkov na úrovni špecifických cieľov stratégie. Toto bude premietnuté v rozšírených výročných správach o vykonávaní stratégie v r.2018 a 2022.

Míľnikom bude aj hodnotenie ex-post, v ktorom sa vyhodnotí napĺňanie špecifických cieľov každej priority stratégie za celé obdobie implementácie stratégie. Predmetom záverečného hodnotenia na konci programového obdobia (2020) a na konci implementácie stratégie (2023) je hodnotenie výstupov na úrovni opatrení, hodnotenie výsledkov na úrovni špecifického cieľa a hodnotenie dopadov na úrovni strategických cieľov. Hodnotenie ex-post sa vykoná v roku 2025.

Súbor merateľných ukazovateľov procesu implementácie stratégie

MAS si v rámci stratégie stanovila monitorovacie indikátory, ktoré budú slúžiť pre monitorovanie priebehu a výstupov realizácie projektov v rámci implementácie stratégie a činnosti MAS vzhľadom k stanoveným cieľom. Monitorovacie indikátory sú objektívne a merateľné a počas implementácie stratégie CLLD sú nemenné.

Hodnotiaci a monitorovací rámec na úrovni strategických cieľov obsahuje hodnotiacu otázku, indikátory dopadu, žiadanú úroveň v percentách, popis súčasného stavu a popis stavu v hodnotenej etape.

Hodnotiaci a monitorovací rámec na úrovni špecifického cieľa obsahuje hodnotiacu otázku, indikátory výsledku, žiadanú úroveň v percentách, popis súčasného stavu a popis stavu v hodnotenej etape.

Hodnotiaci a monitorovací rámec na úrovni aktivít obsahuje indikátory vstupu, hodnotu indikátorov, indikátory výstupu, žiadanú úroveň v merných jednotkách, popis súčasného stavu a popis stavu v hodnotenej etape.

MAS môže v zmysle Plánu monitoringu stanovenom vo svojej stratégii požadovať od konečných prijímateľov–predkladateľov projektov v rámci opatrenia 19. podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER dodatočné monitorovacie údaje o projekte, alebo konečnom prijímateľovi – predkladateľovi projektu.

Tabuľka 5.3.1 A Monitorovacie ukazovatele procesu implementácie stratégie

Všeobecné indikátory	Cieľová hodnota v roku 2023
veľkosť MAS v km ² ;	573,26
súvislosť územia;	100%
počet obyvateľov v podporenej MAS;	25000
počet projektov financovaných MAS;	45
počet podporených beneficiarov	57
počet obcí podporeného územia;	32
implementácia stratégie CLLD ako multifondovej (projekty z EPFRV aj EFRR);	100%

V rámci procesu implementácie stratégie budú sledované nasledovné ukazovatele:

Tabuľka 5.3.1 B Monitorovacie ukazovatele procesu implementácie stratégie

Monitorovacie ukazovatele procesu implementácie stratégie	Cieľová hodnota v roku 2023
Vytvorenie Výkonného výboru	1
Vytvorenie Monitorovacieho výboru	1
Počet stretnutí Výkonného výboru	28
Počet stretnutí Monitorovacieho výboru	20
Počet správ o implementácii stratégie	7
Počet informačných aktivít o realizácii programu	20
Úroveň a početnosť zberu informácií v teréne	10

Tabuľka 5.3.1 C Základné monitorovacie ukazovatele plnenia stratégie

Základné monitorovacie ukazovatele plnenia stratégie	Cieľová hodnota v roku 2023
Počet zrealizovaných projektov	45
Objem zrealizovaných projektov	1548441,90
Objem získaných prostriedkov z externých zdrojov	596725,93
Objem aktivizovaných vnútorných zdrojov	30000,00
Miera zapojenia občanov a subjektov do aktivít stratégie	60%
Miera zvýšenia kvality a pripravenosti ľudských kapacít v území	50%
Miera zviditeľnenia sa územia v SR, EÚ	50%

Postupy samohodnotenia orgánov MAS a činnosti MAS

Predmetom samohodnotenia činnosti MAS je:

- fungovanie kancelárie MAS,
- priebeh implementácie stratégie.

Výkonné orgány MAS budú pravidelne vyhodnocovať inštitucionálne zabezpečenie implementácie stratégie, a to konkrétne:

- funkčnosť existujúcej organizačnej štruktúry MAS,
- funkčnosť manažmentu MAS,
- flexibilitu, účinnosť a oprávnenosť rozhodovacích postupov o stratégii a projektoch,
- schopnosť MAS zabezpečiť implementáciu stratégie a projektov,
- schopnosť MAS zabezpečiť monitoring a hodnotenie projektov.

Pre výkonný výbor, výberovú komisiu, ako aj pre monitorovací výbor budú dôležité aj nasledovné otázky samohodnotenia:

Orgán	Otázky samohodnotenia	Odpoveď (áno / nie)
Výkonný výbor	Výkonný výbor sa schádzal minimálne štyri-krát do roka	
	Výkonný výbor bol stále uznášaniaschopný	
	Boli dodržané všetky termíny týkajúce sa činnosti orgánu	
	Boli pripravené všetky materiály na rokovania najvyššieho orgánu	
	Boli pripravené všetky dokumenty týkajúce sa činnosti MAS (napr. štatúty, pracovný a organizačný poriadok, atď.)	
	Spolupráca s ostatnými orgánmi MAS vrátane najvyššieho orgánu funguje plynule	
Výberová komisia	Komisia zasadala pravidelne, na základe projektových výziev	
	Komisia bola stále uznášaniaschopná	
	Zástupcovia RO, PPA a NSRV nemali výhrady proti činnosti výberovej komisie	

	Výberová komisia spolupracuje s manažérom MAS a výkonným orgánom plynule	
	Boli dodržané všetky termíny týkajúce sa činnosti výberovej komisie	
	Boli pripravené všetky materiály týkajúce sa činnosti výberovej komisie	
Monitorovací výbor	Monitorovací výbor zasadal pravidelne podľa potreby, avšak minimálne raz ročne	
	Monitorovací výbor bol uznášaniaschopný stále	
	Zástupcovia RO, PPA a NSRV nemali výhrady proti činnosti výboru	
	Monitorovací výbor spolupracuje s manažérom MAS, výkonným orgánom a vonkajším nezávislým hodnotiteľom plynule	
	Boli dodržané všetky termíny týkajúce sa činnosti výboru	
	Boli pripravené všetky materiály týkajúce sa činnosti výboru	

Všetky hore uvedené otázky budú prerokované na začiatku každého roku. Kontrolu samohodnotenia hore uvedených orgánov vykoná kontrolný orgán MAS. V prípade odpovedi „nie“ príslušný orgán prerokuje danú oblasť a na základe toho vykoná potrebné opatrenia na odstránenie problému.

Periodicita a spôsob hodnotenia

MAS má povinnosť vypracovať každoročne výročnú správu o činnosti MAS a následne ju schváliť Monitorovacím výborom. Správu musí MAS predkladať na RO do lehoty stanovenej v usmernení. Na zasadnutie monitorovacieho orgánu sú prizývaní zástupcovia RO, NSRV SR a príslušného ministerstva SR.

Po skončení implementácie stratégie CLLD v roku 2023 sa vypracuje záverečná správa a vykoná sa ex-post hodnotenie (najneskôr v roku 2025). Cieľom je vyhodnotiť dopady a efekty využitia verejných a súkromných zdrojov v prospech cieľov stratégie a ich vplyvu na celkový rozvoj územia.

Všetky sledované ukazovatele (viď kapitola nižšie a kapitola 5.3.2) sa v každoročnej výročnej správe porovnávajú s počiatočným stavom, s predchádzajúcim monitorovaním a tiež s hodnotami pozorovanými u podporených užívateľov, ako aj u ďalších subjektov, ktorí sa podieľajú na implementácii stratégie CLLD. V prípade odklonu od plnenia cieľov budú navrhnuté opatrenia, ktoré budú predložené najvyššiemu orgánu MAS na prerokovanie a schválenie. Výročné správy slúžia ako podklad pre strednodobé hodnotenie, hodnotenie na konci programového obdobia a na konci implementácie stratégie.

Zdrojom údajov pre monitoring a hodnotenie budú:

- monitorovacie údaje vrátane údajov zbierané od konečných prijímateľov prostredníctvom monitorovacích správ a na základe údajov z informačného systému o vyplatených platbách,

- neagregované údaje zbierané od nepodporených potenciálnych príjemcov alebo od reprezentatívnej vzorky cez pravidelné prieskumy,
- pravidelne zbierané špecifické údaje od rôznych inštitúcií, ktoré súvisia so špecifickými cieľmi (napr. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny),
- štatistické údaje,
- doklady o činnosti MAS.

Všetky hodnotiace správy budú poskytované širokej verejnosti prostredníctvom webových stránok MAS. Verejnosť tak bude mať prístup k informáciám ohľadom stratégie a jej implementácie, čím sa posilní princíp partnerstva. Cieľom zapojenia verejnosti do procesu hodnotenia je zabezpečiť primerané a aktuálne informácie o programe pre dotknutú verejnosť a poskytnúť priestor na vyjadrenie ich názorov.

5.3.2 Monitorovacie ukazovatele

Do systému monitorovacích ukazovateľov budú patriť:

- povinné monitorovacie ukazovatele na úrovni programu PRV 2014 – 2020,
- celkové verejné výdavky – PRV SR 2014 – 2020,
- povinné monitorovacie ukazovatele na úrovni IROP 2014 – 2020,
- ukazovatele na úrovni opatrení stratégie v súvislosti s plnením špecifických cieľov IROP a fokusových oblastí PRV,
- vlastné ukazovatele.

Tabuľka č. 5: Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR 2014-2020

Názov cieľového ukazovateľa	Cieľová hodnota v roku 2023
Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb	25 224
Počet obyvateľov podporenej MAS	25 224
Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (LEADER/PRV) (oblasť zamerania 6B)	13

Tabuľka č. 6: Celkové verejné výdavky – PRV SR 2014-2020

Názov ukazovateľa výstupu	Cieľová hodnota v roku 2023
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie CLLD (len časť z PRV)	1 548 441,90
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora pri prevádzkových nákladoch a	135 810,-

oživení - (len časť z PRV)	
----------------------------	--

Tabuľka č. 7: Povinné ukazovatele na úrovni IROP 2014-2020

Názov ukazovateľa výstupu	Merná jednotka	Cieľová hodnota v roku 2023
Počet podporených podnikov	podnik	7
Zamestnanosť v podporených podnikoch	FTE	12
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové	podnik	3
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové	podnik	1
Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	8

Pri uvedených ukazovateľoch frekvencia sledovania bude prebiehať každoročne a výsledky budú zapracované do monitorovacích správ, ktoré sa každoročne predkladajú na riadiaci orgán. Údaje budú zisťované zo štatistického úradu SR, z Úradu práce sociálnych vecí a rodiny, zo štatistik obcí a vlastného spracovania.

Tabuľka č. 8A Vlastné ukazovatele

Úroveň	Ukazovateľ (názov a merná jednotka)	Východisková hodnota	Cieľová hodnota do roku 2023
Strategický cieľ:	Celkový prírastok obyvateľstva (súčet prirodzeného prírastku a salda migrácie)	-93	-70
	Nárast návštevnosti regiónu v %	0	30
	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech z projektov	0	25 224
	% podiel zapojenia MRK do stratégie CLLD	0	6
	Celkové investície v EUR	0	3 442 411,43

Špecifické ciele: 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5	% podiel poľnoh.podnikov, ktoré dostávajú podporu na účasť na miestnych trhoch ...	0	1
	%podiel poľnoh.podnikov, ktoré získali z PRV mladí farmári	0	4
	Podiel zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zam. a SZČO na celkovom počte zamestnanosti v mikro a malých podnikoch a SZČO v sektoroch nespadajúcich do podpory PRV 2014-2020	0	10
	Počet inovatívnych projektov	0	4
Opatrenie - 4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov	Počet nových pracovných miest	0	3
	Počet nových strojov a zariadení	0	3
	Počet modernizovaných objektov	0	3
	Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú nové pre firmu	0	5
	Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú nové pre trh	0	2
	Počet nových predajných miest	0	2
	Počet podporených FO a PO	0	5
6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov	Počet nových pracovných miest	0	4
	Počet nových poľnohospodárskych podnikov	0	4
6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností	Počet modernizovaných ubytovacích zariadení	0	3
	Počet nových služieb	0	2
	Počet novovytvorených lôžok	0	10
	Počet modernizovaných areálov na rozvoj rekreačných činností	0	3
	Počet podporených malých a mikropodnikov	0	4
	Počet nových pracovných miest	0	3
Aktivita 1 Zakladanie a podpora nových mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev	Počet nových podnikov	0	2
	Počet nových pracovných miest	0	5
	Počet podporených	0	3

	marketingových aktivít		
Aktivita 2 Podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev	Počet podporených existujúcich podnikov	0	5
	Počet nových pracovných miest	0	5
	Počet podporených marketingových aktivít	0	3
Špecifický cieľ: 2.1, 2.2	Vidiecka a mestská populácia so zlepšenou infraštruktúrou a prístupom k verejným službám	0	10 000
	Počet podporených subjektov	0	6
	Počet inovatívnych a komunitných služieb	0	6
	Počet nových alebo podporených existujúcich zariadení pre poskytovanie sociálnych a komunitných služieb	0	6
	Počet vytvorených pracovných miest	0	2
	Počet rekonštruovaných objektov slúžiacich na komunitnú činnosť	0	4
Aktivita 3 Sociálne služby a komunitné služby	Počet podporených existujúcich zariadení pre poskytovanie sociálnych a komunitných služieb	0	2
	Počet terénnych sociálnych služieb	0	6
	Počet rekonštruovaných objektov slúžiacich na komunitnú činnosť	0	3
Aktivita 4 Infraštruktúra vzdelávania	Počet modernizovaných učební v ZŠ	0	4
	Počet nových alebo modernizovaných predškolských zariadení	0	2
Špecifický cieľ 3.1	Pracovné miesta vytvorené v podporených projektoch	0	1
	% podiel vidieckeho obyvateľstva, na ktoré sa vzťahuje stratégia CLLD	0	80
	% podiel vidieckeho obyvateľstva, ktoré má prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry	0	30
Opatrenie 7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov	Počet obnovených turistických objektov	0	2
	Počet obnovených turistických chodníkov (km)	0	5
	Počet nových informačných tabúl	0	5
	Počet postavených vyhliadkových veží	0	2
Špecifické ciele: 4.1, 4.2, 4.3	% obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia	0	25%

	služieb/ infraštruktúry		
	% podiel vidieckeho obyvateľstva na ktoré sa vzťahuje stratégia CLLD	0	100%
	Pracovné miesta vytvorené v podporených projektoch	0	2
	Počet podporených obcí	0	12
	Počet podporených organizácií neverejného sektora	0	1
	Počet inovatívnych projektov	0	5
Opatrenie 7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie	Počet miestnych komunikácií (km)	0	2
	Počet lávok a mostov	0	2
	Počet revitalizovaných verejných priestranstiev a parkov	0	5
	Počet odvodňovacích kanálov (km)	0	1
Opatrenie 7.4 Podpora na investície do vytvárania zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry	Počet nových služieb	0	10
	Počet detských ihrísk	0	4
	Počet športovísk	0	2
	Počet amfiteátrov	0	1
	Počet rekonštruovaných objektov slúžiacich na spolkovú činnosť	0	4
	Počet vybudovaných kamerových systémov	0	1
	Počet rekonštruovaných objektov pre podnikateľskú činnosť	0	1
	Počet vybudovaných alebo modernizovaných tržníc	0	2
	Počet investícií spojených s úsporou energie	0	5
	Počet odstránených divokých skládok	0	2
	Počet modernizovaných domov smútku	0	2
Aktivita 5 Dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel.	Počet modernizovaných alebo vybudovaných zastávok	0	5
	Počet zakúpených vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy	0	2
	Počet modernizovaných parkovísk	0	2
Špecifický cieľ: 5.1, 5.2	% podiel obyvateľov vidieckeho obyvateľstva na ktoré sa vzťahuje stratégia CLLD	0	100
	Počet inovatívnych prvkov	0	3
	% zapojenia MRK	0	15

	Počet vyhlásených výziev	0	29
	Počet prijatých ŽoNFP	0	50
	Počet podporených projektov v rámci stratégie CLLD	0	45
	Počet podporených zástupcov neverejného sektora	0	25
Opatrenie 19.3 Príprava a vykonávanie činností spolupráce miestnej akčnej skupiny	Počet projektov spolupráce na národnej úrovni	0	3
	Počet projektov spolupráce na nadnárodnej úrovni	0	3
	Počet inovatívnych projektov spolupráce	0	6
	Počet vytvorených pracovných miest	0	2
	Počet spolupracujúcich MAS	0	6
	Počet výmenných pobytov, exkurzií	0	7
	Počet spoločných publikácií	0	2
Opatrenie 19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie	Počet spracovaných propagačných materiálov	0	7
	Počet propagačných podujatí	0	20
	Počet kurzov, tréningov a školení	0	30
	Počet účastníkov aktivít	0	100
	Počet školení zástupcov orgánov OZ Zlatá cesta	0	10
Aktivita 6 Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD	Počet školení, konferencií, seminárov členov MAS	0	5
	Počet spoločných stretnutí s inými MAS	0	5
	Počet exkurzií	0	3
Vlastné opatrenie: Podpora kultúrneho, spoločenského, duchovného a športového života všetkých ekonomických a sociálnych skupín obyvateľstva	Počet podporených beneficiarov	0	40
	Počet podporených športových aktivít	0	15
	Počet podporených kultúrnych podujatí	0	15
	Počet marketingových aktivít	0	40
	Počet informačných aktivít	0	5

6 Finančný rámec

6.1 Financovanie stratégie CLLD

Stratégia CLLD pod názvom Stratégia miestneho rozvoja v regióne Zlatej cesty 2014 – 2020 „Naša minulosť nám pomáha hľadať cestu do budúcnosti“ počíta s celkovými zdrojmi pre opatrenia z programu PRV a IROP vrátane vlastných zdrojov v celkovej výške 3 442 411,43 €. Vlastné zdroje tvorí povinné spolufinancovanie jednotlivých opatrení v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č.1305/2013)/ IROP). Pri opatreniach IROP - Aktivita 3,4,5 je rátané so spolufinancovaním verejného (5 %) aj neverejného sektora (10%).

Stratégia CLLD alokuje pre vlastné opatrenie Podpora kultúrneho, spoločenského, duchovného a športového života všetkých ekonomických a sociálnych skupín obyvateľstva sumu vo výške 30 000 € z vlastných zdrojov.

Tabuľka č. 8: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP

	SPOLU EUR
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (maximálny limit podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	3 417 485,-
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	2 867 485,-
Chod MAS a animácie	550 000,-

Tabuľka č. 9: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP rozdelené podľa fondov

	Fond	Typ regiónu	Spolu v EUR
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (maximálny limit podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	PRV (EPFRV)	menej rozvinutý	1 684 251,90
	IROP (EFRR)		1 733 233,10
		viac rozvinutý	

Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	PRV (EPFRV) IROP (EFRR)	menej rozvinutý	1 548 441,90 1 319 043,10
		viac rozvinutý	
Chod MAS	IROP (EFRR)	menej rozvinutý	414 190,-
		viac rozvinutý	
Animácie	PRV (EPFRV)	menej rozvinutý	135 810,-
		viac rozvinutý	

Pozn.: Financovanie chodu MAS vrátane animácií musí byť v súlade s kapitolou 6.2 Systému riadenia CLLD.

Tabuľka č. 10: Rozdelenie zdrojov na jednotlivé typy výdavkov v rámci príslušných programov

	región	PRV				IROP				SPOLU			
		EPFRV	ŠR	VZ	spolu	EFRR	ŠR	VZ	spolu	fondy	ŠR	VZ	spolu
operácie v rámci stratégi e CLLD	menej rozvinutý	1161331, 43	387110, 47	415540, 65	1963982, 55	1319043, 10	0	159385, 78	1478428, 88	2480374, 53	387110, 47	574926, 43	3442411,43
	viac rozvinutý												
chod MAS	menej rozvinutý					414190, 00	0	21799, 50	435989, 50	414190, 00	0	21799, 50	435989, 50
	viac rozvinutý												
animácie	menej rozvinutý	101857, 50	33952, 50	0	135810, 00					101857, 50	33952, 50	0	135810, 00
	viac rozvinutý												
SPOLU	menej rozvinutý	1263188, 93	421062, 97	415540, 65	2099792, 55	1733233, 10	0	181185, 28	1914418, 38	2996422, 03	421062, 97	596725, 93	4014210,93
	viac rozvinutý												
	spolu	1263188, 93	421062, 97	415540, 65	2099792, 55	1733233, 10	0	181185, 28	1914418, 38	2996422, 03	421062, 97	596725, 93	4014210,93

6.2 Finančný plán pre opatrenia

V tabuľke sa uvedie prehľad podľa opatrení stratégie CLLD, v členení podľa fondu (EPFRR/PRV, EFRR/IROP), kategórii regiónu a podľa zdrojov financovania v nadväznosti na vyvážený pomer medzi fondmi vyplývajúci z indikatívnej výšky finančnej alokácie na stratégiu CLLD, ktorá je:

	PRV:IROP
pre stratégie mimo BSK (menej rozvinutý región):	54 : 46
pre stratégie v rámci BSK (viac rozvinutý región):	75 : 25

Tabuľka č. 11: Sumárna tabuľka finančného plánu

Opatrenie stratégie CLLD	Fond	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
Názov		menej rozvinutý región					
		viac rozvinutý región					
4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzania na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov	PRV (EPFRV)	menej rozvinutý región	534 970,-	200 613,75	66 871,25	267 485,-	0,-
		viac rozvinutý región					
6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej	PRV (EPFRV)	menej rozvinutý	200 000,-	150 000,-	50000,-	0,-	0

činnosti pre mladých poľnohospodárov		región					
6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností	PRV (EPFRV)	menej rozvinutý región	329012,55	135717,68	45239,22	148055,65	0
		viac rozvinutý región					
Zakladanie a podpora nových mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev	IROP (EFRR)	menej rozvinutý región	239429,41	203515,00	0	35914,41	0
		viac rozvinutý región					
Podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev	IROP (EFRR)	menej rozvinutý región	492991,88	419043,10	0	73948,78	0
		viac rozvinutý región					
7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo	PRV (EPFRV)	menej rozvinutý región	300 000,-	225 000,-	75 000,-	0	0

rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov energie		viac rozvinutý región					
7.4 Podpora na investície do vytvárania zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry	PRV (EPFRV)	menej rozvinutý región	500 000,-	375 000,-	125 000,-	0	0
		viac rozvinutý región					
7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov	PRV (EPFRV)	menej rozvinutý región	100 000,-	75 000,-	25 000,-	0	0
		viac rozvinutý región					
Sociálne služby a komunitné služby	IROP (EFRR)	menej rozvinutý región	327134,50	308 000,-	0	19134,50 5% 13578,95 10% 5555,55	0

		viac rozvinutý región					
Infraštruktúra vzdelávania	IROP (EFRR)	menej rozvinutý región	216374,26	200000,00	0	16374,26 5% 5263,15 10% 11111,11	0
		viac rozvinutý región					
Dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel	IROP (EFRR)	menej rozvinutý región	202498,83	188485,00	0	14013,83 5% 6236,05 10% 7777,78	0
		viac rozvinutý región					

Tabuľka č. 12: Celkový pomer medzi fondmi na stratégiu

	PRV (EPFRV) : IROP (EFRR)
Stratégia CLLD mimo BSK (menej rozvinutý región):	46 : 54
Stratégia CLLD v rámci BSK (viac rozvinutý región):	

Tabuľka č. 13: Zameranie stratégie podľa sektorov

Názov opatrenia stratégie CLLD	Rozpočet na opatrenie	Oprávnený prijímateľ – verejný sektor (označiť „X“)	Oprávnený prijímateľ – neverejný sektor (označiť „X“)
4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzania na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov	267 485,-		X
6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov	200 000,-		X
6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností	180 956,90		X
Zakladanie a podpora nových mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev	203 515,-		X
Podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev	419 043,10		X
7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov energie	300 000,-	X	
7.4 Podpora na investície do vytvárania zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry	500 000,-	X	
7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov	100 000,-	X	
Sociálne služby a komunitné	308 000,-	X	X

služby			
Infraštruktúra vzdelávania	200 000,-	X	X
Dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel	188 485,-	X	X
Celkový rozpočet podľa sektorov	----- ----	1 376 485,-	1 491 000,-
Percentuálny pomer zamerania stratégie	----- ----	48%	52%

7. Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť

Metóda LEADER je inovatívny prístup pre rozvoj vidieka a jeho politiku, ktorý sa v území Zlatá cesta realizuje a vďaka tejto metóde dochádza k významnej motivácii a mobilizácii ľudského a finančného kapitálu. LEADER v regióne začal experimentálnym spôsobom na miestnej úrovni spájať rôzne projekty a myšlienky, aktérov i zdroje a ukázal sa ako ideálny nástroj rozširovania príležitostí pre vidiecke oblasti. Za dôležitú pridanú hodnotu tohto nástroja možno považovať práve spôsob, akým tento prístup prispieva k rozvoju územia prostredníctvom aktívnych ľudí, ktorí svoje územie a obyvateľov dôkladne poznajú. Vďaka implementácii stratégie CLLD sa môžu realizovať projekty menšieho charakteru, ktoré by sa často krátkym prostredníctvom dopytovo orientovaných výziev ani nerealizovali.

Stratégia CLLD má ambíciu vytvoriť nové pracovné miesta a posilniť ekonomickú stabilitu, životaschopnosť malých podnikov na vidieku, zlepšiť kvalitu vidieckych oblastí a podporiť rozvoj miestnych komunít s dôrazom na zachovanie miestneho kultúrneho a historického rázu územia, podporiť predaj domácej produkcie, posilniť vedomostnú základňu a spoluprácu všetkých subjektov, zabezpečiť rozvoj turistickej infraštruktúry.

7.1 Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia

Populácia najviac ohrozená chudobou je v Prešovskom a v Banskobystrickom kraji, kde sa nachádza aj územie Zlatej cesty, vo všetkých krajoch sa za sledované obdobie 200-2014 zvýšila zamestnanosť len v Banskobystrickom kraji nastal v uvedenom období pokles o 2,5 % .

Aj napriek tomu sa v regióne Zlatej cesty podarilo vytvoriť na obdobie piatich rokov 3 pracovné miesta cez opatrenie 4.3 Chod miestnej akčnej skupiny a ešte ďalších 21 pracovných miest v rámci realizácie projektov zameraných na informačné a propagačné aktivity.

Veríme, že aj v rámci implementácie Stratégie CLLD budú vytvorené nielen dočasné ale aj stále pracovné miesta, nakoľko 52% finančných prostriedkov je alokovaných do opatrení pre neverejný sektor a máme naplánované mimo zamestnania troch zamestnancov do kancelárie MAS, podporiť vytvorenie ďalších 25 pracovných miest.

Chceme motivovať mladú a strednú vekovú pracovnú silu, aby na vidieku zotrvala alebo sa usídlila, budeme podporovať prvovýrobcov, podporovať marketing a propagáciu miestnych výrobkov pre rozvoj miestneho a regionálneho trhu produktov pod značkou

Regionálny produkt HONT. Naplnenie potrieb regiónu sa dá dosiahnuť podporovaním diverzifikácie poľnohospodárskej aj nepoľnohospodárskej výroby na farmách a v malých podnikoch ako aj podporou mladých alebo začínajúcich farmárov a podporou vidieckeho cestovného ruchu, ktorý tu v regióne má nato výborné predpoklady. Stratégia CLLD má zámer využiť cestovný ruch ako odvetvie, ktoré má prierezový charakter a na jeho realizácii sa priamo podieľa celý rad ďalších odvetví (doprava, kultúra, poľnohospodárstvo, stavebníctvo, zdravotníctvo, priemyselné odvetvia ...).

Dôležitou súčasťou cestovného ruchu je práve **vidiecky cestovný ruch a agroturizmus**, ktoré môže byť v území Zlatej cesty zdrojom pracovných príležitostí. Ponuka pre cestovný ruch je bohatá nakoľko v území je rozvinuté – kúpeľníctvo, poľovníctvo, agroturizmus, ubytovacie a stravovacie služby... Do popredia sa dostáva diverzifikácia podnikateľských aktivít, ktorá môže byť zdrojom doplnkových príjmov pre obyvateľov. Aj keď niektorí roľníci už začali s poskytovaním agroturistických služieb, ani pri všetkom vynaloženom úsilí a značných finančných prostriedkoch ešte stále nedokážu ku koncu roka vykazovať plánované výsledky hospodárenia a plánovaný zisk. Územie Zlatej cesty so svojimi prírodnými a historickými danosťami má predpoklady na úspešné napredovanie v tomto stále novom odvetví cestovného ruchu.

Nová téma, nový produkt, nové možnosti. Aj takto možno definovať **ekoturizmus** ako moderný trhový segment v odvetví cestovného ruchu. Práve rozvoj ekoturizmu by mohol byť pre región novým zdrojom príjmov, nakoľko toto územie má pre tento nový produkt výborné predpoklady.

Ekonomický rozvoj oživia aj aktivity súvisiace s uvádzaním **nových produktov** (výrobkov, služieb) na trh a vytváraním krátkych dodávateľských reťazcov. **Regionálna značka HONT** pomáha presadzovať naše regionálne výrobky na trhu, čím stimuluje podnikateľov a regionálny ekonomický rozvoj. Súčasťou stratégie CLLD je pokračovanie a rozširovanie našej regionálnej značky pre ďalšie regionálne produkty.

Dôležitým atribútom bude aj dobudovanie chýbajúcej drobnej infraštruktúry alebo jej obnovenie, pričom dôraz bude kladený na starostlivosť a zakladanie prvkov zelenej infraštruktúry ako je výsadba zelene.

Jedným zo zámerov stratégie CLLD je rozvíjať celoživotné vzdelávanie podnikateľov vo vidieckej turistike a agroturistike ako aj pracovníkov verejnej a samosprávy. Vzdelávanie by malo byť zamerané na hospodárenia malého podnikateľa tak, aby pri svojom

rozhodovaní vždy volili tú správnu investičnú a marketingovú stratégiu vo svojom podnikaní.

7.2 Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV a IROP

Pre nové programové obdobie sme si definovali priority, ktoré na jednej strane vychádzali z potrieb územia a na strane druhej v nich boli zohľadnené priority a ciele Európskej únie zakotvené v Programe rozvoja vidieka a Integrovanom regionálnom operačnom programe. Našimi prioritami pre nové programové obdobie sú:

Priorita 1 Hospodársky a ekonomický rozvoj

Priorita 2 Rozvoj sociálnej spoločnosti

Priorita 3 Vidiecky cestovný ruch a ochrana prírodného a kultúrneho dedičstva

Priorita 4 Infraštruktúra a služby pre obyvateľov

Priorita 5 Rozvoj partnerstva a efektívna činnosť MAS

Priority a špecifické ciele stratégie CLLD prispievajú k cieľom stratégie EU 2020 hlavne k prvému cieľu, čo je „Zamestnanosť“, k tretiemu cieľu, čo je „Zmena klímy a energetická udržateľnosť“ a k piatemu cieľu „Boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu“:

Priority a špecifické ciele stratégie CLLD prispievajú k naplneniu hlavného cieľa Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020, ktorý znie: Podpora prenosu znalostí a inovácií v poľnohospodárstve, potravinárstve lesníctve a vidieckych oblastiach a podpora sociálnej inklúzie, znižovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach.

Následne naše špecifické ciele a opatrenia prispievajú k nasledovným fokusovým oblastiam:

Fokusová oblasť 2B sa zameriava na uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva, a najmä generačnej výmeny. V našej stratégii sa táto oblasť odzrkadľuje v špecifickom celi 1.2: Podporou mladých poľnohospodárov zabezpečiť návrat mladých ľudí k pôde a zlepšiť ich ekonomickú situáciu a zamestnanosť.

Fokusová oblasť 3A zameraná na zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín a

organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií je v našej stratégii ukotvená v špecifickom celi 1.1: Podporou investícií a inovácií pre spracovanie a uvádzanie na trh poľnohospodárskych výrobkov dosiahnuť efektívnejšie využitie domáceho ekonomického, prírodného a ľudského potenciálu.

Fokusová oblasť 6A prispieva k tematickému cieľu 8 „Podpora zamestnanosti a mobility pracovnej sily“ a to prostredníctvom operácií v rámci podopatrenia 6.4 Podpora investícií do nepoľnohospodárskych činností (čl. 19b). V rámci tohto podopatrenia budú podporené i.) činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou, zamerané na vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, ii.) činnosti spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu zamerané na terapie, iii.) spracovanie a uvádzanie na trh produktov mimo poľnohospodárstva a potravinárstva. Tieto investície umožnia diverzifikovať a posilniť ekonomiku vidieka a životaschopnosť malých podnikov, ktoré tak budú schopné vo väčšej miere prispievať k rastu zamestnanosti formou udržovania existujúcich a vytváraním nových pracovných miest. Fokusovú oblasť 6A napĺňa špecifický cieľ 1.3 našej stratégie CLLD: Podporou investícií a inovácií do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností docieľiť diverzifikáciu poľnohospodárstva a zlepšiť zamestnanosť v regióne.

Fokusová oblasť 6B prispieva primárne k tematickému cieľu 9 „Podpora sociálneho začleňovania a boj proti chudobe“ a to prostredníctvom operácií v rámci opatrenia 7 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl.20) a opatrenia 19 LEADER (čl.42-45). Vybrané opatrenia programu, ktoré prispievajú k naplňovaniu špecifického cieľa 6B sa neorientujú len na zmierňovanie negatív, rovnako prispievajú k efektívnejšiemu využitiu potenciálu slovenského vidieka v rôznych oblastiach s cieľom zvyšovania kvality života v týchto oblastiach sprevádzanú hospodárskym rastom. Opatrenie 7 (čl. 20) sa v tejto súvislosti zameriava na posilnenie infraštruktúry obcí, skvalitňovanie a rozširovanie poskytovania základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo, zachovávanie kultúrneho a prírodného dedičstva s využitím pre rozvoj cestovného ruchu ako aj podporu komunitného života prostredníctvom vytvárania podmienok pre činnosť rôznych kultúrno-spoločenských organizácií na vidieku (napr. prostredníctvom operácií konverzie budov). Kombinácia jednotlivých operácií v rámci daného opatrenia by mala prispievať k vyváženému miestnemu rozvoju, ktorý plne využíva endogénne zdroje vidieckych oblastí. Veľmi dôležitým opatrením, ktoré prioritne prispieva k naplňovaniu cieľa 6B a sekundárne k naplňovaniu ostatných cieľov programu (2A, 2B, 2C, 3A, 4B, 5C)

je opatrenie 19 LEADER. Realizácia nástroja LEADER sa uskutočňuje prostredníctvom verejno-súkromného partnerstva vytvoreného z miestnej komunity. Fokusová oblasť 6B je zakotvená v nasledovných špecifických cieľoch našej stratégie CLLD:

Špecifický cieľ 4.1: Investíciami do infraštruktúry malých rozmerov, úspor energie, obnoviteľných zdrojov energie zvýšiť kvalitu života, prispieť k ochrane životného prostredia a zdravia obyvateľov.

Špecifický cieľ 4.2: Rozvojom miestnych základných služieb prispieť k rozvoju kultúry trávenia voľného času, k zlepšeniu účasti obyvateľov na živote obce.

Špecifický cieľ 3.1: Podporou spolupráce rôznych subjektov (aj na medzinárodnej úrovni) prispieť k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu s dôrazom na ochranu prírodného, kultúrneho a historického potenciálu regiónu.

7.3 Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP

Ciele stratégie CLLD prispievajú k cieľom Integrovaného regionálneho operačného programu k Špecifickému cieľu č. 5.1.2: Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach a tiež k Špecifickému cieľu č. 5.1.1: Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií.

Globálnym cieľ IROP :

Prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí.

Trvalo udržateľný rozvoj vidieckych oblastí je prepojený s riešením zamestnanosti na vidieku. Pre trend vidieckej zamestnanosti posledných rokov je typický pokles zamestnanosti v primárnom a sekundárnom sektore, podobne ako v celom národnom hospodárstve v SR. Naopak, vývoj zamestnanosti v terciárnom sektore naznačuje dynamickejší nárast, nie je tomu inak ani v regióne Zlatej cesty, kde v terciárnom sektore pracuje 50% ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Nezameniteľnú úlohu pri rozvoji vidieka stále zohrávajú podnikateľské subjekty, pričom predpoklady pre nárast zamestnanosti na vidieku spočívajú v zmiernení doterajšieho trendu znižovania počtu pracovných príležitostí v poľnohospodárskej prvovýrobe, a pre posilnenie ekonomickej a sociálnej životaschopnosti vidieka je potrebná diverzifikácia aktivít, rozvoj služieb

a posilnenie investícií do miestnej infraštruktúry. Implementáciou vybraných aktivít zo špecifického cieľa 5.1.1 dôjde k zlepšeniu využívania ekonomického potenciálu prostredníctvom reštrukturalizácie vidieckej ekonomiky a zavádzaním inovácií, k tvorbe pracovných miest a hospodárskeho rastu.

Naplnením vybraných aktivít zo špecifického cieľa 5.1.2 sa podporia sociálne a komunitné služby, infraštruktúra vzdelávania, rozvoj verejných služieb a tým sa zvýši kvalita života v regióne.

7.4 Prínosy k začleňovaniu zraniteľných skupín obyvateľstva

Hlavným cieľom horizontálneho *princípu rodová rovnosť, nediskriminácia a prístupnosť* vzhľadom k PRV je zníženie horizontálnej a vertikálnej rodovej segregácie v odvetviach hospodárstva ako aj zabezpečenie rovnosti príležitostí v prístupe a využívaní infraštruktúry a služieb. Podpora základných práv, nediskriminácie a rovnosti príležitostí je tiež jeden zo základných princípov uplatňovaných v EÚ. Dôležitým prvkom je dôraz na posilňovanie ľudských zdrojov a sociálne začleňovanie marginalizovaných skupín obyvateľstva vrátane marginalizovaných rómskych komún. Tento aspekt bude napĺňaný uplatňovaním horizontálneho princípu rovnosti mužov a žien, nediskriminácie a prístupnosti v rámci ktorého bude zabezpečená rovnosť príležitostí všetkých občanov. Občianske združenie prihliadalo na rovnosť príležitostí aj pri kreovaní orgánov združenia.

Stratégia CLLD zahŕňa možnosti vzdelania pre všetky vekové skupiny z územia MAS, nevynímajúc *zraniteľné skupiny obyvateľstva*. Akreditovanými kurzami, seminármi, výmennými pobytmi alebo exkurziami obyvatelia získajú nové poznatky, know-how, inovácie, zručnosti a schopnosti.

Do ISRÚ bolo zapojené OZ VICTUS (člen OZ Zlatá cesta), ktoré zastrešuje resocializačné stredisko pre ľudí s primárnou diagnózou závislosť od psychoaktívnych látok (alkohol, drogy) alebo s poruchami správania spôsobené užívaním návykových látok.

7.5 Prínosy k životnému prostrediu

Dôležitým atribútom pri implementácii stratégie CLLD bude aj dobudovanie chýbajúcej drobnej infraštruktúry alebo jej obnovenie, pričom dôraz bude kladený na starostlivosť a zakladanie prvkov zelenej infraštruktúry ako je výsadba verejnej zelene, alejí, umiestnenie drobných prvkov ľudovej architektúry, ktoré prispievajú k prirodzenému zveľadľovaniu vidieckej krajiny a vychádzajú z historicko – kultúrnych tradícií daného

regiónu. Pri rekonštrukcii budov a prevádzok sa bude prihliadať k *zníženiu energetickej náročnosti a využívaniu alternatívnych zdrojov energie*.

7.6 Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD

7.6.1 Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať

Stratégia CLLD MAS Zlatá cesta bola zostavená v súlade s nasledovnými strategickými dokumentmi:

- Program hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja 2015 – 2023 (PHSR BBSK)
- Regionálna integrovaná územná stratégia Banskobystrického kraja (RIÚS) na roky 2014-2020
- Analyticko strategický dokument Podpora infraštruktúry cestovného ruchu v štiavnickom regióne
- Koncepcia rozvoja cestovného ruchu v Oblastnej organizácii cestovného ruchu Dudince
- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Banská Štiavnica
- Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Dudince na roky 2016 – 2020 s výhľadom do roku 2025"
- 30 Plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí združených v OZ Zlatá cesta

7.6.2 Synergie a komplementarity

Stratégia CLLD bola od začiatku tvorená za aktívnej účasti všetkých zainteresovaných partnerov, ktorí do nej zapracovali svoje požiadavky tak, aby boli v súlade s miestnymi stratégiami rozvoja (PHSR). Všetky PHSR obcí boli spracované v roku 2015 v zmysle aktualizovaného zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja a ich východiskovými podkladmi boli o.i. aj strategické dokumenty na národnej, či regionálnej úrovni (Program rozvoja vidieka, PHSR BB SK, RIUS a pod.). Plány hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí sa vypracovávali súčasne so stratégiou CLLD, čo znamená že medzi uvedenými dokumentmi je vzájomné prepojenie. Stratégia CLLD zahŕňa aj aktivity pre naplnenie cieľov **OP Ľudské zdroje** (MPSVR SR) **špecifický cieľ 4.2.1, 6.1.3**, ktoré

prispievajú k trvalej udržateľnosti projektov realizovaných cez opatrenia IROP špecifický cieľ IROP č.5.1.2 Aktivita 3 Sociálne služby a komunitné služby špecifický cieľ IROP č. 5.1.2 Aktivita 4 Infraštruktúra vzdelávania a cez špecifický cieľ IROP č. 5.1.2 Aktivita 5 Dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel **OP Ľudské zdroje špecifický cieľ 5.1.1.**

Takto sa zabezpečí vzájomná doplnkovosť a zosúladenie všetkých strategických zámerov.
